

Landsorganisasjonen i Norge

PROTOKOLL

Representantskapsmøte

1. og 2. desember 1960

Protokoll

over forhandlinger

Representantskapsmøte

1. og 2. desember 1960

Referat v/Johan Pedersen

Landsorganisasjonen i Norge

Økonomisk kontor

Taleregister

Andersen, Alf, 47, 73.	Ingvaldsen, Olaf, 20, 67.
Andersen, Per, 21, 33.	Kristiansen, Walther, 63.
Andresen, Bjarne, 26.	Kjønicksen, K., 34.
Aspengren, Tor, 30.	Mentsen, P., 7, 27, 68.
Bjerkholt, Hans, 37.	Nakken, Knut, 36.
Bjordal, Håkon, 31.	Nilsen, Alfred, 81.
Bøe, Johan, 23.	Nordahl, Konrad, 5, 6, 11, 37, 41, 77, 78, 79, 82, 83, 84.
Dahlberg, Bj., 31.	Ohlsen, Harald, 25.
Damli, H., 70.	Olsen, Bjarne, 81.
Edfeldt, Walther, 68.	Olsen, Oskar, 32.
Eriksen, Erik, 82.	Pettersen, Randi, 27.
Eriksen, Rudolf, 24.	Strand, Einar, 35, 65.
Gabrielsen, Hugo, 70.	Svendsen, Ruth, 33.
Hansen, Ingvald, 22, 62, 79.	Torkildsen, Karsten, 25, 72.
Hanæs, Th., 66.	Totland, Otto, 71.
Haraldson, Per, 69.	Wigaard, H., 65.
Høj Dahl, Odd, 43.	

Sakregister

	Side
Formannens minnetale	5
Formannens velkomsttale	6
Navneopprop	7
Vedtakelse av dagsorden	10
Vedtakelse av forretningsorden	11
Den faglige og økonomiske situasjon. Tariffrevisjonen 1961 ..	11
FFI's solidaritetsfond	43
Fellesordningen for tariffestet pensjon	47
Nedrustning og forbud mot kjernefysiske våpen	79
Avslutning	84
 Bilag:	
Avtale om tariffestet pensjon	85

Landsorganisasjonen i Norge

avholdt representantskapsmøte i Folkets Hus, store sal, Oslo, i dagene 1. og 2. desember 1960.

Møtet ble åpnet av formannen, Konrad Nordahl, som først holdt følgende

minnetale:

Siden Representantskapet sist var samlet til møte i mai i år, har vi mistet noen kjente organisasjonskamerater som vi skal minnes i dag.

Anders Birkeland.

Tidligere formann i Norsk Sjømannsforbund, mønstringssjef Anders Birkeland, døde 24. september i år, samme dag som hans gamle forbund skulle feire sitt 50-årsjubileum. Han var da nær 69 år gammel.

Birkeland hadde mer enn 50-års medlemskap i sjømannsorganisasjonene. Han var allerede med på det lokale plan før Norsk Sjømannsforbund ble stiftet. Han var ved sin død æresmedlem i dette forbund. Allerede i 1913 ble han sekretær i forbundets Oslo-avdeling, og i 1920 ble han valgt til forbundets formann. I årene 1931—1934 var han medlem av LO's sekretariat. Han var mønstringssjef i Oslo fra 1936 og fra 1948 bestyrer for Sjømannskontoret.

Anders Birkeland var en særpreget personlighet og nedla et banebrytende arbeid i oppbyggingen av sjøfolkenes faglige organisasjoner. Han hadde en rekke offentlige tillitsverv, men hans store kjærlighet var Norsk Sjømannsforbund, hvor han til det siste var aktiv på ulike områder.

Olav Aadnesen.

En kjent skikkelse i arbeiderbevegelsen i Stavanger, postpakkemester Olav Aadnesen, døde 13. november, 64 år gammel. Helt siden han var ung gutt deltok han aktivt i arbeiderbevegelsen i sin hjemby

bund, Norsk Postforbund, var han aktivt med gjennom alle år. Han og var i mange år formann i Rogaland faglige Samorganisasjon. Han var også en meget interessert kooperatør, som helt til det siste var medlem i styret for kooperasjonen i Stavanger. Også i sitt forvar formann i Stavanger krets av Norsk Postforbund i over 15 år og var også endel år medlem av forbundets landsstyre. Endelig var han i en rekke år medlem av LO's representantskap.
Christian Henriksen.

Tidligere formann i Norsk Arbeidsmandsforbund, Christian Henriksen, døde 17. november, vel 70 år gammel.

Christian Henriksen var som så mange andre kjente og aktive organisasjonsfolk opprinnelig fra Røros, men som anleggsarbeider var han med på ulike kanter av landet. Som ganske ung kom han med i arbeiderbevegelsen, så vel den faglige som politiske. Han hadde over 50 års organisasjonsarbeid bak seg da han døde.

I 1927 ble han valgt til stortingsrepresentant fra Østfold og møtte på Stortinget en periode. I 1928 ble han valgt til nestformann i Norsk Arbeidsmandsforbund. I 1948 overtok han formannsvervet og hadde dette tillitsverv til han i 1955 gikk av etter oppnådd aldersgrense. Fra 1934 til han sluttet som formann i sitt forbund var han medlem av LO's sekretariat. Han var av de tillitsmenn som ble arrestert under okkupasjonen og satt i lang tid på Grini. Han ble berømt da han under fangeoppholdet som skytebas klarte å fyre kongesalutten — 21 skudd — på kong Haakon's 70-årsdag 3. august 1942.

Christian Henriksen var en god kamerat og meget vennsel. Vi som hadde den glede å samarbeide med ham, følte sorg og vemod ved hans bortgang.

Vi lyser fred over våre avdøde kameraters minne.

Velkomsttale.

Formannen fortsatte:

Jeg ønsker representanter og innbudte hjertelig velkommen. En spesiell hilsen til LO-skolens studenter som er til stede her i dag og vil følge forhandlingene. Det ble annonsert på vårt representantskapsmøte i mai at ut på høsten måtte vi ha et nytt møte for å ta stilling til tariffrevisjonen i 1961. Det er dette møtet vi nå er samlet til. Vi har meget viktige spørsmål på dagsordenen, det gjelder både tariffrevisjonen neste år, dens opplegg, den faglige taktikk, og det gjelder videre at vi skal behandle forslaget til bedriftspensjonering. Jeg vil uttrykke håpet og ønsket om en grundig og saklig behandling av de viktige spørsmål og at de vedtak vi kommer fram til må være retningsvisende for det arbeid vi skal føre. Hjertelig velkommen til arbeid.

Formannen la så fram Sekretariatets forslag til dagsorden og forretningsorden:

1. Godkjennelse av dagsordenen og forretningsordenen.
2. Fellesordningen for tariffestet pensjon (FTP). Innleder Alf Andersen.
3. Den økonomiske og faglige situasjon. Tariffrevisjonen 1961 Innleder Konrad Nordahl.
4. FFI's solidaritetsfond: Innleder Odd Højdahl.

Dagsordenen ble enstemmig godkjent. Likeledes forretningsordenen, som var den vanlige man bruker.

(Referenten gjør merksam på at han stikker kortene endel ved dette oppsett. Behandlingsmåten på møtet var slik at først innledet Andersen om dagsordenens punkt 2, så Nordahl om dagsordenens punkt 3. Men representantskapsmøtet diskuterte først Nordahls innledning. Derfor refererer jeg først hans innledningsforedrag, så diskusjonen om dette. Så Høydals innledning om dagsordenens punkt 4, og til slutt Andersens innledningsforedrag med etterfølgende diskusjon. Dette gjøres for å få bedre sammenheng i det hele.)

Navneopprop.

Nestformannen, P. Mentsen foretok navneopprop. Følgende var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidslede og Tekn. Funksjonærer: Fritz W. Hannestad, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Walther Kristiansen, Oslo, Alfred Haugen, Korgen, Gudmund Sevik, Namskogan, Henrik Damli, Løkken Verk, og Egil Aspås, Oslo.

Norsk Baker- og Konditorforbund: Bjarne Dahlberg, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund: Rudolf Eriksen, Oslo. Finn Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, og Aslaug Olsen, Oslo.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund: Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Emil Reiersen, Oslo, Arne Rønning, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Lars Jansen, Bergen, og Oskar Skogly, Lillehammer.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Bjarne Klafstad, Oslo, og Erling Johansen, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Johan Moksnes, Oslo, Peder Birkeland, Oslo, (forfall), Petter Hansen, Stavan-

ger, Ruth Svendsen, Porsgrunn, og Ingolf Nilsen, Tromsdalen, (forfall). Paul Arnseth, Hamar.

Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Eivind Strømmen, Oslo, og Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Elof Strand, Greåker, Kolbjørn Larsen, Horten, Ragnvald Andersen, Bergen, Nils B. Nilssen, Kr.sand S., og Anders Rogstad, Trondheim.

Norsk Jernbaneforbund: Folke Hager, Hamar, Emil Edvardsen, Oslo, Karl Edvardsen, Bergen, Thv. Johansen, Trondheim, og Fritz Fredriksen, Grorud.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Walther Edfeldt, Moss, Arne Thorvik, Ålvik i Hardanger, Håkon Bjordal, Høyanger, Knut Jagland, Lier, og Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Finn Kvist, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Viktor Jensen, Oslo, Ivar Andresen, Bryn, K. O. Madsen, Bergen, Leif Rinnan, Trondheim, og John Tor-kildsen, Stavanger.

Lensmannsbetjentenes Landslag: N. R. Mugaas, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafforbund: Arne Li, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: C. Anfinsen.

Norsk Losforbund: Hjalmar Breiland, Bergen.

Norsk Murerforbund: Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: Einar Strand, Oslo, Arne Barlie, Oslo, Sigvard Sjursen, Bergen, og H. Andreassen, Fredrikstad.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Olav Bratlie, Oslo, Arvid Nebell, Svelvik, Johan Ludvigsen, Notodden, Bjarne Olsen, Krogstadelva, og Bjarne Andresen, Sarpsborg.

Norsk Politiforbund: H. H. Bakkane, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Aksel C. Gubberud, Oslo, og Ole Kirkbak, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Tor Sønsteby, Oslo, Bendik Øyan, Oslo, Gøsta Andersson, Sandefjord, Karl Oshaug, Stavanger, og Asbjørn Aslaksen, Hammerfest.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Hans Ruud, Oslo, Sv. Solbakken, Namdalen, Knut Nakken, Oslo, Wilhelm Aasli, Bjørkelangen, og Harald Børresen, Bybrua, Gjøvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Ingvald Hansen, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund: Walther Broe, Oslo.

Norsk Støperiarbeiderforbund: Per Andersen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Gulbrand Brauer, Oslo, Hjalmar

Romslo, Ytre Arna, og Anna Nilsen, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund: Harald Fondevik, Oslo, og Tormod Halvorsen, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen, Oslo, og Johan Karlsen, Trondheim.

Norsk Tobakkarbeiderforbund: Randi Pettersen, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Leif Johansen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Salamon Hansen, Bodø, Leif Bredland, Trondheim, Th. Einarsson, Stavanger, Georg Hansen, Moss, og Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Erik Eriksen, Oslo, og Arne Fjellanger, Bergen.

Norsk Typografforbund: Halddan Wigaard, Oslo.

Norges Urmaker Svenneforbund: Arne Evensen, Lillestrøm.

Fylkenes representanter.

Akershus fylke: Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder fylke: Reidar Senum, Arendal.

Bergen fylke: Olaf Ingvaldsen, Bergen.

Buskerud fylke: Nils Sandli, Drammen.

Finnmark fylke: Erling Jensen, Hammerfest.

Hedmark fylke: Oddvar Larsen, Hamar.

Hordaland fylke: Johs. Mehus, Dale i Bruvik.

Møre og Romsdal fylke: Anker Johannessen, Ålesund.

Nordland fylke: Arvid Nordtømme, Sulitjelma.

Oppland fylke: Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo fylke: Oscar Olsen, Oslo.

Rogaland fylke: Per Aase, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke: Johan Skrede, Skrei i Jølster.

Telemark fylke: Th. Hanæs, Skien.

Troms fylke: Leon Johansen, Harstad.

Nord-Trøndelag fylke: Birger Flønes, Selbu.

Sør-Trøndelag fylke: Arne Forseth, Trondheim.

Vest-Agder fylke: Age Bjorvand, Kr.sand S.

Vestfold fylke: Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfold fylke: Henry Karlsen, Sarpsborg.

Fra Sekretariatet: Konrad Nordahl, Oslo, P. Mentsen, Oslo, Hans Hegg, Oslo, Alf Andersen, Oslo, A. K. Lien, Oslo, Odin Rønbeck, Oslo, Alfred Nilsen, Oslo, Marius Trana, Oslo, Karsten Torkildsen, Oslo, Arthur Karlsen, Oslo, Emil Torkildsen, Oslo, Kristine Amundsen, Oslo, Erling Frogner, Oslo, Kaare Pehrson, Oslo, og Klaus Kjelsrud, Oslo.

Varamenn: Thorleif Andresen, Oslo, (Andresen er varamann for de valte tillitsmenn), Olav Bruvik, Oslo, Kjønik Kjøniksen, Oslo, Tor Aspengren, Oslo, og Gunvald Hauge, Oslo.

Fra Revisjonsutvalget: Alf Michelsen, Oslo.

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Kirkenes: Aksel Olsen, Kirkenes.

LO's distriktskontor i Tromsø: Alf Olsen, Tromsø.

LO's distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Bodø.

LO's distriktskontor i Trondheim: Birger Breivik, Trondheim.

LO's distriktskontor i Bergen: Ansgar Kristensen, Bergen.

LO's distriktskontor i Stavanger: Per Aase, Stavanger, er oppført som representant for Rogaland fylke.

LO's distriktskontor i Kristiansand S: Salve Salvesen, Kristiansand S.

LO's distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Ohlsen, Porsgrunn.

LO's distriktskontor i Gjøvik: Martin Haugen, Gjøvik, er oppført som representant for Oppland fylke.

LO's distriktskontor i Hamar: Kolbjørn Johansen, Hamar.

LO's distriktskontor i Molde: Ralph Christiansen.

Samarbeidskomitéen: Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli og Haakon Lie.

LO's kvinnenemnd: Borghild Bech.

Funksjonærsambandet: Sverre Bolstad.

Gjester: Statsråd Andr. Cappelen, Ivar Viken, AOF, Oddvar Gøthesen, Kr.sand, og Hans Bjerkholt, Sarpsborg.

LO's administrasjon: Egil Ahlsen, Harald Andersen, Per Dragland, Paul Engstad, Kåre Halden, Ingemund Haugen, Odd Højdahl, Ragna Karlsen, Kjell Lien, Arne Kr. Meedby, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen og Alfred Skar.

Referent: Johan Pedersen.

Arbeiderbladet: Hjelm Nilsen.

Sak 1.

Formannen la fram følgende forslag til

dagsorden.

1. Godkjennelse av dagsorden og forretningsorden.
2. Fellesordningen for tariffestet pensjon (FTP).
3. Den økonomiske og faglige situasjon — Tariffrevisjonen 1961.
4. FFI's solidaritetsfond.

Dagsorden ble enstemmig godkjent.

Formannen la fram følgende forslag til

forretningsorden.

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforordraget begrenses taletiden til 10 minutter første og 4 minutter annen gang. Til forretningsorden gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag inneleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoppbøp.
5. I protokollen innføres bare forslagene, avstemningene og de fattede beslutninger, samt oppgave over dem som deltar i debatten.

Protokollen leses opp ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Forretningsorden ble enstemmig godkjent.

Sak 3. Den faglige og økonomiske situasjon. Tariffrevisjonen 1961.

Konrad Nordahl: I 1958 fikk vi et tariffoppgjør på 3 år. Jeg har i de 3 år som nå snart er gått siden vi tok dette store oppgjør spurt meg selv om det var riktig av oss å ta en slik lang avtale som vi gjorde. Det kan det selvsagt være delte meninger om.

La meg først reise spørsmålet: Hva var det som gjorde at vi gikk med på en 3-årig avtale? Det som talte for var, at vi på den måten kunne få gjennomføre en forkortelse av arbeidstiden til 45 timer i en omgang. Vi husker alle det lovforslag som forelå for Stortinget til behandling den gang, våren 1958. Dette lovforslaget forutsatte at gjennomføringen av en forkortet arbeidstid skulle skje i to omganger, med 1½ time hver gang. Men ved å ta den i avtales form fikk vi til at vi fikk den gjennomført i en omgang.

Den annen ting som talte for en 3-årig avtale var den usikre økonomiske situasjon som forelå på det tidspunkt. Vi hadde våren 1958 for første gang i etterkrigstiden en arbeidsløshet om vinteren

som ikke bare var av sesongmessig art. Vi var på et tidspunkt kommet opp i henimot 50 000 arbeidsløse, og det syntes vi var et veldig stort tall i forhold til det som vi hadde vært vant med. Dertil kom at vi visste ikke i 1958 om vi sto ved inngangen til en større økonomisk depresjon. Og denne innskrenket seg ikke bare til vårt eget land, men den omfattet også en rekke andre land. Den begynte i USA, forplantet seg videre til Europa denne økonomiske nedgangen.

Hvordan har så den videre utvikling forløpet? Jo, konjunkturbevegelsen snudde etter hvert, og de siste 2 år har vært preget av en sterk økonomisk framgang. Både produksjon og sysselsetting har økt betydelig. Arbeidstidsforkortelsen pr. 1. mars 1959 førte ikke til nedgang i produksjonen som mange fryktet. Tvert imot. Den økte uten noe avbrekk. Særlig i industrien har det vært en markert øking i produksjonen og i produktiviteten. Dette skyldes i første rekke at vi gikk over fra en lavkonjunktur like før arbeidstidsforkortelsen, til en høykonjunktur etter forkortelsen. Men, jeg tror også at selve arbeidstidsforkortelsen gjennom forskjellige tiltak brakte fram produktivitetsfremmende krefter. Utenriksøkonomien har også vist et forholdsvis tilfredsstillende bilde i de siste 2 år. I forbindelse med økingen i produksjon og produktivitet har det også funnet sted en betydelig lønnsglidning, som i samband med et relativt stabilt prisnivå fra høsten 1958 har gitt en reallønnsøking for gjennomsnittet av lønnstakerne. Hvor stor lønnsøkingen er blitt avhenger nok så mye av hvilket tidspunktet en tar utgangspunktet i. Starter vi f. eks. med 2. kvartal 1958 og ser på utviklingen fram til 2. kvartal 1960 får vi en reallønnsøking på hele 6,6 prosent for menn og 4,6 prosent for kvinner. Men en stor del av økingen gikk med til å oppveie reallønnsnedgangen i begynnelsen av 1958.

Et rimelig uttrykk for utviklingen får vi derfor om en tar utgangspunktet i siste halvår 1957 og sammenlikner dette med første halvår 1960. I denne periode har det vært en reallønnsstigning på om lag 2,5 prosent både for menn og kvinner i industrien. For menn blir utviklingen om enn i stedet tar utgangspunktet i 4. kvartal 1958. Reallønnen er da beregnet eksklusive kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen. Det vil si: i tillegg til bedringen av den gjennomsnittlige reallønn kommer forkortelsen av normalarbeidstiden med gjennomsnittlig full kompensasjon. Totalt sett er det bilde en får av lønnsutviklingen sett i sammenheng med den alminnelige økonomiske utvikling slett ikke dårlig. Den relativt gode lønnsmessige utvikling skyldes imidlertid i stor utstrekning lønnsglidning som er ulikt fordelt på de forskjellige grupper. Til tross for at gjennomsnittsbildet er forholdsvis bra er det betydelige grupper som ligger

etter i lønnsutviklingen. Slike grupper fins både innenfor industrien og innenfor transporten, f. eks. lastebil- og rutebilarbeidere.

Når det gjelder de økonomiske utsikter framover er det visse tegn til avslapning i enkelte land. Men det er ennå ikke mulig å si med sikkerhet hvilken betydning dette vil få for Norge. Virkningene av Frihandelsforbundet ser det ut som vi hittil har greidd forholdsvis bra, men jeg vil føye til at det jo ikke ennå er så mange erfaringer vi har på dette område. I Nasjonalbudsjettet for 1961 regnes det med fortsatt framgang selv om det blir i langsommere takt enn i 1960. Sysselsettingen vil trolig fortsatt bli høy, selv om vi nok også i vinter må regne med en viss sesongarbeidsløshet.

Prisutviklingen i tiden framover avhenger av en rekke faktorer, bl. a. subsidiepolitikken, et eventuelt jordbruksoppgjør og tariffoppgjøret, som det ennå ikke er mulig å si noe sikkert om. Men andre faktorer kommer også inn. Det er forholdsvis mange grupper som krever høyere avanser selv om vi i dag ikke vet i hvilken utstrekning dette praktisk vil finne sted. Vi har, som jeg sa, hatt et stabilt prisnivå, og vi vet ikke så mye om utviklingen framover. Det eneste vi vet er at dette prisleie vil holde noenlunde til 1. februar 1961. Jeg holder meg til det statsbudsjett som det er lagt fram for salg til og de subsidier som der er oppført. Hvis det ikke blir gjort endringer i det forslaget innen 1. februar, det vil si at det kommer tilleggsbevilgning, så vil subsidiene bli ganske sterkt redusert og det vil antakelig ha en innvirkning på prisindeksen på ca. 3,3 poeng. Vi har vært i kontakt med Regjeringen om denne saken, og vi vil få klarhet over dette i løpet av januar måned.

Tariffrevisjonen i 1961 vil omfatte praktisk talt alle tariffavtaler unntatt Handel- og Kontors funksjonæravtale med NAF som først løper ut i 1962 og statstjenestemennenes avtaler som også løper ut sommeren 1962. For øvrig er det i løpet av 1961 tariffrevisjon over hele linjen.

Den første omgang får vi allerede ved årsskiftet idet et par små rutebilselskaper på Vestlandet som er medlemmer av NAF, har tariffutløp 1. januar. Da får vi den første prøve på hvordan det vil komme til å gå det kommende år. Vi må derfor på dette representantskapsmøte bestemme etter hvilke linjer vi skal gjennomføre tariffrevisjonen neste år, og dermed også fastlegge den faglige takikk.

Oppgjøret 1958 var et fellesoppgjør for samtlige tariffavtaler med NAF unntatt innenriksfarten og musikerne. Det har vært mye diskusjon om fellesoppgjør kontra forbundsvise oppgjør. Begge former har naturligvis sin berettigelse. Og det er i høyeste grad et vurderingsspørsmål hvilken form for oppgjør man skal ta i de ulike

situasjoner. Vi kjenner til det både fra etterkrigstiden og fra mellomkrigsperioden at vi har hatt store fellesoppgjør. Det må være den aktuelle situasjon i hvert enkelte tilfelle som må være avgjørende for hva vi tar. Nå har det vært en viss propaganda for at vi også denne gang skulle ta et fellesoppgjør. Norsk Arbeidsgiverforening har nylig feiret sin 60-årsdag og i den anledning hadde direktør Østberg en pressekonferanse. På denne pressekonferanse slår Østberg til lyd for et fellesoppgjør i 1961. Jeg kan i denne forbindelse få opplyse at før hans pressekonferanse så hadde jeg etter anmodning av direktør Østberg en konferanse med ham om oppgjøret neste år i begynnelsen av november måned. Han fortalte meg da at NAF hadde behandlet tariffsituasjonen neste år, både i sitt arbeidsutvalg og i sitt sentralstyre. I sentralstyret var det stemning for fellesoppgjør som skulle omfatte alle tariffavtaler 1961. Østberg hadde fått i oppdrag av arbeidsutvalget og sentralstyret i NAF å ventilere denne sak med meg som representant for Landsorganisasjonen. Det skulle dog ikke være nøyaktig på samme måte som ved fellesoppgjøret i 1958. Jeg skal på grunnlag av mitt notat få referere slik som Arbeidsgiverforeningen tenkte seg et fellesoppgjør neste år. Østberg sa: Først skal vi ha forbundsvise forhandlinger i de ulike tariffområder om alle saker av interesse for vedkommende fag eller industri som måtte bli reist enten av vedkommende forbund eller av Norsk Arbeidsgiverforening. 2. Generelle forhandlinger om de saker som må løses noenlunde likt innen samtlige tariffområder. 3. Lønningene er ikke av de saker det skal være generelle forhandlinger om, sa han, da forholdene ligger ulikt an. Østberg nevnte da som eksempel rutebilene og bygningsindustrien. Etter hans mening var det to motpoler.

Forutsetningen for at det skulle lykkes var at det måtte oppnevnes et sentralutvalg med representanter for NAF og LO som skulle forhandle om de generelle saker. Hvis vi da kom fram til en løsning var det NAF's forutsetning at det skulle være felles avstemning og at den skulle omfatte samtlige tariffavtaler som løp ut i 1961. Det var ønskelig at forhandlingene kom i gang så hurtig som mulig, sa han, helst innen utgangen av januar. Hvis man da ble enig skulle de nye tariffavtaler tre i kraft fra 1. april. Jeg kunne ikke si noe annet til Østbergs antydning enn at jeg gjorde merksam på at vi i LO ennå ikke hadde diskutert tariffopplegget i 1961, men at vi skulle ha sekretariatmøter på bestemte datoer og diskutere saken, og det resultat som Sekretariatet kom fram til skulle legges fram for Representantskapet på møtet 1. og 2. desember. Jeg hadde derfor ikke anledning til å uttale meg om det opplegg som nevnt foran. Han utesket da min personlige mening om

saken. Jeg sa rent ut at det opplegget han hadde redegjort for knapt ville bli akseptert av LO's representantskap. Siden har vi ikke drøftet denne saken med NAF, men når Representantskapet har tatt den endelige stilling til den faglige taktikk neste år skal vi meddele Arbeidsgiverforeningen dette. Sekretariatet har kommet til det resultat at det bør bli forbundsvise oppgjør. Det er mange årsaker til det. Men den viktigste årsak er nok at man nå ikke har hatt forbundssvise revisjoner siden 1956. Med den utvikling som er i arbeidslivet, i produksjonslivet, i teknikken, så er det nødvendig at forbundene får gå igjennom sine tariffavtaler, og få høve til å rette opp det de mener er skjevt, og som ligger tilbake i henhold til den produksjonsutvikling som har funnet sted i denne tiden.

Men det er også et annet moment som kommer inn i bildet, og det er at korte tariffavtaler øker aktiviteten i organisasjonene. Vi må vel alle innrømme at selv om vi har hatt visse fordeler av den 3-årsperioden vi nå er i ferd med å legge bak oss, og at landet produksjonsmessig har hatt en stor fordel av et rolig arbeidsmarked, så virker det avslappende på lønnstakerne, aktiviteten blir liten, og den naturlige vervingskampanje som foregår på enhver arbeidsplass når man har ofte tariffrevisjoner, den har sviktet i disse tre årene. Det er en av de ting som taler for at vi nå bør ha en 1-årig avtale.

Nå er det nok atskillige som spør: kan vi klare å gjennomføre 1-årige avtaler? Selvfølgelig kan vi klare det. Men det krever selvsagt større hastighet i maskineriet enn når man har en lengre periode å forhandle på. Men vi *kan* klare å revidere avtalene i løpet av ett år. Dermed vil jeg ikke ha sagt at det bør bli det alminnelige med 1-årige avtaler. Men det er Sekretariatets mening at vi iallfall denne gang tar forbundsvise oppgjør og en 1-årig avtale men da en avtale uten indeksreguleringsbestemmelser. For det pleier vi ikke ha ved 1-årige avtaler.

Dette gjør jo at forbundene vil komme i en annen forhandlingsposisjon enn tidligere. Når det er fellesoppgjør er det som regel LO sammen med forbundene som setter opp de tariffkrav som skal reises og fører forhandlingene. Nå skal hvert forbund føre forhandlinger for seg, og da må forbundene sette opp de ønsker og de rettelsener som forbundene ønsker skal komme med under forhandlingene.

Før jeg går over til å nevne noe om de generelle spørsmål vil jeg nevne litt om lønningene. Som jeg sa innledningsvis har det i de siste 2 år vært en gunstig utvikling når det gjelder lønningene for endel grupper. Men — for de grupper som har vanskelig for å kunne forbedre sin lønnsstandard i en tariffperiode, for dem er en langvarig tariffperiode nesten drepem. Man forsøker jo å jamne det ut ved en tariffrevisjon ved at de lavest lønte som regel får noe

høyere tillegg enn de høyest lønte, og så går det da en lengre periode, og dermed blir «gapet» stort igjen. Dette er også ting som taler for en kortere tariffperiode for at ikke ulikheten skal bli altfor stor mellom de ulike grupper innenfor LO.

Ellers må forbundene når det gjelder lønnskravene vurdere disse selv, men det som er aktuelt for de fleste forbund er å søke å øke de tariffmessige satser, det gjelder både minstelønnsatsene og normallønnsatsene. Jeg skulle anta at samtlige forbund må se nærmere på disse tingene og få dem mer i samsvar med den lønnsutvikling som har funnet sted siden satsene sist ble fastsatt.

Av generelle krav som de aller fleste forbund har interesse av nevnte taleren arbeidstiden. Det er i dag en bevegelse når det gjelder arbeidstiden ute i Europa. Det går mot en nedsettelse av arbeidstiden, noen steder hurtigere, andre steder noe langsommere. Jeg skal bare nevne et par eksempler. I Vest-Tyskland har man innen den store metallindustri, og jeg tror også endel andre industrier, kommet fram til en avtale med arbeidsgivermotparten, om innen utgangen av 1965 å gjennomføre 40-timersuke. Det skal gå suksessivt for seg, men innen en 5-årsperiode skal man altså ned på 40-timersuken. I Storbritannia har man for en rekke industriers vedkommende, jeg tør ikke si for alle, men jeg skulle anta det gjelder de fleste industrier i Storbritannia i dag, er man kommet fram til en 42 timers arbeidsuke. Når det gjelder Sverige, Danmark og Norge så ligger man på 45 timer, men — det svenske sosialdemokratiske parti tok det opp som programpost ved siste riksdagsvalg at man skal gjennomføre en ukes forlengelse av ferien. Våre venner i den svenske fagbevegelse sier at det vil bli gjennomført på en slik måte at denne forlengelse av ferien også kan brukes som en forkortelse av den daglige eller ukentlige arbeidstid.

Vi har diskutert dette inngående i Sekretariatet. Vi er kommet til det resultat at slik som stillingen ligger an i år, og spesielt etter at vi går inn for en 1-årig avtale, så skal vi ikke reise noe generelt krav om forkortelsen av arbeidstiden. Derimot mener vi at man må forsøke å få forkortet arbeidstiden for alle de skiftarbeidere som ikke arbeider i kontinuerlig skiftarbeid. De har nå samme arbeidstid som dagarbeiderne på grunn av spisepausene som vi hadde, som i det hele tatt ikke fikk noen forkortelse av sin arbeidstid ved siste arbeidstidsrevisjon. Derfor foreslår Sekretariatet at man skal innføre en 43 timers uke. Altså en reduksjon av arbeidsuken på 2 timer for de ikke-kontinuerlige skiftarbeidere.

Så har vi tatt opp en annen sak som også er et generelt krav, og som gjelder alle og det er spørsmålet om forhøyelse av ferielønn. Jeg har sagt det før, og jeg vil gjenta det nå: hvis man har valget

mellom en lengre ferie eller beholde den ferien en har med en høyere feriegodtgjørelse, vil jeg foretrekke det siste. Det er ikke noen hjelp i å ha en lang ferie hvis man ikke har nok penger å nytte ferien med. Derfor vil vi foreslå at vi denne gang reiser krav om en forhøyelse av ferielønn med 1 prosent. Det svarer til ca. en halv ukeslønn. Det er første gang vi har reist krav om forhøyelse av ferielønn etter at vi fikk Ferieloven. Selv om kvalet vi har reist på dette område er beskjedent i og for seg vil Arbeidsgiverforeningen muligens komme til å si at dette er et lovspørsmål. De får bruke Stortinget og få dette til å endre loven. Vi vil ikke ha noe med dette å gjøre. Men jeg mener iallfall at hevingen av ferielønnen er av de ting vi må reise som generelt krav ved denne tariffrevisjon.

Så har vi spørsmålet om likelønn. Om lik lønn for kvinner og menn i henhold til ILO-konvensjon nr. 100. Det er en gammel sak. Men jeg kan ikke huske at det spørsmål tidligere har vært reist generelt. Enkelte forbund har reist spørsmålet, men generelt har det ikke vært reist av fagorganisasjonen her i landet. Men etter at Stortinget har ratifisert konvensjonen om likelønn så mener vi at det må reises som et generelt krav. Ved at forbundene innfører i sine avtaler det som er nødvendig for å fremme dette krav, og tilpasse tariffavtalen innen disse tariffområder. Kravet ble reist i Sverige i fjor vinter i samband med tariffrevisjonen der og jeg vet at en del av de danske forbund har reist samme saken på grunnlag av ILO-konvensjon nr. 100. Men jeg vil gjerne ha presisert at om vi reiser dette krav er ikke det det samme som at vi har noe håp om å få dette krav gjennomført i sin helhet ved denne tariffrevisjon. Dertil er det ett for stort spørsmål og for vanskelig. Men — vi kan kanskje få slå en bresje, slå et slag som kan danne utgangspunktet for senere tariffrevisjoner inntil vi kommer fram til det vi mener med likelønn. Altså lik lønn for arbeid av lik verdi for kvinner og menn. I henhold til konvensjon nr. 100.

Svenskene har gjort det på den måten at de skal ha denne saken løst i løpet av en 5-årsperiode. Det skal opptas forhandlinger mellom forbundene og arbeidsgiverorganisasjonene om å få de spesielle bestemmelser for kvinnene ut av tariffavtalen. Såpass langt kan vi kanskje komme ved tariffrevisjonen her i landet som våre svenske venner kom ved sin tariffrevisjon. Jeg tør ikke stå fram i noen forsamling å si at vi kan klare å løse dette spørsmålet helt og fullt ved denne tariffrevisjon. Hvis vi i løpet av 60-årene kan løse dette vanskelige og ømtålelige spørsmål samt 40-timersuken så har vi sannelig ikke gjort noen dårlig jobb.

Så er det et annet spørsmål som er reist men som vi ikke ville stille som noe generelt krav, nemlig forhøyelse av overtidsgodt-

gjørelsen. Forbundene kan reise kravet i den utstrekning de mener det er riktig. Innenfor en stor del av fagene og industrien gjelder fremdeles bestemmelsen om 25 prosent tillegg for de første 2 timer etter den ordinære arbeidstids slutt. Slik har denne prosentsatsen stått i 50 år. Endel forbund er det som har fått den vekk for mange år siden og har bare 50 prosent og 100 prosent, men de fleste drar ennå med 25 prosentsatsen.

Så har vi en annen sak som også er et generelt krav. Nemlig spørsmålet om lønn for de bevegelige helgedager. Vi fikk jo gjen-
nom dette kravet ved tariffrevisjonen i 1954. Vi fikk endel forbedringer ved tariffrevisjonen i 1956 og så fikk vi et lite indeksreguleringstillegg i 1958. Men ellers ligger denne godtgjørelse slik an at den mannlige arbeider har kr. 28.00 pr. dag og den kvinnelige arbeider har kr. 23.00 pr. dag i godtgjørelse, og unge lærlinger, mannlige og kvinnelige, har kr. 11.50 pr. dag. Hvis vi imidlertid tar både lønns- og prisutviklingen siden man fastsatte de nevnte satser første gang har det jo skjedd store endringer. Vi mener derfor at vi bør søke å få dette forhøyet. Ved forhandlingene i 1956 stilte vi krav om at vi skulle få samme bestemmelser for godtgjørelse for bevegelige helgedager som vi har for 1. og 17. mai. Vi har diskutert i Sekretariatet om vi skulle gjenta bestemmelsen. Men er kommet til det resultat at vi skal reise kravet om at godtgjørelsen for bevegelige helgedager skal være det som er gjennomsnittsfortjenesten innen håndverk og industri. Samtidig må vi reise kravet om at godtgjørelsen skal være lik for kvinne og mann, og da må vi finne fram til gjennomsnittet. Jeg skulle anta at kravet vil ligge på ca. kr. 46.00 pr. dag. I henhold til dette må vi også stille kravet om forholdsvis øking for unge arbeidere, lærlinger, mannlige så vel som kvinnelige.

Vi har også vært inne på spørsmålet om sykkelønnsordningen. Men vi vil ikke fremme noe tariffkrav på dette område fordi vi jo ikke klarte å opprettholde sykkelønnsordningen etter det vi var blitt enig med NAF om den gang vi gjennomførte den. Vi måtte som bekjent gå opp med karensdagene, og revidere noe på satsene, da vi fikk så stort underskudd i sykekassen. Nå har dette forhold iallfall foreløpig endret seg og det skulle være muligheter for, jeg tør bare ikke si når, å «myke» opp dette noe. Enten ved å forhøye sykkelønnsen igjen eller å kutte av på antallet karensdager. Min personlige mening er at hvis man skal søke å oppnå en forbedring her bør man ta det på sykkelønnsen og ikke på karensdagene av hensyn til de med de langvarige sykdommer. Ut fra det syn har man kommet fram til det

resultat at vi denne gang ikke bør reise noe tariffkrav når det gjelder sykkelønnsordningen.

Jeg var før inne på dette med 1-årige avtaler. Vi har i Sekretariatet diskutert også spørsmålet om 2-årige avtaler. Det kan jo være enkelte forbund som ønsker det. Jeg nevner i farten Handel og Kontor som har avtaler med Handelens Arbeidsgiverforening, med Kooperasjonen osv. Hvis H og K mener at stillingen ligger slik an innenfor denne sektor at man bør ta en 2-årig avtale er det klart at det er ikke noen som vil sette seg mot dette.

Det kan være andre forbund som ønsker det. I det hele må vi her si at det ikke er noe prinsippspørsmål. Her må vi avveie forholdene når vi er kommet ut i forhandlingene for å se hva vi kan oppnå og på hvilken måte vi kan oppnå det. Det som er sikkert er at vi ved en 2-årig avtale må ha indeksreguleringsbestemmelser. Og de må være av en slik art at vi ikke risikerer det samme som ved indeksoppgjøret i 1958 at det ble et ulikt lønnstillegg. Det skal være erstatning for en prisstigning, og derfor har vi da også hatt i de fleste indeksreguleringsbestemmelser i årenes løp et likt tillegg. Det har ikke vært noen forskjell på grunn av prosentene. Men i 1958 fikk vi et prosenttillegg som ga gale utslag. Så den saken må vi ta hensyn til hvis enkelte forbund får indeksreguleringsbestemmelser.

Jeg har luftet spørsmålet om å innføre det svenske system. I Sverige gjennomførte man i vinter en 2-årig avtale, men de tok ikke indeksreguleringsbestemmelser, men gikk fram på den måten at endel av lønnstillegget fikk arbeiderne når lønnsoppgjøret var i orden og etter ett år skal de få et bestemt lønnstillegg igjen. Vi har også diskutert dette endel i Sekretariatet, men det var ingen begeistring der for det såkalte svenske system.

Nå må vi regne med når det skal bli forbundsvis oppgjør at NAF vil komme til å si at hvis det skal være forbundsvis oppgjør så er vi ikke interessert i å forhandle på det generelle plan om de saker som har interesse for de fleste forbund. Vi opplevde nemlig det i 1956. Da hadde vi ikke generelt oppgjør, men vi forhandlet likevel generelt om endel saker, men det var ikke mulig å nå fram, fordi Arbeidsgiverforeningens representanter sa at vi må først se på hva vi må betale ved de forbundsvis oppgjør før vi begir oss inn på å gjøre noen innrømmelser på det generelle plan. Det resulterte i at endel av de generelle krav som vi hadde, måtte vi ordne i samband med oppgjøret i verkstedindustrien. Hvis vi ikke kom fram til en ordning innen en bestemt dato og bestemt klokkeslett så ville det bli stans i denne industri. Det førte da til at vi forhandlet oss fram der, som senere ble akseptert av Sekretariatet og de andre

forbund og så ble innført i de andre tariffavtaler. Vi må regne med at det samme kan skje denne gang. Det er ikke ukjent fra mellomkrigsårene, fra tidligere tider i fagbevegelsens tariffhistorie at NAF sier at vel, vi kan forhandle forbundsvis, men vi slutter ikke noen avtale med et enkelt forbund. Vi vil til slutt ha et fellesoppgjør. Da må vi naturligvis vurdere situasjonen igjen, om vi da skal bruke fellesoppgjør eller om vi skal ta konflikt innenfor de sektorer på grunn av at arbeidsgiverne ikke vil slutte avtaler med et enkelt forbund uten å ha oversikten over hva det hele kommer til å bli. Jeg nevner det fordi det er teoretiske situasjoner som vi kan komme opp i i løpet av neste år.

Vi må selvsagt gjøre hva vi kan for å få gjennomført tariffrevisjonen neste år med fredelige midler. Det kan bli vanskeligere å få gjennomført en fredelig ordning når vi skal ha forbundsvis oppgjør, enn som erfaringen viser når vi har fellesoppgjør. Hvis det er nødvendig må vi ta konflikter for å få til et rimelig oppgjør. Men vi skal selvsagt gjøre vårt til at vi så langt som mulig kommer fram ad fredelig vei ved tariffoppgjøret i 1961.

Sekretariatet har formulert en uttalelse som vi vil forelegge Representantskapet. Taleren refererte konklusjon, romertall II.

På Sekretariatets vegne opptar jeg forslaget og anbefaler dette vedtatt.

Nordahl fortsatte: Tiden er nå så langt framskreden at jeg foreslår en middagspause til kl. 15.00.

Formiddagsmøtet hevet.

Ettermiddagsmøtet den 1. september 1960.

Møtet ble ledet av formannen Konrad Nordahl.

Møtet fortsatte med diskusjonen etter formannens innledningsforedrag på formiddagsmøtet. Talernes rekke ble åpnet av

Olaf Ingvaldsen, Bergen fylke: Den utredning som LO-formannen ga gir ikke grunn til noen særlige innvendinger, men det kan vel være visse ting som bør presiseres nærmere. De to hovedproblemer vi har for oss kan summeres opp slik: For det første at vi på organisasjonsmessig måte innad skal ha klart for oss hvilke linjer vi skal følge, det gjelder både det mål vi setter oss og det gjelder taktikken. Taktikken skal ta sikte på å nå målene lengst mulig. Og det er to primære mål denne tariffrevisjon må ta sikte på, en betydning heving av lønnsnivået for de lavest lønte og heving av kvinnelønningene. Når man snakker om lavest lønte så er det vel mange som vil innvende: men det er da gud bedre ingen høyt lønte, men vi kan da kanskje nytte uttrykket lavtlønte og bunnlønte. Generelt sett er det likt for alle den utvikling av

prisene som vil finne sted framover. Her kan man snakke om liv og lære. I nasjonalbudsjettet redegjør finansministeren for de mål han setter seg, nemlig å holde et stabilt pris- og kostnadsnivå. Når vi så kommer fram til tallene vil man finne at det er avsatt 500 millioner kroner til subsidier for 1961, mens det for budsjettåret 1959/60 er på 35,5 millioner kroner. Riktignok gjelder subsidiene bare ut januar måned, men det vil i realiteten bety en reduksjon på ca 90 millioner kroner. Når vi ser på den lønnsutvikling som har funnet sted fra 1956 og fram til i dag så utgjør den nominelle stigning kr. 1.16 pr. time for menn og 70 øre pr. time for kvinner. NAF's statistikk er meget interessant og gir oss blant annet beskjed om at 60 prosent av alt arbeid i industrien utføres i akkord, men for det første får vi ingen indeksregulering, for det annet løper jordbruksavtalen ut i juni måned. Det er ikke ukjent at også jordbruket søker å komme inn på de avtaler som vi har. For det tredje, og det er kanskje det vesentligste: det er at vi har stortingsvalg neste år. Skulle valget gå i en annen lei enn det vi har hatt etter krigen så må også fagbevegelsens tariffpolitikk legges om deretter.

Per Andersen, Jern- og Metallarbeiderforbundet: Jeg er stort sett enig i det framlegg som ligger fore her. Jeg vil si noen ord om spise- og hvilepauser for skiftarbeidere som formannen var litt inne på, og at det skal være inkludert i arbeidstiden hvis man ikke har fastsatt tider for disse. Jeg vil presisere overfor forbundene at man er tilstrekkelig merksam på det når man forhandler. Etter en ting som skjedde i forbindelse med arbeidstidsforkortelsen i 1959 kjenner man til at NAF har snudd opp-ned på dette slik at også skiftarbeidere har spisepause ved siden av arbeidstiden. En langvarig historie og tvister om dette får vel sitt endelige punktum omkring dette tidspunkt ved den voldgiftsretten som Arbeidsretten nå tar opp til behandling av dette. Jeg vil gjøre merksam på den voldgiftskjennelsen som der kommer. Hvis den ikke går i vårt favør, og det er vel ingen særlig grunn til å tro at den gjør, men hvis vi ikke får medhold i voldgiftsretten vil jeg be om at det forhold blir tatt med som generelt krav som forbundene skal reise, at spise- og hviletider for skiftarbeidere hvor man ikke har faste tider for dette, nå må bli inkludert i arbeidstiden.

Så var det noen ord om indeksreguleringsbestemmelsene. Jeg er enig i avtaler av ett års varighet, og da bortfaller jo disse, men det står i en annen setning her at «hvis toårige tariffperioder må det være indeksreguleringsbestemmelser i avtalen». Den utveien ligger altså åpen at det kan bli toårige avtaler. Det som jeg mener må være med her er at indeksreguleringsbestemmelsen skal være

helautomatisk. Vi kjenner alle resultatet fra 1958. La ikke det bli gjentatt. La oss foregripe dette ved når vi forhandler om revisjon av overenskomstene så må vi også forhandle om hvilke kompensasjonskrav man skal ha om indeksen passerer den røde strek. Jeg vil sette fram dette forslaget:

«Hvis toårig tariffperiode må det være helautomatisk indeksbestemmelse i avtalen.»

Ingvald Hansen, Skotøyarbeiderforbundet: Jeg er enig med LO-formannen i at det i dag sikkert kan herske tvil om det var fornuftig å inngå en 3-årig tariffavtale i 1958. Det er særlig et par hendelser i perioden som har skapt bitterhet, og som vi for enhver pris må unngå i kommende periode, uansett om det blir 1- eller 2-årsperioder. Jeg sikter her til den urimelige lønnsnemndskjennelse i september 1958, og videre Regjeringens henstilling til LO den 17. januar 1959 om å utsette kravet om indeksregulering til 15. juni 1959. En henstilling som ble imøtekommet av et felles forbundsstyremøte 23. januar. Uten å komme nærmere inn på holdbarheten av de forutsetninger som lå til grunn for at felles forbundsstyremøte etterkom henstillingen så er det likevel selve behandlingsmåten som har skapt den største irritasjon. De nåværende indeksreguleringsbestemmelser var vedtatt ved uravstemning som en del av fellesforslaget. Og medlemmenes oppfatning er at en eventuell endring av disse bestemmelser måtte skje på samme måte.

Hva det gjelder den sterke lønnsglidningen som har funnet sted er den vel en naturlig følge av den produksjonsøkning som har funnet sted, og heller ikke i liten grad gjennomføringen av 45-timersuken og visse tiltak i denne forbindelse. Når det gjelder det stabile prisnivå må man ikke glemme at det har skjedd ved subsidiering at det har blitt oppnådd. Sammen med den margin som er utnyttet i de nåværende indeksbestemmelser. Når det gjelder den foreliggende innstilling fra Sekretariatet så tror jeg at den åpner muligheten til en større faglig aktivitet enn hva vi har kunnet spore på lenge. Videre tror jeg at innstillingen åpner den nødvendige mulighet for å rette opp en del av de urimelige forhold som er mellom faktisk fortjeneste og avtalens lønnssetning og som sikkert i dag er en medvirkende årsak til den tilbakegang som er i Landsorganisasjonens medlemstall. Jeg er derfor enig i innstillingen som den foreligger, det er bare til et punkt jeg har en merknad, og det er siste avsnitt i punkt 5 og som Per Andersen var inne på. Hvis det skulle utvikle seg slik at det blir aktuelt med 2-årig tariffperiode bør representantskapsmøtet henstille til Sekretariatet å

finne fram til ensartede og endelige formuleringer når det gjelder indeksbestemmelsene.

Johan Bøe, Bokbinder- og kartonnasjearbeiderforbundet: Sekretariatets opplegg og de kommentarer formannen har gitt dekker vel stort sett det vi har tenkt oss i forbindelse med dette tariffoppgjøret. Jeg vil dog si litt om generelle kontra forbundsvise oppgjør. Som formannen ganske riktig sa er det en vurderingssak, men under hvilke forutsetninger er det en foretar denne vurdering? Det er ikke alltid at medlemmene trekker sine vurderinger fra samme grunnlag som det som vi der sitter i de respektive forbundsledelser har. Saken er at medlemmene føler seg ikke så lite umyndiggjort, om det er riktig eller uriktig er også en vurderingssak, men det er iallfall en ting vi må ta med i bildet. Medlemmene må ikke få det inntrykk at deres deltakelse i tariffoppgjøret er så minimalt at de faktisk har følelsen av at de ikke deltar i det hele tatt, og det inntrykk må ikke medlemmene få lov å ha. Nok om det. I forbindelse med fellesoppgjør kan det nok sies at det siste fellesoppgjør brakte mange gode resultater, men det hadde også mange svake sider, ja såpass mange svake sider at det bør ikke være resultat av et fellesoppgjør. Det skyldes i stor utstrekning det manglende samarbeid mellom de som var forhandlere og de enkelte forbundsledelser. De fleste uheldige virkningene som ble av fellesoppgjøret burde vært eliminert hvis forhandlerne i tide hadde søkt kontakt med de enkelte forbund om det opplegg som skulle finne sted. Jeg håper at hvis vi skal komme fram til et fellesoppgjør igjen, ingen vet hva det kan bringe, så må iallfall den siden av saken være eliminert så man ikke kommer opp i samme situasjon som ved fellesoppgjøres hvor vårt forbund fikk ødelagt goder vi har hatt i årtier. Jeg er, som nevnt før, enig i opplegget, særlig er jeg begeistret for kravet om ferielønn som vi må legge stor vekt på, og så ikke minst dette med likelønn. Jeg er dog ikke helt fornøyd med den formen den er gitt, idet der i formannens innledning er vist til den svenske avtalen. Jeg vil særlig gjøre myndighetene som er representert her i dag oppmerksom på følgende formulering i den svenske avtalen: «Ved en slik revisjon bør hensyn særlig tas til behovet for differensiering av lønningene» og det er i denne sammenheng sagt at det trengs en gruppering etter arbeidets art og vanskelighetsgrad. Og da har faktisk kvinnen igjen kommet i bakveien. Forutsetningen for å ha de kvalifikasjoner som betinger at en skal komme på høyere lønn er bl. a. faglige kunnskaper. Det er her det skorter på f. eks. med yrkesskoler. Behovet for slike er sterkt og dekker ikke behovet for gutter og da langt mindre de kvinner som søker til yrkesskolene. Hvis kvinnene ikke fortsatt skal være i

bakleksa kreves det bl. a. at kvinnene får mulighet til den yrkesutdanning som muliggjør at de kan komme opp i høyere lønnsklasser.

Det ville være bra om Sekretariatet kunne la utarbeide et forslag eller retningslinjer så man har noe å henvise til. Som hovedønske vil jeg anmode om at Sekretariatet bearbeider dette viktige spørsmål noe mer og eventuelt komme fram til et mer konkret opplegg i likelønnsaken.

Rudolf Eriksen, Bekledningsarbeiderforbundet: Sett på bakgrunn av den 3-års tariffperiode vi nå har vil jeg gi min tilslutning til det forslag som Representantskapet har fått seg forelagt for tariffrevisjonen neste år. Det er et par ting jeg vil si litt om: det gjelder for det første kvinnelønningene. Det står i forslaget at «det skal reises krav om lønnsmessig likestilling». Og det er vel og bra, men jeg tror ikke det er mulig å få gjennomført likelønnsprinsippet på forbundsmessig basis. Dette er en typisk fellessak selv om det jo er sterkt varierende antall kvinnelige medlemmer i de forskjellige forbund. Når svenskene nå har tatt det første skritt på veien til likestilling vet vi jo av erfaring at når det av de nordiske lands fagbevegelse har fått gjennomført en fordel så har det lett for å danne mønster for de andre, og jeg er redd for at NAF er innstilt på at de ikke vil gå inn på noe som er bedre enn den svenske ordningen. Når jeg tar dette opp er det for å henstille til LO's ledelse å sette alt mulig inn på å få til en ordning som er bedre enn den svenske.

Når det gjelder de ukelønte arbeidere er jeg helt ut enig i at de får som regel liten eller ingen fordel av lønnsglidning. Vi trenger støtte til å få opp de lavest lønte tariffområder. Vi har hatt et særlig vanskelig problem hos oss i bekledningsindustrien, og det er dette med akkordnormalen. Jeg forstår det slik at alle interesserte parter er enig om de akkordnormaler som praktiseres i overenskomsten i dag er i høyeste grad urealistiske. Jeg tok opp spørsmålet med Konfeksjonsfabrikkenes Arbeidsgiverforening for lenge siden og vi kom så langt at de anbefalte forhøyelsen av akkordnormalen i konfeksjonsoverenskomsten, men det strandet på direktør Østberg. Men nå da vi står foran en langt større konkurranse på vårt område innen EFTA at akkordnormalene igjen må bli realistiske så de ikke virker produksjonsfiendtlige, men tvert imot anspore til økt innsats. Jeg vil også si noen ord om overtidsprosenten for de to første arbeidstimene. Det tror jeg også er en sak som det vil bli umulig å gjennomføre for et enkelt forbund, og det tror jeg må løses på felles basis. Med det arbeidstempo som er i dag i industrien i første rekke er det en så stor påkjenning at det bør legges en bremse for arbeidsgivernes krav til å forlange overtidsarbeid.

Klar over at man med dette ikke avskaffer overtidsarbeidet, men jeg tror det vil virke bremsende som sagt, og på den annen side gi noe kompensasjon for de ubehag det er å arbeide mye overtid. Før øvrig gir jeg min tilslutning til det framlagte forslag.

Harald E. Ohlsen, LO's distriktskontor, Telemark: Jeg tror at det framlagte forslag kommer til å bli godt mottatt utover. Det er vel ikke ukjent for noen at det har vært ganske mye gjæring rundt på arbeidsplassene, spesielt fra de grupper som har stått stille lønnsmessig i denne lange perioden. Vi har i den senere tid hatt et par møter i vårt distrikt hvor Mentsen har holdt foredrag om situasjonen. Det var gode møter med stor tilslutning av framtreddende tillitsmenn. Jeg kan si at det forslag som foreligger her korresponderer med de forslag og de diskusjoner som har vært på de nevnte møter. Men det er et spørsmål jeg vil ta fram her. Vi er alle enige om at de som må hjelpes opp i første rekke er de som har stått stille rent lønnsmessig, de som blir betegnet som lavtlønnnsgruppene. Men det må vel i mange tilfelle medføre konsekvenser i og med at lønnsevnene til enkelte av disse næringsgrupper ikke strekker til slik at det må gis tillegg. Men hvor stor er egentlig lønnsevnene til de enkelte? Det er på dette område en enkelte ganger kan stusse. Vi hadde i Skiendistriktet en ulovlig streik blant rutebilarbeidere, og denne streikens årsak var at rutebilselskapet ga 8 uorganiserte verkstedarbeidere kr. 30.00 pr. uke i tillegg. Dette skulle selvsagt ikke bli kjent blant de organiserte arbeidere, men resultatet av det hele ble at de organiserte fikk også kr. 30.00 pr. uke i tillegg. Som igjen har ført til at de andre selskapene i Skiendistriktet har måttet gi det samme lønnstillegg. Det har selskapene gjort uten å forhøye billettprisene. Det at uorganiserte har fått tillegg har gått igjen for andre grupper. Ja, det har sogar hendt for grupper hvor uorganiserte i kommuner hvor Arbeiderpartiet har flertall har oppnådd bedre betingelser enn de organiserte. Nordahl nevnte for en tid siden at hvis det ble gitt tillegg til grupper utenfor LO ville det medføre at vi anså avtalene som oppsagt. Det spørsmål vil jeg lufte nå, fordi vi jo har andre organisasjoner som vi må ta kampen opp mot, men jeg tror ikke det er mulig å ta opp kampen mot disse hvis ikke vi kan vise til minst like gode lønnsmessige resultater som de andre grupper. Jeg vil stille dette spørsmål til Nordahl: Kan det være mulig ved kommende tariffoppgjør å få inn bestemmelser om dette, så vi ikke skal komme i den stilling som jeg her har nevnt.

Karsten Torkildsen, Sekretariatet: Det er fra enkelte talere nevnt dette med fellesoppgjøret i 1958 og avslutningen av det, men jeg synes de førte en noe ensidig argumentasjon. Jeg vil spørre: Hvor-

for kom vi inn på fellesoppgjøret i 1958? Det var ikke noe vi ønsket. Vi sto i den stilling at vi hadde lovforslaget om deling av 45-timersuken i to etapper, og så kom vi opp i den situasjon at vi kunne løse saken ad tariffmessig vei, og på den bakgrunn var det meget vanskelig å finne tilpasninger når det gjaldt inndelingen av arbeidstiden. Det var bare en utvei igjen å ta dette med en gang og det igjen var bakgrunnen for at vi måtte gå med på en 3-årsperiode. Og pensjonsspørsmålet også tatt i betraktning. Når man snakker om 3-årsperioder kan det også ha en annen side, selv om jeg ikke forherliger det. Men situasjonen var slik. Og når enkelte nå har snakket om det organisasjonsmessige innhold for tiden, at det er stillstand på visse fronter så kan vel det ha sin årsak i at man kanskje får en sovepute som varer litt for lenge på den indre front. Men den gang var det nødvendig, og det er det vi skal rette opp igjen nå ved å gå over til 1-årig avtale. Og når man peker på fellesoppgjøret så tror jeg ikke at de 110 000 som stemte for dette, selv om det forbund jeg representerer ikke ga flertall, så tror jeg ikke det var fellesforslaget i seg selv som gjorde det, men det var den praksis som fellesforslaget ble hantert på fra NAF's side og ved indeksreguleringen. Vi har hatt ikke så liten føling av det i vårt forbund at det har vært de største manglene ved fellesforslaget.

Så til forslaget som foreligger. Jeg kan ikke skjønne annet enn at det gir muligheter for forbundene å tilrettelegge saken for de laveste grupper og hvordan det skal håndteres. Det er jo det som ligger i selve forslaget. Forbundene får faktisk fritt spill. Hvordan arbeidstiden vil stille seg skal da ikke vi diskutere i dag. Vi må ta hensyn til det som vi mener er riktig å stille krav om. Vi får da se om det er mulig å ta ut mer på den enkelte overenskomst, det er et spørsmål som må diskuteres og vurderes. Og så får vi da se hvordan det går. Jeg vil til slutt advare mot Per Andersens forslag om at vi i dag skal stadfeste helautomatisk indeksregulering. Det vil innebære for store konsekvenser.

Bjarne Andersen, Papirindustriarbeiderforbundet: Jeg vil komme litt inn på arbeidstiden. For alle skiftarbeidere må det vel også nå være på tide å få nedsatt arbeidstiden så vi er på linje med industrien i sin helhet. Jeg er ikke mot at arbeidstiden skal nedsettes for de som arbeider på 45 timers uke, men det er ikke tvil om at det følger store ulemper med de arbeidere som arbeider helkontinuerlig, og for å utnytte bedriftsapparatet bærer det vel mer og mer i retning av helkontinuerlig skiftarbeid. På den måten øker vi jo produksjonen og produktiviteten og dermed samfunnsøkonomien i det hele. Ved å slå ned arbeidstiden for de helkontinuerlige arbeidere legger vi også forholdene bedre til rette for overgangen

til mer helkontinuerlig drift. Men vi skal ikke være blind for at vi helkontinuerlige arbeidere er de første som blir rammet av den sommertiden som nå er innført. Jeg vil sette fram dette forslaget:

«Arbeidstiden for helkontinuerlige skiftarbeidere nedsettes til 40 timers uke.»

Randi Pettersen, Tobakkarbeiderforbundet: Det forslag vi har fått når det gjelder kvinnelønningene er noe svakt, syns jeg. Jeg tror det blir vanskelig for forbundene å arbeide ut fra dette forslag slik det er formet. Jeg hadde ventet at vi hadde forsøkt å få i stand en rammeavtale med NAF i likhet med det svenske forslaget. Skjønt det svenske forslaget er jeg heller ikke udeelt begeistret for. Med dette har man faktisk ingen garanti. For hvis man ikke har fått gjennomført likelønn på 5 år så står det intet om hva som da skal skje.

Når det gjelder ferielønningen så syns jeg det ville være meget bra hvis vi kunne få til en øking av denne. En heving av ferielønningen ville være et kjærkommet tilskudd særlig for kvinnene, framfor alt de enslige.

Når det gjelder forhøyelsen av lønnen for de bevegelige helgedager, så hørtes det meget bra ut. Nordahl antydte at man ville kreve ca. kr. 46.00 pr. dag og skulle det gå igjennom så ville det for oss kvinner faktisk bety en vesentlig øking.

Jeg vil komme litt tilbake til kvinnelønningene igjen. Der er et forhold vi skal være merksam på. Nemlig det at de store forbund pleier gjerne først å komme til forhandlingsbordet, og de resultater de kommer fram til er retningsgivende for de som kommer etter. Men de forbund det her er tale om har ikke så sterkt kvinnelig innslag, så de gjør det iallfall ikke til noen hovedsak, for de har nok mange og større ting som angår storparten av deres medlemmer. Så det er ikke sikkert de setter så mye inn på likelønnsprinsippet som mange mindre forbund som har et mye større kvinnelig medlemstall, ja hvor flertallet faktisk består av kvinner. Jeg er derfor redd at man ved en slik framgangsmåte som jeg har antydte vil låse likelønnssaken fast allerede ved begynnelsen av forhandlingene. Når det gjelder mitt eget forbund ser jeg dette som en hovedsak, for vi har jo $\frac{2}{3}$ av kvinner som medlemmer. Vi arbeider i en industri med stor lønnsevne og vi håper at vi denne gang skulle ta ut mest for kvinnenens vedkommende, rent lønnsmessig. Ellers er jeg enig i det framlagte forslag. Jeg håper det blir et godt arbeidsgrunnlag.

P. Mentsen, Sekretariatet: Ingvaldsens innlegg har jeg ingen merknader til. Jeg er stort sett enig i hans vurdering. Per Andersen

var inne på de ikke helkontinuerlige skiftarbeidere. Jeg tror at det Per Andersen sa på dette område om arbeidstiden og hvilepauser, det er det dekning for i det rammeforslag Sekretariatet har lagt fram. Det er jo akkurat det vi strides om, at hvis ikke spisepausene kan være fastsatt til bestemte tider, så skal de betales eller være inklusiv arbeidstiden. En annen sak er naturligvis at hvis det ikke lykkes å komme fram på dette punkt gjennom tariffrevisjon, så må en reise spørsmålet igjen på nytt på det politiske plan og få en revisjon av Arbeidervernloven på dette punkt. Han var også inne på spørsmålet om helautomatisk indeksregulering. Så vidt jeg forstår, er han enig i Sekretariatets innstilling om at 1-årig tariffperiode bør være utgangspunktet. Uenigheten er vel bare hvis det blir 2-årig tariffperiode, om indeksbestemmelsen da må være helautomatisk. Jeg er ikke klar over hvorvidt Andersen mener at en absolutt helautomatisk indeksregulering er den beste. Etter min mening vil det vel være tilstrekkelig at en får en tilpasset indeksreguleringsbestemmelse hvor poengverdien på forhånd er fastsatt i kroner og øre, slik at en sikrer seg mot uensartede tillegg. Det er jo der så vidt jeg forstår, ankepunktet mot den siste foretatte indeksregulering var. En absolutt helautomatisk bestemmelse forebygger ikke uensartede tillegg, tvert imot. Imidlertid er utgangspunktet 1-årig tariffperiode, og lykkes det ikke å komme fram til det, så får vi diskutere under marsjen hvilken indeksreguleringsventil vi bør samle oss om. Jeg tror ikke det kan bli noen uoverensstemmelse om dette på vår side.

Så et par ord til Ingvald Hansen. Det lå en kritikk i det han sa at felles forbundsstyremøte vedtok å tilrå utsettelse av en eventuell indeksregulering i 1959. Det er riktignok at slik mulig regulering ble utsatt, men utsettelsen var ikke betingelsesløs hverken fra Sekretariatet eller fra forbundsstyremøtet. Det var satt så vidt stramme betingelser at en godt kan si at en hadde gardert seg.

Endel talere har vært inne på likelønnsspørsmålet. Det er den største og kanskje den vanskeligste saken som vi skal arbeide med til kommende år. Jeg vil i den sammenheng ha sagt at det ikke er noen tilråding om å gå inn på det svenske systemet. Det var bare så vidt nevnt av formannen i hans innledningsforedrag. Randi Pettersen sa at utformingen i dette spørsmål var svak. Jeg for min del tror ikke den bør være sterkere. Jeg vil minne om at kongressen ga sin tilslutning til ratifikasjon av konvensjon nr. 100 om *lik lønn for mann og kvinne for arbeid av samme verd*. I kongressens vedtak heter det bl. a. at Sekretariatet får fullmakt til å la seg representere i et eventuelt likelønnsråd og medvirke til *gradvis gjennomføring av lik lønn for arbeid av samme verd*. Dette er et enstemmig

vedtak fra kongressen. Jeg vil videre minne om at det var et forslag til framsatt av Randi Pettersen, som enstemmig ble oversendt Sekretariatet, og det heter der:

«Forbundene anbefales ved kommende tariffrevisjon å stille krav i samsvar med prinsippet i konvensjon nr. 100, og i samarbeid med Sekretariatet i overensstemmelse med § 11, punkt 9, må et eventuelt likelønnsråd gjennomføres.»

Jeg viser videre til at i Sekretariatets innstilling heter det i dette punkt til slutt:

«Kravene må utformes under omsyn til de enkelte tariffavtalers oppbygging.»

En er nødt til å ta omsyn til hvordan tariffavtalen er bygd opp, og den kan være forskjellig fra det ene forbund til det annet, men jeg tror det er mulighet innen den formulering som er valt av Sekretariatet, for de enkelte forbund å finne dekning når de konkrete forslag skal formes ut.

Så var det noen ord om prisutviklingen. Det som kanskje til sjuende og sist betyr mest for å få en tariffrevisjon som er vellykket, er om prisutviklingen i tiden framover kan bli noenlunde stabil. Holder ikke denne forutsetning, kommer vi sikkert opp i store vanskeligheter. Jeg minner om den vanskelige situasjon vi var oppe i ved årsskiftet 1958/59. Når en da alvorlig diskuterte hvilke rådbøter som skulle anvendes for å komme ut av uføret, ble det til at en måtte øke subsidiene. Hvis en nå går til å redusere subsidiene igjen, så kommer vi sikkert opp i samme forhold som vi var i den gang. Jeg frykter for de vanskeligheter det vil føre med seg. Hvilken situasjon vil vi komme i til kommende år hvis en får en indeksregulering på sommeren for statstjenestemennene? Husk på hva som foreligger. Vi skal gjøre opp i praktisk talt hele det private næringsliv i løpet av april, mai og juni. Hva resultatet blir, vet vi ikke. Statstjenestemennene får i samsvar med tariffoppgjøret for dette år et lønnstillegg pr. 1. juni neste år. Får vi så i løpet av juni—august et indekstall som ligger på over 168 poeng, så har statstjenestemennene krav på indeksregulering. De vanskeligheter som da vil melde seg, tror jeg blir store. Uansett solidaritet eller ikke, tror jeg nok de fleste andre sysselsatte i det private næringsliv vil si at det er meningsløst hvis statstjenestemennene får to lønnstillegg samme år, mens de i det private får lite eller intet. Derfor vil jeg så sterkt jeg kan allerede på det nåværende tidspunkt advare mot subsidiereduksjon.

Jeg minner også om at vi til kommende år skal avvikle stortingsvalget.

Til slutt minner jeg om det som står i Sekretariatets innstilling II, 2. avsnitt:

«Representantskapet vil peke på at forbundene ved utformingen av sine krav og gjennomføringen av tariffrevisjonen i første rekke må ta hensyn til de grupper som ligger lavt i det alminnelige reallønnsnivå, og som får liten eller ingen del i lønnsglidningen.»

Hvis samtlige forbund og organisasjoner legger seg dette på hjertet når kravene skal utformes, vil en i hvert fall være med å søke tariffopplegget gjennomført på en måte slik at alle er med på en solidaritetshandling.

Tor Aspengren, Sekretariatet: Torkildsen kom litt inn på indeksreguleringen. Han nevner at det er enkelte forbund som sier de ikke kan greie en tariffperiode på ett år, og da svarer formannen at det må kunne greies. Og det er forutsetningen at det skal være 1-årig tariff. Det var ut fra den situasjon at ikke jeg tok fatt i problemet i forbindelse med indeksreguleringen. Men når først denne saken har vært diskutert, så finner jeg det ikke noe merkelig at Per Andersen har nevnt det han har gjort i dag. Torkildsen var litt inne på det og sier at det var vel i og for seg ikke den lange tariffperioden som var årsaken til den misnøyen omkring fellesforslaget, men ganske riktig pekte på endel uheldige omstendigheter innenfor rammen av den 3-årige periode. Og der er en av beveggrunnene til at man bl. a. innen jern- og metallindustrien har sett på hele dette problemet med helautomatisk indeksregulering. Vi vil nødig ha den situasjon opp igjen som fant sted 1. september 1958. Det er nokså klart at hvis vi innenfor fagbevegelsen skal få en liknende situasjon, da tror jeg vi kan begynne å snakke om passivitet, ja da tror jeg vi til og med kan begynne å snakke om at det rakner innenfor våre rekker. Et tredje spørsmål er, iallfall slik som vi ser det, men det er mye mulig vi ikke vurderer situasjonen riktig, men vi ser det som noe av et ris bak speilet dette med å ha en indeksregulering. Helautomatisk indeksregulering. Mentsen søkte å fortolke Andersens mening, det jeg tror han mente var vel at idet det nå er klart at når en nå skal løfte de lavest lønte gruppene vil det bety at man vil komme inn på prisindeksen. Det vil med andre ord si en bevegelse på prisindeksen og at man derfor ville gardere seg i forbindelse med dette utslaget for de lavest lønte gruppene. Det som er realiteten er at man må ikke ha hele denne fiklingen med forholdet som det har vært, men

få en automatisk regulering slik at medlemmene føler tryggheten må skje i en slik tariffperiode.

Håkon Bjordal, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Jeg syns ikke det er noe å si på den innstillingen som er lagt fram i forbindelse med tariffrevisjonen. Men det er kanskje forskjellige ting som burde vært flettet inn. Hvis en skal få en annen ånd ute på arbeidsplassene. Som en vet er avtalen for læregutter og unge arbeidere i de forskjellige overenskomster også forskjellige. Men de burde jo være noenlunde det samme hvilket fag en tilhørte. For de folk som kommer ut i dag og blir fagarbeidere i de forskjellige yrker så har de fleste av dem en fagskole bak seg og det blir et helt annet forhold enn dengang da disse avtalene kom inn i overenskomsten. Lønssatsene ligger for lavt, og står ikke i noe som helst rimelig forhold til de kvalifikasjoner og det arbeid disse folkene utfører. Hvis det ikke blir gjort noe her så kan en ikke regne med at en vil få disse masser inn i fagorganisasjonen. Bedriftene utnytter disse lavtlønte arbeidere og det virker nedbrytende på arbeidsplassene og ute i avdelingene. Forholdene hadde ikke vært så gale i den siste tariffperioden hvis det hadde vært en rimeligere avstand mellom bunn og topp. Det er grupper som bare har vel kr. 3.00 i timelønn for fagarbeidere, de kan kanskje få litt over det, men stort sett havner de på en ukelønn på kr. 170.00 à kr. 180.00, og det for flinke arbeidere. Slikt går ikke i lengden. Det må gjøres noe effektivt for å bedre disses lønnsforhold. Læreguttskalaen og avtaler for unge arbeidere må være lik for alle forbund, uansett hvilket fag han hører til.

Når det gjelder prosentsatsen for overtiden så er det ikke sikkert at alle forbund har sånn stor interesse av dette spørsmål. Derfor må forhandlingene her føres av LO, og at den gjøres lik for alle fagorganiserte, eller for de som vi har avtale for. Så var det litt om arbeidstiden for ikke-kontinuerlige skiftarbeidere. Jeg vet ikke hvor langt man går. Vi har noe som heter helskiftarbeidere og toskiftarbeidere. Hvis de skal dekkes av dette forslaget vil det virke temmelig eiendommelig for de som er dagarbeidere. En helskiftarbeider som går f. eks. fra kl. 6.00 til kl. 14.00, inklusiv spisetid, mens en dagarbeider går fra kl. 7.00 til kl. 15.30 han skal ikke få noen nedsettelse. Det vil virke rart ute på arbeidsplassene. Jeg har ingenting imot at de førstnevnte får nedsatt arbeidstiden, men de andre vil ikke forstå hvorfor.

Bj. Dahlberg, Baker- og Konditorforbundet: Etter enkelte uttalelser som er falt når det gjelder punkt 5 kunne jeg ønsket at siste setning i det hele ikke hadde kommet med. Det er jo så vel i opplegget fra Sekretariatet som av de uttalelser som er falt her at

det er ønskelig denne gang å ta en 1-årig tariffperiode som i seg selv forbyr noen alminnelig indeksreguleringsbestemmelse. Likevel er det enkelte som diskuterer ut fra spørsmålet om å ta en 2-årig tariffperiode. Jeg vil henstille til de forbund som har reist innvendinger for så vidt som det ikke er mulig for dem å gjennomføre en 1-årig tariffperiode, fordi de har et så veldig tariffkompleks å pløye igjennom at også disse bøyer seg for det som er den alminnelige mening: at vi går inn for en 1-årig tariffperiode. Uten indeksregulering, for så vidt at de enkelte forbund i første omgang bare stiller dette kravet på dette område. For det er jo innlysende at hvis man kommer med et subsidiært krav når det gjelder indeksreguleringen, altså et krav med 2-årig tariffavtale med indeksregulering, så regner motparten med at man legger ikke så mye i dette med kravet om 1-årig tariffperiode. Jeg tror jeg kan si ut fra det fag jeg representerer at det er sterke krefter på den annen side som hvis de har valget mellom 1-årig avtale uten indeksregulering og 2-årig med sådan, selv om den var 20 ganger automatisk, så ville de velge det siste. Vi må derfor i første omgang stille krav om 1-årig tariffavtale. Jeg tror for øvrig ikke noe forbund på egen hånd vil påta seg å vurdere poeng og poengintervall. Jeg vil anbefale den formuleringen som foreligger, og at forbundene i første omgang bare peker på det som her er gitt uttrykk for, nemlig at vi skal ha 1-årig tariffperiode.

Det ble talt litt om arbeidstidsforkortelse for skiftarbeidere. Jeg vil så sterkt jeg kan advare mot at man henger noe mer til dette opplegget enn det som er gjort av Sekretariatet. Hver eneste ting man kobler til utover dette betyr at kardinalpunktet, å hjelpe opp de lavest lønte, blir svekket. Jeg vil derfor fullt understøtte det forslaget som foreligger.

Oscar Olsen, Oslo faglige Samorganisasjon: Jeg tror også at en av årsakene til den dårlige aktiviteten ligger i de lange tariffperiodene og at en 1-årig avtale vil stimulere en god del. Hvis det skulle være slik at enkelte forbund ikke kan påta seg 1-årige avtaler så tror jeg ikke det er riktig å si det kategorisk at en indeksregulering skal være helautomatisk, men at den dog skal være automatisk, og at man finner fram til en ordning at såfram den stiger så og så mange poeng, så skal det i forhold til stigningen gis så og så mye konkret på denne stigningen. Det var vel det Mentsen var inne på i sitt innlegg, og som jeg kan slutte meg til.

Når det gjelder senkningen av arbeidstiden til de som ikke har helkontinuerlig arbeid, men dog skiftarbeid syns jeg det er bra. Jeg tenker da særlig på transportarbeiderne og først og fremst rutebilarbeiderne. Når det gjelder likelønnsprinsippet, så står det i

uttalelsen at man skal reise krav om likestilling i samsvar med konvensjon 100. Det vil si at man med det samme skal kreve full likestilling. (Protester fra salen: Nei, det står det ikke!) Det kan oppfattes slik, men det er jo gitt uttrykk for her at det er ikke mulig. Der er derfor enkelte vil ha det mer konkret hvor langt man kan gå i første omgang.

Så noen ord om mitt eget forbund. Vi kommer for transportens vedkommende til neste høst med våre tariffrevisjoner. Og det er jo slik at det som har foregått tidligere på året vil ha innvirkning senere. Det har jo lett for å bli de samme tilleggene som det er blitt for vårfagene. Vi vet at det innenfor industrien og en rekke andre yrker er mange sjåførere, hvor man i mange tilfeller har egne overenskomster for sjåførene, og jeg mener det ville være klokt å komme fram til et samarbeid på samme måten som man nå har i rutebilkartellet, at man fremmet et rimelig og noenlunde likt krav slik at man ikke risikerer å få et dårlig resultat f. eks. innenfor jern- og metall og andre forbund for sjåførenes vedkommende, som igjen vil få sin innvirkning på transportoverenskomsten senere på høsten.

Per Andersen: Det som Mentsen sa dekket ikke det jeg søkte å gi uttrykk for. Det jeg ville fram til var at vi skulle fastsette verdien pr. poeng. Kompensasjonskravet skal vi like fullt forhandle om hvis det blir som Mentsen sier. Stiger indeksen så og så mye så skal også lønningene reguleres sånn og slik. Når man har en automatisk regulering kan det virke som en bremsekloss på den prismessige bevegelse som måtte foreligge. Jeg er klar over at det med 1-årig avtale er det prinsipielle vi skal gå inn for, men voteringen åpner muligheten for en 2-årig avtale, og da er det denne forsamling som må si fra hvordan en indeksreguleringsbestemmelse skal være, for da vil det bli en alminnelig bestemmelse for alle, hvis det skulle bære i den retning.

Når det gjelder skiftarbeid (ikke helkontinuerlig) osv. og så pekes det på i neste avsnitt på det foregående. Det dekker ikke hele skiftområdet. For hele skiftområdet har vi problemet med hvilepauser inkludert i arbeidstiden, og Mentsen sier at kommer man ikke fram får man gå lovveien. Det er vel og bra det, men vi er vel alle klar over hvor lang tid det vil ta å få revidert Arbeidervernloven på dette punktet. Derfor må dette komme med i dette oppgjøret, hvis saken ikke er løst.

Ruth Svendsen, Handel og Kontor: Jeg hørte med stor interesse på LO-formannens innlegg i dag, særlig hans syn på likelønnsprinsippet. Han nevnte at det var et vanskelig spørsmål som ikke kan løses i en håndvendig. Også vi kvinner er nok innstilt på det,

men han uttalte også at det var et spørsmål som man måtte søke å løse i løpet av 60-årene, og det syns jeg var noe for langsiktig. Han nevnte i denne sammenheng kvinnelønningene og 40-timersuken. Kvinnene begynner nå å bli utålmodige. Det er en gammel sak som har vært reist utallige ganger, og vi syns oppriktig talt det går noe smått. Hvis fagbevegelsen gikk inn for full kraft for løsning av dette spørsmål tror jeg vi kunne oppnå noe. Jeg ser med glede det forslaget som foreligger til bedriftspensjonering. På kongressen i 1957 hvor saken ble reist var det vel mange som tenkte at denne store sak vil det ta lang tid å løse, men der er altså ikke gått mer enn 3 år før det foreligger et resultat. Går vi fram med samme glød og pågangsmot når det gjelder likelønnsprinsippet tror jeg absolutt det må bringe et resultat før 60-årene er omme.

Det står i det framlagte forslag bl. a. at «bestemmelser i avtaler som grunner seg på kjønn må fjernes». Jeg syns det er noe svak formulering. Jeg foreslår dette forandret slik: «Bestemmelser i avtalene som grunner seg på kjønn må søkes fjernet i løpet av en 5-årsperiode.» Jeg vil også henstille til Sekretariatet at de også finner plass til et par kvinner i forhandlingsutvalget.

Kjønnik Kjøniksen, Sekretariatet: Jeg har i Sekretariatet gitt min tilslutning til den foreliggende innstilling som den foreligger. Jeg vil likevel si litt om tariffperiodens lengde. Skulle jeg se det ut fra mitt eget forbunds forhold ville det for så vidt være rimelig å ha en 2-årig tariffperiode, fordi vi har et tariffkompleks i dag som er nokså omfattende. Foruten våre landsomfattende avtaler med NAF har Transportarbeiderforbundet ca. 700 bedrifter utenfor NAF som vi må bringe i orden så snart oppgjøret med NAF er ferdig. Av tidligere erfaringer vet vi at vi har ikke maktet å få alle våre overenskomster brakt i havn før vi skal begynne å forhandle for neste periode. Det er et sterkt krav også fra medlemmene i vårt forbund at vi skal forsøke med en kortvarigere periode, og ut fra det bør vi forsøke å gjøre det best mulige ut av det, selv om det kan bli vanskelig. Og hvis man mener at dette kan gagne hele fagbevegelsen, så går vi inn for det. Man skal være forsiktig med her å nevne spesielle problemer for et enkelt forbund, men jeg vil likevel nevne et forhold til og det er dette med de lavtliggende grupper. Så vidt jeg forsto LO-formannen er direktør Østberg oppmerksom på dette forhold, særlig med rutebilarbeiderne, men det er ikke bare i vårt forbund vi har lavt lønte grupper, men også i andre forbund som vi må sørge for å trekke med oss. Men i vårt forbund har vi landtransporten, det er lagerarbeidere, sjåførere, hjelpearbeidere etc., som ligger enda lavere enn rutebilarbeiderne, og dem skal vi heller ikke glemme. Vi må gjøre hva vi kan for å få

løftet disse grupper opp. Som allerede nevnt har vi vesentlig høsttariffer. Den vesentlige gruppe vi har om våren er rutebilene for Oslo og omland.

Harald Ohlsen var inne på rutebilselskaper som måtte gå med på et foreløpig tillegg på kr. 30.00 pr. uke. Det gjelder to selskaper så vidt vårt forbund har fått rede på. Det ene står utenfor NAF og det andre står i NAF. Der hadde NAF det ubehagelige forhold at de var nødt til stilltiende å godkjenne at folkene fikk et lønnstillegg i tariffperioden. I morgen skal det inntre en arbeidsstans på Notodden i henhold til et vedtak, for et rutebilselskap. Hvis ikke de folk det gjelder får et liknende tillegg som for de rutebilselskaper som allerede nevnt, vil arbeidsstans inntre i morgen ved arbeidstidens slutt. Det er et ulovlig vedtak. Hva det kan føre til kan jeg ikke si nå. Jeg bare nevner dette fordi det viser at det er en bevegelse til stede blant våre folk at nå vil de ha en endring i sine dårlige lønnsforhold. Vi får håpe at forholdene vil ligge sånn til rette at vi kan oppnå resultater, både når det gjelder vår- og høstfagene.

Einar Strand, NNN: Med utgangspunkt i det som er nevnt i annet ansnitt, II, i Sekretariatets forslag kan jeg si at forslaget er i fullt samsvar med hva landsmøtet i vårt forbund vedtok for noen dager siden. Jeg sikter her bl. a. til følgende: at man i «første rekke må ta omsyn til de grupper som ligger lavt i det alminnelige real-lønnsnivå og som får liten eller ingen del av lønnsglidningen». Det er jo slik at lønnsevnene innen de forskjellige industrier også er forskjellig, og når vi nå skal gå inn for forbundsvis oppgjør, så vil en også komme inn på spørsmålet om å bedømme lønnsevnene i den enkelte industri i sterkere grad enn ved et fellesoppgjør. Når det gjelder spørsmålet om 1-årige tariffavtaler må jeg gi min tilslutning til det Dahlberg sa i sitt innlegg. Jeg mener at det ikke bør stilles noe subidiært krav om at det skal kunne være 2-årige avtaler med indeksregulering, og mener at det ville være fornuftig av Representantskapet å styrke denne setning i det foreliggende forslag. Jeg tar derfor opp forslag om det. Jeg gjør det av den enkle grunn fordi det eksisterer industrier som er mer bundet av indeksreguleringens røde strek enn andre, og som følge derav vil våre lønnskrav bli møtt med avslag under henvisning til at lønnsevnene er begrenset, eller stoppet, av prisstopp og den eksisterende indeksregulering. Med 1-årige tariffavtaler uten indeksreguleringens røde strek, kan slike industrier, som er blant de lavest lønte, ha større sjanser for å gi lønnstillegg hvis de får priser for produktene som menes å være forsvarlige. I denne forbindelse vil jeg gjerne legge til: det betyr en solidaritetshandling fra hele den

øvrige befolkning i vårt land at de må finne seg i å betale mer for disse varene. Noen annen umiddelbar løsning for disse gruppers lønnsreguleringer skulle vært interessant å få vite, men akkurat nå syns dette å være én mulighet.

Når det gjelder Sekretariatets forslag i forbindelse med like-lønnskravet for kvinner og menn, så forstår jeg dette forslag slik at krav skal reises i samsvar med prinsippene i den ratifiserte konvensjon nr. 100. Og den har som hovedkrav at det skal være lik lønn for mannlige og kvinnelige arbeidere for arbeid av lik verdi. Så kommer man inn på spørsmålet om å vurdere om kvinnens arbeid er av lik verdi som mannens. Selvsagt er det en massevis av arbeidsplasser hvor det er tilfelle, og hvor vi må gå inn for det. Men jeg tror det er urealistisk å tro at man kan få det gjennomført i de første to-tre tariffperiodene. Men vi kan komme et stykke på vei, når vi tar saken opp for alvor på prinsipiell basis, selv om vi ikke løser saken i første omgang.

Knut Nakken, Skog- og Landarbeiderforbundet: Det er helt tydelig at den foreliggende innstilling har alminnelig tilslutning. Jeg skulle tro at en av årsakene til dette er at man vil tilrå forbundsvise forhandlinger. Jeg er fullt klar over de svakheter som er i samband med et fellesoppgjør. Det er et alminnelig krav blant medlemmene at vi skal ikke ha noen gjentakelse av det. Men jeg vil peke på at hvis vi mener at dette oppgjør skal bety en utjamning mellom de lavest lønte og de noe bedre lønte, så har ikke jeg noen tor på at vi oppnår en slik reell utjamning uten ved et fellesoppgjør.

Når det gjelder kvinnelønningene vil jeg fraråde at man gjør tiden for gjennomføringen av dette mer bestemt enn hva forutsatt etter innstillingen. Jeg tror vi trenger en tid for å overbevise, ikke bare arbeidsgiverne, men også en stor del av de mannlige arbeidere om berettigelsen av en slik utjamning. At det er berettiget er det ikke tvil om. Men jeg kjenner grupper som ressonerer slik at skulle dette gjennomføres med et slag, ville det øyeblikkelig resultere i masseoppsigelse av den kvinnelige arbeidskraft. Og det er vel ingen interessert i.

Når det gjelder godtgjørelse for bevegelige helgedage sier Sekretariatet i innledningen at en tar sikte på at godtgjørelsen tilsvare en faktisk daglønn. Så langt er jeg enig, men når vi så kommer til innstillingen, så er den formet slik at en skal bruke gjennomsnittsførtjenesten i industrien. Det vil jo si at en stor del vil for disse dagene måtte kreve høyere lønn enn hva de har for de dagene de arbeider. Det har ikke jeg noe imot. Men, på den annen side: hvis vi mener det alvorlig dette at det oppgjør vi nå står foran skal

føre til utjamning vil jo forskjellen på daglønnen bli mindre. Jeg vil derfor be Sekretariatet overveie om ikke innstillingen kan endres på dette punkt.

Hans Bjerkholdt, Østfold faglige Samorganisasjon: Jeg tror at Sekretariatets innstilling danner et riktig og realistisk utgangspunkt for de kommende tariffrevisjoner. Derimot er jeg ikke så enig i når det hevdes at fagorganisasjonen er kommet inn i en stillstandsperiode. Det kan være riktig for så vidt når det gjelder medlems-tallet, men hvis man virkelig tror at 1-årige tariffperioder aktiviserer fagorganisasjonen og våre medlemmer i og for seg, tror jeg man blir skuffet. Lange tariffperioder er en sovepute sies det. I gamle dager het det også at skriftlige og bindende avtaler også var en sovepute. Men kan det ikke bety at lengre tariffperioder aktiviserer oss for andre oppgaver innenfor fagbevegelsen? Man må stille spørsmålet: Er det gjort tilstrekkelig for å utnytte den siste tariffperiode for å styrke fagbevegelsen, bl. a. for å styrke forholdet mellom medlemmene og de respektive forbundsledelser? For faktum er at man ute på arbeidsplassene spør etter forbundsledelsen.

Når man er ute og skal organisere folk så består ikke vanskene i at man har lange tariffperioder, men det er slik at lønnsglidningen har vært slik at når vi kommer og viser våre tariffperioder, så spør man hva man kan få i merfortjeneste for å organisere seg. Man må appellere til oppfatninger man helst ikke skulle snakke om når det gjelder solidaritet. Jeg er ikke uenig i at man skal ha 1-årige tariffperioder i denne omgangen, men hvis man stadig skal fortsette med dem, så ville vi komme inn i en blindgate som ikke ville føre til noen aktivisering. Men en må ikke ha noen illusjon om at de kortvarige tariffperioder i og for seg fører til aktivisering av vår medlemsstokk, og at det ikke på langt nær utvikler den samfunnsolidaritet som det skal arbeides etter. Det vi trenger ved kommende tariffrevisjon er et raskt og effektivt oppgjør som danner utgangspunktet for å ta spranget fram til å gjennomføre et like effektivt stortingsvalg og vinne seiren i overbevisningen om at det man vinner ved forhandlingsbordet er en liten brøkdel av det vi kan oppnå på det politiske område.

Nordahl: Ingen flere har forlangt ordet, og jeg vil tillate meg å komme med noen sluttmerknader.

La meg først gjøre merksam på at det forslag til uttalelse som nå foreligger, hvis det blir vedtatt, at det ikke skal offentliggjøres. Det vil bli sendt forbundene på vanlig måte. Vi sender ut en utførlig pressemelding som omhandler de saker som er behandlet.

Det har gått fram av debatten at det viktigste er at vi har kommet fram til forbundsvise oppgjør. Men samtidig står den ene etter

den andre opp og sier at dette må vi løse på felles basis, og dette må vi løse ved felles opptreden, og da blir det til slutt ikke så mye igjen til de forbundsvis oppgjør. Her tror jeg vi må se på den vesenforskjell det er mellom et fellesoppgjør og et forbundsvis oppgjør. Når vi tar det siste må forbundene ta det sjøl og ikke stole på at et felles forhandlingsutvalg skal gjøre det, fordi arbeidsgiverne da ikke er interessert i å forhandle med oss på generell basis. Og vi kan ikke tvinge Arbeidsgiverforeningen til å forhandle f. eks. om kvinnelønninger eller om andre saker på felles basis hvis de sier at dette vil vi ikke gå med på da vi skal snakke med de enkelte forbund og de skal avgjøre saken. Det vi kan gjøre er den indirekte medvirkning, ved at vi er med de utslagsgivende forbund og forsøke å få med sakene på en slik måte at de kan brukes generelt. Og med det presset vi da har at hvis vi ikke når fram, at det kan inntre arbeidsstans fra en bestemt dato og klokkeslett.

Jeg vil bestemt avvise det en taler sa at vi skulle begynne fellesforhandlinger for f. eks. læreguttenes lønns- og arbeidsvilkår. Det er jo slikt som forbundene må gjøre selv. Disse varierer jo fra forbund til forbund, så det er av de ting som er umulig å forhandle om på felles basis. Det vil sikkert de fleste forbund også avvise. Harald Ohlsen etterlyste en uttalelse jeg skal ha kommet med i sin tid. Jeg husker at jeg engang sa at hvis Arbeidsgiverforeningen slutter en avtale med en gruppe utenfor LO på bedre vilkår enn de sluttet med oss så vil ikke vi godkjenne det. Og det har vi heller ikke gjort. Men hva som skjer i en tariffperiode ute på en arbeidsplass er umulig for oss å kontrollere. Vi kan ikke si at vi opphever hele avtalekomplekset fordi om man på en enkelt arbeidsplass gir en gruppe noen kroner i lønnstillegg, som ikke våre medlemmer får. Det er å trekke min uttalelse for langt. Da måtte vi ha med i våre avtaler at i det øyeblikk at de gir noen medlemmer som ikke er medlemmer av LO kr. 2.00, kr. 5.00 eller kr. 10.00 i tillegg, så oppheves våre avtaler. Vel, så langt kan vi kanskje komme. men den siden av saken har vi ikke diskutert ennå.

Ruth Svendsen syns jeg var veldig pessimistisk når jeg sa at vi kan ordne likelønnsprinsippet slik som vi vil ha det i siste omgang, samt 40-timersuken i løpet av 60-årene. Ja, jeg står fast ved det. Det gikk 40 år før vi fikk nedsettelse av arbeidsuken fra 48 til 45 timer, og kan vi ta de resterende 5 timer å få forkortet arbeidstiden med i løpet av 60-årene- og derfor er det ikke meningen at alle 60-årene skal gå, men for ikke å ta munnen for full så sier jeg det. Og kan vi få ordnet dette med kvinnelønningene som vel har vært diskutert i generasjoner i løpet av samme periode, så er vi sannelig kommet et godt stykke på vei. Det er en forholdsvis

enkel affære å få gjennomført likelønn på de arbeidsplasser hvor kvinner og menn står og utfører akkurat de samme arbeidsoperasjoner. Men det er jo ikke flertallet av kvinnene som arbeider på den måten. Vi har bedrifter hvor det nesten ikke er menn, hvor det nesten utelukkende er kvinner, og der mangler man altså fullstendig sammenlikningsgrunnlag. Og der er det klart at forholdet er mye vanskeligere. Men jeg vil understreke at på tross av alt så er vi kommet lenger i vårt land i denne sak enn i de fleste land når det gjelder kvinnelønningene. Jeg viser til hele den offentlige sektor hvor likelønnsprinsippet er gjennomført for kvinner og menn. Det har man ennå ikke gjort i et så rikt land som Sverige. Og i de fleste andre land har de heller ikke gjort det. Og det er da fastsatt at for utdannede fagarbeidere skal lønnen være lik for kvinner og menn. Og når det gjelder det forbund som Ruth Svendsen representerer så opplyste formannen i Handel og Kontor at de var kommet veldig langt innenfor det forbundet. Det er gjennomført for 90 prosent av de kvinnelige medlemmer, og det må en vel si ikke er dårlig. Et kompliment til H & K for at de er kommet så langt. Men det er i industrien vi ligger tilbake. Og det må vi forsøke å rette opp. Og kan vi ved kommende tariffrevisjoner få innsnevret «gapet» mellom de to gruppene så skal vi være glad. Helt inntil det ikke er noen forskjell mellom kjønnene lenger. Det er vårt mål. Og kan vi klare det fullt ut i løpet av 60-årene, har vi løst en stor oppgave. Særlig sett på bakgrunn av at vi har slåss for dette i generasjoner. Det er ikke et spørsmål som er tatt opp i de siste 10 år.

Så var det spørsmålet om lønnen for de bevegelige helgedager. Så vidt jeg forsto Nakken syns han å mene at vi var gått for langt i våre krav. Det er jo hyggelig å høre at Sekretariatet kan gå for langt i sine krav også. Som regel er det slik at vi blir beskyldt for å være for forsiktige av oss. Men vårt prinsipielle standpunkt er jo at en arbeider, for en bevegelig helgedag bør ha noenlunde det samme i fortjeneste som når han arbeider. Det er først og fremst for industrien og håndverket vi skal reise dette kravet. Og når vi reiser kravet om at han skal ha gjennomsnittslønnen som betales innenfor håndverk og industri, det skal også være hans daglønn for de bevegelige helgedager, så syns jeg ikke det er noe urimelig krav. Men så reduserer vi det fordi vi her går inn på likelønnskravet og da er det klart at når vi går inn på likelønnskravet så vil det virke noe eiendommelig på kvinnene hvis det blir gjennomført, for da vil kvinnene få mer betalt for de bevegelige helgedager enn hva de i alminnelighet har når de arbeider. Men så merkelige situasjoner kan en altså komme opp i på grunn av prinsipper. Vi var inne på

i formiddag om vi skulle ta opp det gamle krav om samme lønn for bevegelige helgedager som for 1. og 17. mai, og der har vi gjennomsnittsførtjenesten som utbetaling for disse to helgedager, men da også naturligvis gjennomsnittsførtjenesten etter kvinnelønningene. Jeg tror imidlertid at de kronene vi kan få tak i skal vi gjøre. Ett er sikkert og det er at nå er godtgjørelsen for bevegelige helgedager urimelig lav i forhold til den lønnsøkning som har funnet sted siden første gang vi sluttet avtale om lønn for bevegelige helgedager.

Så til de forslag som er framkommet. Det var forslag fra Einar Strand om at annet avsnitt skal gå helt ut. Når vi går til en tariffrevisjon forsøker vi jo å få til en slik strategi at man ikke er 100 prosent bastet og bundet. Hele Sekretariatet er enig i at vårt prinsipale krav er at vi skal gå inn for 1-årige avtaler denne gang. Men det kan jo inntreffe situasjoner som vi ikke har oversikt over i dag. Jeg nevnte et forbund, Handel og Kontor, og skal vi ikke la det forbundet kunne inngå en 2-årig avtale hvis dette forbund mener det er mest praktisk for dette forbund. Jeg mener at vi må ikke være så bastet og bundet at vi ikke kan gå inn på en 2-årig avtale, hvis vi etter moden overveielse, og hvis ellers situasjonen ligger slik an at det kan bli nødvendig. Jeg vil foreslå Per Andersens forslag oversendt Sekretariatet. Det er bare to former for indeksreguleringer, den helautomatiske og den halvautomatiske. Man kan akseptere en helautomatisk selv om man ikke skulle få inn i avtalen at den var fullt 100 prosent. Jeg kan opplyse at våre danske venner har hatt en helautomatisk indeksregulering i sine tariffavtaler gjennom mange år. Men så vidt jeg erindrer virker ikke den helautomatiske inn på dyrtidstillegget. Den virker bare på den ordinære lønn. Det har ført til at på det prinsippet de bygger så har prosentsatsen som kompenseres gått ned etter hvert. Og nå ligger den, så vidt jeg vet, ikke mer enn på 70 prosent. Den har vært oppe i over 80 prosent. Men etter den lønnsutvikling de har hatt og med den mekanikk de har for reguleringer så ligger den helautomatiske indeksregulering på ca. 70 prosent. Men som sagt, den er helautomatisk og den bør det ikke forhandles om. Det er naturligvis en fordel, for da vet man på forhånd hvis indeksen går opp med så og så mange poeng. Jeg tror den nå er 20 år gammel den ordningen de har i Danmark. Hvis en kan legge det i det at man tar en helautomatisk indeksreguleringsbestemmelse på den måten at den f. eks. gir 80 eller 85 prosent dekning, så er det selvsagt mye lettere å få til en helautomatisk regulering. Jeg tror at slik som den økonomiske situasjon er nå: at vi stilte arbeidsgiverne overfor en helautomatisk indeksregulering neste år eller en 1-årig

tariffavtale tror jeg nok at NAF ville foretrekke det siste. Men se det vet en jo ikke noe om. Jeg vil foreslå Per Andersens forslag oversendt Sekretariatet.

Votering:

Det ble enstemmig godkjent.

Nordahl fortsatte: Så har vi forslaget til Bjarne Andresen. Det forslaget kan jeg ikke anbefale. Det må i tilfelle behandles av kongressen. Vi blir aldri enig med NAF om gjennomføring av et slikt forslag. Nedgangen på kontinuerlig skiftarbeid er begge ganger hvor det er behandlet etter krigen så er revisjon kommet ved lovgivningen. Da må man i tilfelle reise krav om at loven skal endres. Jeg er heller ikke så sikker på om det er rett av oss å forlange forkortelsen av arbeidstiden for de som har 42 timer pr. uke, når vi har mesteparten på 45 timers uke, og vi har en masse skiftarbeidere som faktisk ikke fikk noen arbeidstidsforkortelse når vi innførte denne. Men jeg har ikke lyst til å stemme et slikt forslag ned, og jeg vil også foreslå Bjarne Andresens forslag oversendt Sekretariatet.

Votering:

Formannens forslag ble enstemmig vedtatt.

Nordahl fortsatte: Vi stemmer så over Sekretariatets innstilling med den forandring at Strands, NNN, forslag om at siste avsnitt i punkt 5 utgår. Dog forutsetter Representantskapet at for de tariffområder som det er praktiske grunner for det, må ta en 2-årig avtale, må få anledning til det.

Votering:

Med dette forbehold ble Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt. Den lyder slik:

I de siste 2 år har det funnet sted en ganske sterk produksjonsøkning og økonomisk vekst. Prisnivået har i samme tidsrom vært stabilt. Denne gunstige utvikling har ført med seg at reallønnsnivået i gjennomsnitt har steget en del. Reallønnsstigningen kommer imidlertid i første rekke av lønnsglidning. Store grupper av lønnstakere har ikke fått noen andel av denne glidning. Og det er de som hele tariffperioden har stått på de faste tarifferte lønnsatser uten anledning til akkord, premieordninger eller personlige tillegg av noen betydning. Reallønnsutviklingen i de siste 2 år har derfor utdypet skjevheten mellom lønnstakergruppene. Og for de grupper som ikke har fått del i lønnsglidningen, står den heller ikke i et rimelig forhold til den økonomiske vekst i samfunnet for øvrig.

Foruten den skjevhet som har oppstått i lønnsutviklingen, er det også andre ting som bør rettes opp i tariffkomplekset. Det kan bl.a. pekes på misforholdet mellom tariffert lønn og faktisk fortjeneste. Lønnsmessige skjevheter bør derfor rettes opp ved at de tarifferte lønnssetser forhøyes i forhold til den faktiske fortjeneste.

Når det gjelder arbeidstiden, må målet være å komme ned på 40 timers normal arbeidsuke så snart forholdene tilsier det. Men i denne omgang vil det neppe være hensiktsmessig å reise krav om generell nedsettelse. Det er andre ting ved denne tariffrevisjon som bør ha prioritet.

Ved skiftarbeid (ikke helkontinuerlig) er arbeidstiden ennå for de fleste som for vanlig dagarbeid. Det bør ved denne tariffrevisjon endres ved at arbeidstiden settes ned til 43 timer i gjennomsnitt i løpet av skiftperioden, med full kompensasjon for nedsettelsen. I de tilfelle det for slikt skiftarbeid ikke kan praktiseres faste spise- eller hvilepauser til en på forhånd fastsatt tid, må hviletiden være inklusiv arbeidstiden.

Lønnsmessig likestilling for kvinnene er et av de spørsmål en må søke å komme videre med nå. På bakgrunn av at likelønnskonvensjonen (nr. 100) nå er ratifisert av Stortinget, og den alminnelige anerkjennelse av kvinnes likestillingskrav, vil en derfor ved denne tariffrevisjon reise krav om lønnsmessig likestilling i samsvar med de prinsipper som er fastlagt i konvensjonen.

Når det gjelder ferien, er det vanskelig for mange, særlig de med de laveste inntekter, å nytte den fullt tilfredsstillende i dag. Dette bl.a. som følge av at ferien ofte blir delt opp i sommer- og vinterferie. De med store familier og lave inntekter har da ikke råd til å reise på ferie 2 ganger i året. Det tilsier at feriegodtgjørelsen eller ferielønnen blir forhøyd.

Godtgjørelsen for bevegelige helligdager står ikke i rimelig forhold til den vanlige daglønn. Alle timelønte er derfor ugunstig stilt sammenliknet med de fastlønte som har vanlig betaling for slike helligdager. Godtgjørelsen som gjelder nå, er også ulik for kvinner og menn. Ved denne tariffrevisjon bør en søke å få til en ensartet sats, som står i forhold til den faktiske daglønn. Satsen for unge arbeidere og lærlinger må også reguleres, slik at den blir i samme forhold. Opptjenings- og tapsreglene i avtalen har det til dels vært misnøye med. Vi mener at reglene her bør bli de samme som de som gjelder for opptjening av lønn for 1. og 17. mai.

Spørsmålet om forhøyelse av overtidsgodtgjørelsen for de 2 første timer det arbeides overtid, er også aktuelt. Det er ennå store grupper av lønns-takere som bare har 25 prosent tillegg i slik godtgjørelse, mens andre har 50 prosent. De forbund som fremdeles har 25 prosent-bestemmelsen kan søke den forhøyd til 50 prosent.

Den tariffperiode vi nå er inne i, ble som kjent etter fellesforslaget av 1958, 3-årig. Det var mange årsaker til at en fant å kunne godta det, bl.a. arbeidstidsforkortelsen ned til 45 timer pr. uke som en skulle høste noen erfaring for hvordan det ville virke, dessuten den usikre økonomiske situasjon en da sto foran.

Det er imidlertid klart at lange tariffperioder virker særlig ugunstig for de lavest lønte grupper, dvs. alle de som står på de tarifferte lønnssetser uten noen mulighet til akkord eller premieordninger eller personlige tillegg av noen betydning. Lønnsmessig blir disse akterutseilt i reallønnsutviklingen i forhold til de som får del i den såkalte lønnsglidning. Ved denne tariffrevisjon bør en derfor ta sikte på kortere tariffperiode, helst 1-årig uten indeksreguleringsbestemmelse. Skulle det vise seg tekniske — eller andre vansker med å få til 1-årig tariffperiode, kan en i hvert fall ikke tilrå lengre enn 2-årig, i så fall med indeksreguleringsbestemmelse.

I samsvar med foranstående vil Representantskapet tilrå de enkelte forbund å si opp gjeldende tariffavtaler og søke gjennomført forbundsvise oppgjør.

Representantskapet vil peke på at forbundene ved utformingen av sine krav og gjennomføringen av tariffrevisjonen i første rekke må ta hensyn til de grupper som ligger lavt i det alminnelige reallønnsnivå, og som får liten eller ingen del i lønnsglidningen.

Som følge av at det tilrås forbundsvise oppgjør, må samtlige forbund ta med følgende av generell karakter i sine tariffkrav:

1. *Arbeidstiden.*

For alt skiftarbeid (ikke helkontinuerlig) settes arbeidstiden ned til 43 timer pr. uke i gjennomsnitt i løpet av skiftperioden med full kompensasjon for nedsettelsen.

Hvor det for slikt skiftarbeid ikke kan praktiseres faste spise- eller hvilepauser til en på forhånd fastsatt tid, må de være inklusiv arbeidstiden.

2. *Kvinnelønningene.*

Det reises krav om lønnsmessig likestilling for kvinner og menn i samsvar med prinsippene i konvensjon nr. 100. Bestemmelser i avtalene som grunner seg på kjønn, må fjernes. Kravene må utformes under omsyn til de enkelte tariffavtalers oppbygging.

3. *Ferien.*

Feriegodtgjørelsen forhøyes med 1 prosent for de som har prosentuell beregning av godtgjørelsen, og tilsvarende forhøyelse av ferielønnen for de med fast års-, måneds- eller ukelønn.

4. *Godtgjørelse for bevegelige helligdager.*

Godtgjørelse for bevegelige helligdager lik for kvinner og menn, og forhøyes til gjennomsnittsfortjenesten i industrien for begge grupper. Satsen for unge arbeidere og lærlinger må reguleres i samme forhold.

Opptjenings- og tapsreglene i avtalen må endres slik at de blir i samsvar med de som gjelder for opptjening av lønn for 1. og 17. mai.

5. *Tariffperiodens lengde.*

De nye tariffavtaler kan sluttet med 1 års varighet uten indeksreguleringsbestemmelse.

Dagsordenens punkt 4. FFI's solidaritetsfond.

Odd Højdahl: Vi har tidligere i dag behandlet to spørsmål som angår oss selv i første rekke. Det ene spørsmål er hvordan vi skal skape trygghet for vår alderdom, og det annet spørsmål er om hvordan vi skal skaffe en høyere levestandard for befolkningen. Det vi nå har på dagsordenen er hvordan vi skal være med å hjelpe til for å skaffe en høyere levestandard for flertallet av jordens befolkning, nemlig de som står så uendelig langt under oss. Som dere nok alle kjenner til har LO's sekretariat fra 1. oktober i år satt i gang en innsamlingsaksjon til støtte for FFI's solidaritetsfond. Overfor

denne forsamling finner jeg det ikke nødvendig å gi noen bred omtale av bakgrunnen for dette fonds opprettelse eller om nødvendigheten av at Den Frie Faglige Internasjonale har tatt opp arbeidet.

Jeg skal derfor bare begrense meg til å si litt om FFI's virke på dette område. Solidaritetsfondet ble opprettet i 1956. Hovedformålet er tosidig: På den ene side skal man yte rent humanitær hjelp, for så vidt på linje med den hjelp som ytes fra andre humanitære organisasjoner, men hvor vi skal ha vår oppmerksomhet særlig henvendt på den del av befolkningen i utviklingslandene som er interessert i arbeiderbevegelsen. På den annen side skal FFI forsøke å etablere frie lønnstakerorganisasjoner i disse tilbaketliggende områder i verden. Det er særlig når det gjelder utdannings- og opplysningssektoren som den største interessen samler seg om.

Vi vet at i Afrika og Asia har man inntil nå klart å bygge opp en fagbevegelse som tallmessig kan høres ganske stor ut, nemlig ca. 8 millioner medlemmer, men ser en dette tall i forhold til befolkningen på ca. 1 milliard mennesker i de områder det gjelder så er det forsvinnende lite likevel. Det betyr at for hver 120 innbygger har man en organisert, mens for sammenlikningens skyld er i vårt land hver sjetten innbygger organisert. Men det som er enda vanskeligere er at i disse land det her er tale om har man ikke fagforeninger og fagforbund i vår betydning av ordene. Medlemmene er så fattige enda at de har ikke råd til å betale kontingent, og de argumenter hører vel vi av og til også, men når en vet at lønnen som disse arbeidstakerne får i disse land, går akkurat med til å skaffe seg en neve ris så de så vidt kan holde sulten unna livet. De ferreste kan lese og skrive, og nesten ingen har noen idéer om hvordan en organisasjon skal oppbygges og hvordan den skal virke.

FFI har derfor sett det som en av sine viktigste oppgaver å utdanne tillitsmenn som kan virke innad i disse organisasjoner. Men vi vet fra egen erfaring at for at en fagbevegelse overhodet kan virke i et samfunn må den ha ansvarsbevisste ledere med solide kunnskaper. Og dette gjelder på alle plan i en bevegelse. Og skal en fagbevegelse virke tilfredsstillende i et samfunn, må også de enkelte medlemmer av organisasjonen ha en høy standard som vi kjenner det fra vår del av verden. Den internasjonale fagbevegelse har tatt fatt på denne oppgaven, og hittil er det opprettet to fagforeningsskoler, en i Calcutta i India for hele Asia, og en i Uganda for hele Afrika. Det har vært drevet 12 ukers kurs for å utdanne tillitsmenn etter vest-européisk mønster. Ved siden av dette er det kurser i gang hvor initiativtakerne er de forskjellige yrkessekretariater og andre. Virksomheten ved disse utdanningssentra beteg-

nes som meget god og alt er lagt effektivt opp. Men — det er en mangel, det er så alt for lite. Tenk bare på et 12 ukers kurs for hele Asia. Det som trengs er mer materiell og mer utdanningssentra, og det er for å forsøke å bidra til dette at vi har satt i gang vår innsamling fra LO's side.

Fra FFI's side har man satt seg det mål at man over en 3-årsperiode skulle søke å samle inn et beløp som svarer til ca. 70 millioner kroner. Nå er det det forholdet som vanskeliggjør det at det er en liten begrenset del av verden hvor fagbevegelsen er i stand til å yte hjelp. Det er i Nord-Amerika, Storbritannia, Vest-Tyskland og Skandinavia. Det er de vesentlige land som kan yte noe. I de andre land har fagbevegelsen mange ganger nok med å finansiere seg selv. Fra norsk side har vi tatt sikte på å forsøke å samle inn et beløp på 2—3 millioner kroner. De landsorganisasjoner som har startet før oss har allerede samlet inn mellom 7 og 8 millioner svenske kroner.

Det lotteriet som er i gang nå vil i heldigste fall skaffe oss en halv million kroner. Så vi har veldig langt igjen. Men av andre tiltak man har drøftet, men enda ikke tatt standpunkt til er at man over nyttår har tenkt og sette i gang en såkalt «gi-en-time-fortjenesteaksjon». Det vil si at man skal forsøke å få hver lønnstaker, både våre egne medlemmer i LO, men også andre lønnstakere, til å gi en timefortjeneste. Ungdomsbevegelsen og kvinnebevegelsen har planer om å sette i gang egne tiltak. Jeg tror det skulle være mulig i løpet av en 2-årsperiode å nå målet 3 millioner kroner.

Fra mange lag av den norske befolkning, også utenfor arbeiderbevegelsen, har LO fått støtte for aksjonen. Vi har allerede nå beviser for at mange tillitsmenn rundt om i fagforeningene har gjort en imponerende innsats i forbindelse med lotteriet. Men det er også mange foreninger som ikke har fått noe i gang i samband med den første etappe av innsamlingen. Vi har derfor liggende et nokså stort restopplag av loddbøker.

Til slutt vil vi be om at så vel medlemmer som tillitsmenn vil vise den interesse og oppfinnsomhet som må til for at vi skal få i stand en vellykket innsamlingskampanje også her i landet.

Konrad Nordahl: Jeg skal takke Høydahl for den utgreiing vi har fått. Det foreligger en uttalelse i denne saken som taleren refererte. Den lød:

Solidaritet med verdens fattige folk.

Representantskapet gir sin tilslutning til den innsamlingsaksjon til støtte for FFI's solidaritetsfond som sekretariatet har satt i gang fra 1. oktober

1960. Den er i pakt med våre grunnleggende prinsipper og de beste tradisjoner i norsk arbeiderbevegelse.

Vi er nådd langt i arbeidet med å avskaffe nød og fattigdom, undertrykkelse og uvitenhet i vårt eget land og i vår del av verden, men hundrevis av millioner mennesker i andre verdensdeler lever fremdeles under forhold som er så lite menneskeverdige at det blir en stadig større fare for verdensfreden.

I arbeidet med å hjelpe folkene i utviklingslandene er det mange oppgaver som særlig egner seg for den internasjonale frie fagbevegelsen. Men til dette arbeidet trengs det mange penger. FFI har derfor oppfordret alle sine medlemsorganisasjoner om å øke sine anstrengelser for å styrke solidaritetsfondet, slik at Internasjonalen kan bli i stand til å ta opp og løse disse oppgavene.

Representantskapet retter en inntrengende oppfordring til hele det norske folk, i første rekke til alle medlemmer og organisasjoner i arbeiderbevegelsen om å støtte den innsamlingsaksjonen Landsorganisasjonens sekretariat har satt i gang. Den tar sikte på i løpet av en 3 års periode å innbringe 2—3 millioner kroner. «LO-lotteriet 1960» er første etappe i denne aksjonen, og loddsalget må fullføres til fastsatt tid, 15. januar 1961.

Representantskapet bemyndiger sekretariatet til deretter å sette i verk de tiltak som er nødvendig for å bringe innsamlingen opp til det forutsatte beløp.

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt. Møtet hevet.

Formiddagsmøtet 2. desember.

Møtet tok fatt med behandlingen av sak 2, *Fellesordningen for tariffestet pensjon (FTP)*.

Innleder: Alf Andersen.

På representantskapets møte i mai i år ble det gitt melding om at bedriftspensjonskomitéens innstilling ville bli behandlet på et ekstraordinært representantskapsmøte i løpet av høsten 1960. Forslaget fra komitéen ligger nå på representantenes bord, og som man ser er det et temmelig omfattende dokument. Selve forslaget til avtale er inntatt som bilag I og er mer oversiktlig. Jeg skal, så vidt det er meg mulig, ta for meg hele dette problemet innenfor rammen av et kort foredrag. Jeg må da selvsagt innskrenke meg til å ta hovedpunktene.

Jeg vil da først vise til det som er bakgrunnen for denne sak. Det var LO-kongressen i 1957 som reiste dette spørsmål. Man var da klar over at behovsprøvingen ville bli opphevet, og «derfor» heter det i kongressvedtaket, «er det nå på tide at fagbevegelsen reiser dette viktige spørsmål». Man var av den oppfatning at hvis det var mulig å løse spørsmålet om bedriftspensjoneringen ad den tariffmessige vei ville det bli en merkesak for fagbevegelsen. Enkelte av oss har ment og sagt, at vi tror at det er det største sosiale løft som fagbevegelsen har tatt. Hvis forslaget skulle bli vedtatt, og etter hvert utbygd er jeg for min del ikke i tvil om at fagbevegelsen her har reist seg et monument for den sosiale sektors vedkommende. Etter kongressvedtaket i 1957 ble det nedsatt en komité som skulle utrede dette spørsmålet på rekordtid. Før jeg går videre vil jeg gjerne rekapitulere den konklusjon som LO-komitéen kom fram til: «LO må ta sikte på en tilleggspensjon til den offentlige alderstrygd. For det annet: at aldersgrensen settes til 70 år både for kvinner og menn. For det tredje: at pensjonen bør være lik for alle. For det fjerde: at pensjonen bør graderes etter opptjenings tid. Arbeidstakere som trer inn i ordningen må være mellom 20 og 65 år, eller eventuelt 60 år. For det femte: I en overgangsperiode foreslår en at maksimal opptjenings tid settes til 20 år for alle som er medlemmer av pensjonskassen fra starten, og som på dette tidspunkt hadde fylt 50 år. De som fra starten av er mellom 40 og 50 år vil få en maksimal opptjenings tid som varierer fra 21 år for den

49 år gamle, og til 30 år for den 40 år gamle. Alle personer i lavere alder enn 40 år vil da få 30 år som maksimal opptjeningsstid. Det minste pensjonsbeløp som kan utbetales i overgangsperioden settes til en fjerdedel av full pensjon. For det sjette: Full pensjon foreslås satt til kr. 3000.00. For det sjuende: er det en forutsetning at pensjonsbeløpene skal reguleres automatisk med visse mellomrom, i takt med utviklingen av den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne mannlige industriarbeidere. For det åttende: En må ta sikte på en betydelig fondsdannelse. For det niende: Av det totale pensjonsinnskudd skal arbeidsgiverne betale $\frac{2}{3}$ og arbeidstakerne $\frac{1}{3}$. For det tiende: at en betydelig del av fondskapitalen forutsettes å danne grunnlag for investeringer i industrien, men en rimelig del må tilføres den offentlige sektor til investering. Dessuten som punkt 11: at pensjonsordningen bør baseres på en langtidsavtale, f. eks. 5 års varighet.»

Når jeg har referert dette, er det fordi det forslag som nå foreligger, sett på bakgrunn av fellesforslaget 1958, ligger så nær opp til LO-komiteéns tilråning som en kan vente.

NAF hadde ingen tilsvarende utredning. Det er ganske betegnende at det er LO-komiteéns utredning som faktisk talt har preget den innstilling som vi i dag har liggende foran oss.

Jeg vil gjerne se litt på de bestående ordninger og de lover en har vært nødt til å ta hensyn til ved behandlingen av hele dette stoffet.

Den nåværende alderstrygd trådte i kraft fra 1. januar 1959. Ektefellepensjon ytes når begge ektefeller er over 70 år, eller når mannen er over 70 år og ektemaken mellom 60 og 70 år. I alle tilfelle ytes enslighetspensjon således også til ektepar hvor mannen er over 70 år, og hustruen er under 60 år. Enslighetspensjon ytes også til enker som var over 60 år ved mannens død og hvis mannen ved dødsfall var over 70 år slik at det har vært utbetalt ektefellepensjon.

Det som vi i dette tilfelle tar sikte på er en tariffestet pensjon som en påbygging på alderstrygden. Men nå har vi også det som heter kommunale tilleggspensjoner. Når det gjelder disse, går bestemmelsen for tiden ut på at vedkommende kommune selv skal avgjøre om de skal være behovsprøvet eller ikke. Hvis kommunen bestemmer seg for at det skal være behovsprøvet, skal det være en fri-inntekt på 150 prosent på grunnpensjonen. Det vil si kr. 3492.00 for enslige og kr. 5238.00 for ektepar. Av overskytende inntekt kommer 50 prosent til fradrag. Faktisk i samme øyeblikk som vi avsluttet våre forhandlinger med NAF og satte opp innstillingen, forelå det en Ot. prop. nr. 7 hvor det foreslås at denne fri-inntekts-

grensen skal gå ut og at kommunene skal stilles fritt. Altså at 150 prosent-bestemmelsen bortfaller.

Vi var i denne forbindelse redde for at dette skulle ha til følge at de som kom inn under fellesordningens tariffestede pensjon skulle lide ved denne nye bestemmelsen. Jeg har derfor vært i kontakt med Stortingets sosialkomité, og de to organisasjoner, NAF og LO, har sendt et felles skriv til komiteén. Vi har brakt i erfaring at det er all sannsynlighet for at den saken lar seg ordne.

Jeg vil også nevne samordningsloven som trådte i kraft 1. januar 1959. Hensikten med samordningsloven er først og fremst å sette grenser for de ytelser som en person samtidig kan få fra 2 eller flere pensjonsordninger eller trygder. Fellesordningen er jo ment som et supplement til den offentlige alderstrygd, og det blir derfor ikke spørsmål om samordning på dette punkt. Heller ikke blir det samordning overfor uføretrygden når den faller bort når pensjonisten fyller 70 år og får rett til alderstrygd. Når det gjelder enkepensjon, foreslår komiteén at retten til pensjon skal falle bort når enken får rett til alderstrygd eller uføretrygd. Dette innebærer jo i seg selv en samordning, og det er ikke nødvendig med spesielle regler utover dette.

Som konklusjon sier komiteén at den av praktiske grunner finner det ønskelig om pensjon fra fellesordningen skulle beregnes utelukkende på tjenestetiden, slik at en slipper å ta hensyn til andre tjenestepensjonsordninger. Vi foreslår derfor at pensjonen fra fellesordningen fastsettes etter tjenestetiden uten hensyn til tidligere opptjente pensjonsrettigheter, men dog slik at den samlede pensjon ikke i noe tilfelle må overstige den pensjon som utbetales i statens pensjonskasse til en tjenestemann med samme lønn og tjenestetid som vedkommende arbeidstaker. Dette er hovedbestemmelsen i samordningsloven.

Nå har det vært en forutsetning fra begge parter, og det står også i fellesforslaget, at premien til en eventuell tariffestet pensjon skal være skattefri. I vårt land har vi ikke noen direkte lovbestemmelser som tar sikte på hvordan en tjenestepensjonsordning skal oppbygges. Derimot er det i skatteloven stilt opp visse krav som pensjonsordninger skal tilfredsstille for at arbeidsgiverne og arbeidstakerne skal få skattefrihet for premier. Jeg skal ikke innlate meg på å gå i detaljer, men loven sier at for å få fradrag i inntekt for premier, må premien og tilskudd for pensjonsordninger være i samsvar med de regler som Kongen gir. Så vidt vi kan bedømme, vil de regler som foreligger i nærværende innstilling fylle disse krav, både når det gjelder premier og fond og andre bestemmelser. Vi har ikke på forhånd kunnet uteske Sosialdepartementets syn på dette, men så vidt

jeg kan bedømme det skulle det ikke være noen vansker fra departementets side når det gjelder forholdet til de bestående lover. Skatteloven forutsetter at pensjonsalderen ikke må være lavere enn 67 år. Og pensjonsytelsen for en arbeidstaker må ikke overstige de pensjoner som gjelder for statens pensjonskasse med samme lønn og tjenestetid som jeg før har nevnt.

Så kommer en bestemmelse: At pensjonsordningen prinsipielt skal omfatte alle arbeidstakere ved den bedrift eller institusjon som har opprettet ordningen. Men det kan likevel gjennomføres delvis pensjonering av en enkelt gruppe forutsatt at gruppen omfatter mindre enn halvparten av det samlede antall arbeidstakere. Pensjonen kan ved slike tilfelle utgjøre visse prosentar osv. som jeg ikke her skal gå inn på. Denne bestemmelsen er i sin tid kommet inn for at man ikke skal diskriminere enkelte grupper ved den enkelte bedrift. Men vi skal også være oppmerksom på hva dette innebærer. Det er her en bestemmelse som etter gjeldende lov ikke gjør det mulig å gjennomføre det som egentlig har vært et ønske fra begynnelsen av, nemlig at pensjonsordningen skulle omfatte bare de organiserte arbeidere ved den enkelte bedrift. Da må det i så tilfelle en lovendring til. Når loven nytter uttrykket «grupper», går det tilbake på arbeidere, funksjonærer, tekniske funksjonærer, merkantile funksjonærer osv. Så kommer spørsmålet: Hvem skal så ordningen omfatte?

Fra vår side var det jo, som alle vet, et bestemt krav at ordningen skulle omfatte de organiserte arbeidere ved bedrifter tilsluttet NAF. Vi var klar over at vi ikke ville rekke fram med dette. Vi satte da som en betingelse overfor NAF's representanter at hvis vi ikke kunne få en ordning som omfattet bare de organiserte arbeidere, men måtte ta alle med ved de enkelte bedrifter, så måtte det også forutsettes at NAF på sin side aksepterte at en fellesordning skulle omfatte også bedrifter utenfor NAF som LO og forbundene hadde tariffavtaler med. Dette har brakt som resultat at pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidere ved bedrifter som står tilsluttet NAF, alle bedrifter utenfor NAF som LO og forbundene har tariffavtaler med. Og dermed har pensjonsordningen blitt meget omfattende. Vår første og største oppgave i denne forbindelse var jo å ta hensyn til bevegeligheten på arbeidsmarkedet, skape en ordning slik at det ikke skapte friksjoner innenfor næringslivet. Framfor alt måtte man unngå å innføre noe slags stavnsbånd. Derfor vil da også denne pensjonsordning følge en arbeidstaker fra bedrift til bedrift så lenge han er i aktivt arbeid og tilsatt ved en bedrift som er medlem av fellesordningen.

Den skal også omfatte uorganisert arbeidskraft på de bedrifter

hvor det er opprettet tariffavtaler. Her må en være klar over at man kan ikke innføre pensjonsordning uten at den i henhold til loven omfatter alle arbeidere ved vedkommende bedrift. Man kan ikke plukke ut en gruppe på en 5—6 eller 8—10 mann å holde dem utenfor. Jeg vet ikke om det er aktuelt, men det har iallfall vært slik, at det har vært en enkelt bedrift som har stått i NAF, men som ikke har tariffavtale for tiden. Men det går fram av reglene at vi kan heller ikke holde den utenfor. Det får i tilfelle bli vår sak å få den inn under tariffavtale. Vi har også en kategori av bedrifter som har visse grupper av arbeidere som er tariffbundet, mens andre grupper ikke er tariffbundet.

Som det går fram av forslaget til avtale er det åpnet adgang også for disse bedrifter til å bli med i pensjonsordningen. *Det som en imidlertid må ha klart for seg er at arbeidstakere som er sysselsatt ved bedrifter utenfor NAF og som ikke omfattes av tariffavtale med noe forbund innen LO faller utenfor ordningen.*

Hvis forslaget til avtale skulle bli vedtatt, må forbundene for bedrifter utenfor NAF som har tiltrådt fellesforslaget i 1958 og derved bundet seg til pensjonsordningen, sørge for at de blir tilsluttet ordningen. Har man tariffavtale hvor pensjonsordningen ikke er med, må de søke å få denne med. Vi har enkelte arbeidsgiversammenslutninger som står utenfor NAF som ikke har fellesoverenskomsten om pensjon, blant annet Handelens Arbeidsgiverforening. I dette tilfelle må Handel og Kontor forsøke å få den samme avtale for handelen som for de øvrige. Hvis ikke Handelens Arbeidsgiverforening eller andre bedrifter skulle ønske å gå med i fellesordningen, må bedriftene forplikte seg til å opprette egen pensjonsordning som ikke er dårligere enn den som er foreslått.

Når det gjelder aldersgrense for opptakelse i pensjonsordningen, så har vi fulgt LO-komiteéns innstilling. Jeg vil presisere at de fleste pensjonsordninger har en øvre aldersgrense på 55 år, noen til og med lavere. Jo lengre man går opp med aldersgrensen, jo kostbarere blir ordningen, og det er de arbeidstakere som er over 50, 55 eller 60 år som selvsagt blir de kostbareste pensjonister. Komiteén har imidlertid sett det slik at det var vår oppgave å få med så mange som mulig av de som i dag står på arbeidsplassen. Vi festet oss ved en aldersgrense på 65 år, men antydte at man i en overgangstid måtte kunne gå opp til 68 år. Og det er da også komiteéns samlede innstilling.

Vi har dog hatt et lite problem her og som fremdeles ikke er løst. Det gjelder forholdet til det en kan kalle deltidsarbeidere eller korttidsarbeidere. Vi har simpelthen ikke på den korte tid vi har hatt

til rådighet klart å løse dette store kompleks. Vi har nevnt at dette spørsmål må løses i form av retningslinjer i kommende vedtekter. Vi har en rekke faste arbeidere som arbeider år etter år på en forkortet arbeidsuke. De arbeider to dager i uka, tre dager i uka osv. Det gjelder folk som i årrekker har arbeidet kortere arbeidsuke og som står i sine respektive organisasjoner. Men saken må også løses for disse på en eller annen måte. Når det gjelder *pensjonsalderen*, vil det framgå av fellesforslaget av 1958 at partene på forhånd var enig om at den skulle være 70 år, og lik for kvinner og menn. Når det gjelder dette spørsmålet, var vi allerede fra begynnelsen av inne på om det skulle være aktuelt å sette en lavere aldersgrense for visse grupper av arbeidstakere. Senere, når vi kom inn på realiteten ble vi enig om i så fall å innskrenke det til det minst mulige. Vi festet oss da ved de som i dag i henhold til Arbeidervernloven har 40-timers arbeidsuke, nemlig de som arbeider ved bergverkene. Vi har også fått henvendelse fra Norsk Arbeidsmandsforbund om dette. Det ble i sin tid ført forhandlinger mellom Bergverkenes Landssammenslutning og Norsk Arbeidsmandsforbund i henhold til overenskomsten av 1956 om pensjon innenfor bergverksindustrien. Det forelå en innstilling av 18. desember 1957 hvor man imidlertid kom til den slutning at man skulle avvente resultatet av eventuelle forhandlinger mellom NAF og LO. Vi er imidlertid kommet til det resultat, slik som hele ordningen er oppbygd, at det vil skape veldige komplikasjoner om man skulle fastsette lavere pensjonsalder for en enkelt gruppe enn den vanlige på 70 år. Komitéens hovedoppgave har jo vært å søke å fremme en innstilling om en tilleggspensjon til alderstrygden. Skulle man fastsette en lavere alder enn 70 år for enkelte grupper, så er det klart at man måtte fastsette egne premier og spesielle overgangsbestemmelser, og det ville bli temmelig problematisk. Komitéen har kommet til den konklusjon at det spørsmål må løses på bedriftsplanet. Og det kan løses på den måten at bedriften tegner en tilleggsforsikring for årene mellom den lavere pensjonsalder og 70-årsgrensen. Det må være den eneste praktiske løsning.

Jeg har tidligere så vidt streift inn på finansieringssystemet. Jeg vil skille mellom to bestemte hovedsystemer. Det ene er premiereservesystemet, det annet er utlikningssystemet. Når det gjelder det førstnevnte, bygger det på det prinsipp at det for det enkelte medlem av pensjonsordningen mens medlemmet er i arbeid, skal innbetales en premie som bortsett fra administrasjon og denslags, går til å danne et fond som gjennomsnittlig skal være stort nok til å dekke den pensjon som vedkommende har opparbeidet seg rett til. Gjennomføringen av systemet må bygge på visse forut-

setninger om rentefot, dødelighet osv. osv. Premiereservesystemet gir den enkelte sikkerhet for at den pensjon han har opparbeidet seg vil bli utbetalt. Denne sikkerhet gjelder hans pensjonsbeløp uttrykt i penger. Men dette system gir derimot ingen sikkerhet for realverdien av de opparbeidede pensjonsrettigheter. Så lenge det betales premie for medlemmet, kan riktignok pensjonsbeløpet reguleres slik at det beholder sin realverdi eller eventuelt utover dette slik at det skjer en standardforbedring. Men dette forutsetter igjen selvfølgelig at premien økes, og det ganske sterkt. For pensjonistene som det ikke lenger betales premie for, kan imidlertid ikke en slik regulering inngå i premiereservesystemet. Det er klart at dette var en temmelig stor svakhet, for det er jo nettopp dette som for oss har hatt stor betydning. Skal det skje en forbedring av pensjonsordningen, enten ved at den følger med i selve prisstigningen eller ved en standardforbedring, så skal det ikke skje for bare de som betaler kontingent, *men også for de som allerede har gått av med pensjon.*

Utlikningssystemet er et mer smidig system. Det bygger på at de faste årlige pensjonsutgifter, pluss administrasjonsutgiftene, skal dekkes ved at det innbetales en premie for et tilsvarende beløp i samme år. Dette er et rent utlikningssystem. Men det er intet i veien for at man også her kan legge opp fond. De fleste tjenestepensjonsordninger som bygger på utlikningssystemet, det er også tilfellet med den svenske ordningen, kalt ATP, fører til et temmelig stort fondsopplegg. Sikkerheten for at opptjente pensjonsrettigheter blir innfridd når det gjelder utlikningssystemet, ligger i dette at det er de som er i arbeid som til enhver tid betaler den premie som er nødvendig for å dekke utgiftene til pensjonistene og nødvendig opplegging av fonds.

Når det gjelder kostnadene ved de to systemer, er forholdet at ved premiereservesystemet blir premiene temmelig høye til å begynne med, men går stadig nedover, mens når det gjelder utlikningssystemet er det motsatte tilfelle. Her kan man begynne med beskjedne premier og øke premiene etter hvert som pensjonene blir regulert og utgiftene øker. For å illustrere forskjellen på de to kan jeg bare nevne at vi starter i dag, hvis dette blir vedtatt, med en premie på kr. 4.50 pr. uke som skal fordeles med $\frac{2}{3}$ på arbeidsgiverne og $\frac{1}{3}$ på vedkommende arbeider. Det bygger på et rent utlikningssystem med fondsopplegg. Hvis vi derimot hadde brukt premiereservesystemet, ville premien vært kr. 8.60. Da er det ganske klart at det for oss var utenkelig å starte pensjonsordningen på et slikt grunnlag og med de utgifter som det ville føre med seg.

Når det gjelder *ytelsene*, så forutsatte LO-komitéen i innstillingen

i 1957 at man skulle søke å innstifte en alderpensjon, en enke- og barnpensjon, og hvis det var mulig også invalidepensjon. Den samlede komité har hele tiden vært interessert i å knytte en enkepensjon og helst også barnpensjon til ordningen. Men vær oppmerksom på at fellesforslaget av 1958 kun omhandler egenpensjon. Alt var imidlertid avhengig av hvor langt vi kunne komme og hva det ville koste. Det primære for oss, det vil jeg gjerne få understreke, var å få til en forsvarlig egenpensjonering, og hvis det var mulig økonomisk, også søke å løse de øvrige pensjons-spørsmål uten å skjære så sterkt ned på egenpensjon så det bare ble en papirbestemmelse. Først måtte vi jo bringe selve utgiftsrammen på det rene. Som flyktig berørt tidligere, var det LO-komiteéns forutsetning at man skulle søke å få en egenpensjon på kr. 3000.00 året. Det har da dannet grunnlaget for forhandlingene med den annen part. Til slutt kom vi da fram til en øvre utgiftsramme på kr. 2800.00, men jeg kan forsikre om at det holdt hardt. (NAF's tilbud fra begynnelsen av lå på kr. 1800.00.) Når så utgiftsrammen var fastsatt, kom spørsmålet: Hvor mye skal vi avse til egenpensjon, og hvor mye til enkepensjon. Vi sto en tid helt fast, fordi vi sa at vi kan ikke akseptere en egenpensjon lavere enn kr. 2400.00. Alderstrygden for enslige er i dag kr. 2328.00. NAF's forhandlere sa at de hadde vanskelig for å gå med på en egenpensjon som er høyere enn den nåværende alderstrygd. Det som da sto tilbake var å finne fram til en «rimelig» enkepensjon i tillegg til egenpensjon. Det er klart at når utgiftsrammen her var så trang, måtte vi begrense enkepensjonen til aldersklassen mellom 60 og 70 år. Det som da ble resultatet var: Egenpensjon på kr. 2400.00, en enkepensjon kr. 1500.00 til enker som er mellom 60 og 70 år, enker under 58 år ved mennenes død får overgangsstønad på 2 års enkepensjon, det vil si kr. 3000.00 pluss kr. 1500.00 for hvert barn som enken forsørger under 18 år. Til enker mellom 58 og 60 år blir det en avkortet stønad. Det er ganske klart at dette må sees som det er, nemlig en begynnelse.

Samtidig med avslutningen av dette arbeid forelå det et privat lovforslag som skulle opp i Stortinget. Det gikk ut på en utvidet alderstrygd for enker. Skulle det forslaget gå igjennom som det er foreslått, vil fellesordningen spare penger på det. Og da ville det være uriktig om ikke besparelsen skulle komme enkepensjonen i sin alminnelighet til gode. Derfor ble partene enig om, som det for øvrig går fram av innstillingen, at skulle dette lovforslag bli vedtatt, er det anledning til å ta dette spørsmål opp i avtaleperioden.

Så var det noen ord om finansieringen. Forutsetningen for de beregninger som foreligger, er en medlemsbestand på 200 000 mann-

lige og 40 000 kvinnelige medlemmer. Denne ordningen vil nok komme til å omfatte atskillig flere, men det spiller mindre rolle fordi det er aktuarberegnet så det vil holde i alle fall. Det er tatt hensyn både til aldersfordeling, dødelighet, og antall leveår etter pensjonsalder bygd på de statistikker som foreligger i departementet. Med den høyeste maksimumsberegning på kr. 2800.00 og hvis premien settes til 10 prosent, så skulle det bli kr. 280.00 i året og dette svarer til en ukepremie på kr. 5.40 etter 52 uker i året. LO's forhandlere var oppriktig talt interessert i å opprettholde denne premien, ikke minst av hensyn til fondet, men så kom fordelingsspørsmålet inn i bildet. NAF's forhandlere sto lenge på fordelingen 50—50. I det spørsmålet var vi klar over at vi heller burde ta brudd hvis det ikke var mulig å komme fram til annen fordeling. Forhandlingene førte omsider til at vi fikk en fordeling på $\frac{2}{3}$ på arbeidsgiverne og $\frac{1}{3}$ på arbeidstakerne mot til gjengjeld å måtte akseptere en avkortet premie de 5 første år, og at denne skulle settes til kr. 4.50. Vi forutsatte da at om pensjonen og det øvrige ble stående konstant, så skal kr. 5.40 inntre når den nevnte 5-årsperiode er omme. Vi har ingen interesse av å svekke hele pensjonsordningen ved å skjære ned på den fondsavsetning som vi har ansett for å være ytterst nødvendig.

Det er også en bestemmelse om premiefritak. Komitéen foreslår i innstillingen at medlemmene skal være fritatt for premier i henhold til syketrygdlovens regler § 80. I henhold til denne skal man ikke betale premie for uker hvor medlemmet får utbetalt sykepenger, men — disse uker skal likevel telle med som pensjongs-givende tjenestetid i inntil 2 år for hver enkelt sykdom. Og det får en vel si er en liberal ordning.

LO-komitéen beskjeftiget seg atskillig med spørsmålet verdifasthet og standardregulering. De fleste private pensjonsordninger bygger på premiereservesystemet, og når det først er fastsatt en øvre pensjonssats, så vil den bli stående. Det som er av viktighet i denne forbindelse er å konstatere at den foreslåtte pensjonsordning er så smidig at den til enhver tid kan reguleres i forhold til prisnivået og til den reallønnsstigning som til enhver tid måtte finne sted. Ellers ville pensjonistene lide et følelig tap.

Det er gitt klart uttrykk for at vi er interessert i en pensjonsordning som kan gjøres verdifast og som samtidig er så smidig at den kan gi pensjonistene andel i stigningen av den alminnelige levestandard. Det system vi er kommet fram til skulle etter vår oppfatning tilfredsstille dette krav.

Det vil avhenge av organisasjonene selv hva de i tilfelle vil koste

på pensjonsordningen i form av høyere ytelser enn fastsatt ved starten.

Komiteéns forslag går ut på at avtalen skal gjelde for en 5-årsperiode, og i denne periode skal ytelsene være konstante. En skal i denne forbindelse være merksam på at utbetalingene i den første 5-årsperiode ikke vil bli særlig store som følge av at utbetalingen av egenpensjon først begynner 2 år etter at avtalen er trådt i kraft.

Forut for utløpet av 5-årsperioden må partene ta avtalen opp til bedømmelse, søke å regulere den i samsvar med prisnivået og hele lønnsnivået. Det er ingen prinsipiell uoverensstemmelse i den samlede komité om dette. Jeg viser for øvrig til side 35 i innstillingen. Jeg vil i denne forbindelse gjerne understreke at når man skal ta standpunkt til denne innstilling, må man ikke ta standpunkt til de kr. 2400.00 og de kr. 1500.00 osv. som en konstant affære. Vi forutsetter at man skal bygge videre på dette, slik at pensjonsordningen skal følge med i den alminnelige oppgang, og la meg si om f. eks. 25 år, kanskje pensjonsbeløpet kan være oppe i det tredobbelte. De kr. 2400.00 er grunnpensjon ved starten.

Det er slik vi må se på hele forholdet. Den videre utvikling kommer jo an på hvor mye man vil koste på ordningen etter hvert.

Når det gjelder *fondsdannelsen*, vil jeg understreke, at vi er interesserte i å bygge opp sterke fonds. En sterk fondsdannelse vil bedre fordelingen mellom generasjonene. Den nåværende generasjon får større egenpensjonering enn hva alminnelige premeutlikning går ut på. Ved større fonds vil det bli lettere senere å innfri forpliktelsene. Jo større oppsparing man har, jo bedre gardering har man for uforutsette hendinger. Man kan komme ut i konflikter, det kan bli arbeidsløshet og andre ting som kan føre til at inntekstene svikter. Da er det nødvendig å ha størst mulig fonds. En sterkere oppsparing vil også øke forutsetningene for større investeringer, og et høyere investeringsstempo betyr at den nåværende generasjon bidrar til å stille større produksjonskapital til disposisjon for neste generasjon. De beregninger som har foreligget på dette område har for så vidt imøtekommet vårt ønske. Men det var ikke så lett å få Arbeidsgiverforeningen til å akseptere det. NAF sier ganske enkelt at «dette systemet, altså det utlikningssystemet vi nå er enig om, betinger ikke noe fondsopplegg i det hele tatt. Garantien ligger i de som i dag er i arbeid. Det er de som skal betale pensjonistene etter hvert som de kommer til». NAF's representanter innrømmet dog at det kan være verdifullt å ha penger i bakhanda, og de antydte 100 å 200 millioner kroner om noen år, men noe utover det var de ikke særlig interessert i. Våre forhandlere satte imidlertid atskillig inn på denne side av saken, og det lykkes oss å få NAF til å opprett-

holde den fondsavsetning som beregningene bygger på for den første 10-årsperioden, med et maksimumsbeløp på 640 mill. kroner. Vi har i den anledning fått en erklæring undertegnet av begge parter sålydende:

«Pensjonskomiteén er enig om å foreslå at pensjonsordningen i den første 5-årsperiode skal tilsvare en alderspensjon på kr. 2800.00 fordelt på alderspensjon kr. 2400.00, pluss enkepensjon. Premien vil beløpe seg til kr. 5.40 pr. uke. De første 5 år fastsettes en premie på kr. 4.50, hvorav kr. 3.00 på arbeidsgiveren og kr. 1.50 på arbeidstakeren pr. uke pr. medlem. Med utgangspunkt i ovenstående, og forutsatt at pensjonsordningen får 200 000 mannlige og 40 000 kvinnelige medlemmer fra starten, har man beregnet pensjonsordningens inntekter og utgifter og fondsopplegg. Etter disse beregninger, etter 10 år og ved utgangen av 1971 er man oppe i 640 millioner. Partene er enig om at ved utløpet av den første 10-årsperiode skal opparbeide et pensjonsfond som under forutsetning av en uforandret pensjonsytelse, gir en tilsvarende kapitaloppsamling i forhold til premiereservesystemet som det som framgår av denne beregning. Blir ytelsen i den annen 5-årsperiode økt, skal også fondet gradvis økes, slik at det ved periodens slutt gir en kapitaloppsamling i forhold til premiereservesystemet på minst 50 prosent.»

Dermed kan man si at vi i og for seg har fått vårt krav igjennom, men det er et ønske å øke fondet ytterligere om 10 år og eventuelt da ta et nytt oppgjør med Arbeidsgiverforeningen.

Når det gjelder opptjeningstiden for full pensjon, gikk det fram av det jeg tidligere har sagt, at ved de private pensjonsordninger ytes det full pensjon med en tjenestetid på 30 år. Det er ikke ukjent at det har hevet seg sterke røster for å heve denne grensen. Det man skal være merksam på i denne forbindelse, er at 30 år i alle disse tilfelle gjelder 30 år ved samme bedrift.

Når vi skulle opprette en tariffestet pensjonsordning som vi måtte regne med skulle omfatte det meste av næringslivet, og som skal følge arbeidstaker fra bedrift til bedrift, vil man også måtte ta hensyn til at de fleste mennesker som går inn i arbeidslivet ved 20-årsalderen teoretisk sett vil få en opptjeningsetid på 50 år. I praksis vil det vel trolig ikke forekomme så ofte at en mann eller kvinne står på arbeidsplassen i 50 år. Derimot vil det være nokså rimelig å tro at en kan oppnå en tjenestetid på 40 år. Og det er denne grensen vi er kommet fram til. Så vidt komiteén kan bedømme, vil det være lettere å oppnå full pensjon etter 40 år ved denne ordning enn 30 år ved en enkelt bedrift. Vi har derfor blitt stående ved at arbeidstakeren skal ha full pensjon etter å ha arbeidet i 40 år og dermed oppnår man også en rimelig avveining av tjenestetid av

forskjellig lengde. Vi kan bare tenke oss det forhold at hvis pensjonsalderen settes til 30 år for full pensjon, så vil det si det samme som at de som eventuelt står i arbeidslivet i 40 år og 50 år, vil ikke få noe igjen for de siste 10 eller 20 år de måtte stå på en arbeidsplass.

Når det gjelder reglene i selve overgangstiden, så er de nokså problematiske. Det er meget vanskelig å gi noe eksakt bilde av de forhold som kommer til å gjelde i de 25 overgangsår. Man vil finne det i forslaget til avtale punkt 15, Overgangsregler, hvor det står: For medlemmer opptatt i fellesordningen innen 31. desember 1963, skal det ytes pensjon etter følgende regler:

- a) Medlemmer som er født i 1932 eller senere, får full pensjon dersom de ved nådd pensjonsalder har fått godskrevet 2000 premieuker eller mer. Den som har fått godskrevet mindre enn 2000 premieuker, får forholdsmessig avkortet pensjon.

Dette gjelder alle de som teoretisk kan oppnå 40 år eller 2000 premieuker, det vil si, de som er 30 år i dag eller yngre.

- b) For medlemmer som er født i tidsrommet 1917—1931, er opptjeningstiden for full pensjon 2000 premieuker med fradrag av 50 premieuker for hvert år medlemmet er født før 1932. Den som har hatt kortere tjenestetid, får forholdsmessig avkortet pensjon.

Regelen her innebærer at hele denne aldersgruppen mellom 30—45 år får et tillegg til sin pensjon gratis, om vi kan nytte et slikt uttrykk. Jeg skal ta et praktisk eksempel for å bevise det: Hvis en arbeidstaker som kommer inn under fellesordningen er f. eks. 35 år i det øyeblikk som ordningen settes i kraft, så har han 5 år før 1932. Det vil si at vedkommende skulle da ha opparbeidet seg 2000 premieuker, minus 250, altså 1750 premieuker. For disse 1750 premieuker vil vedkommende opparbeide seg full pensjon. Det er et tillegg som vedkommende får som overgangsregel fordi vedkommende i dette tilfelle var over 30 år og ikke hadde teoretisk adgang til å opparbeide seg 2000 premieuker.

- c) For medlemmer som er født i tidsrommet 1902—1916, er opptjeningstiden for full pensjon 1250 premieuker. Ved kortere tjenestetid ytes forholdsmessig avkortet pensjon.

Dette gjelder de arbeidstakere som i det øyeblikk pensjonsordningen settes i verk er mellom 45 og 60 år. Opptjeningstiden er ytterligere skåret ned, nemlig til 1250 premieuker. Denne regelen gjelder altså for alle de som pr. 1. januar 1962 er 45 år eller eldre og inntil 60 år. Her gjelder det en opptjeningstid på 25 år. For å ta et eksempel: Hvis en arbeidstaker var 50 år i det øyeblikk som ordningen settes i verk, så vil han i dette tilfelle kunne opptjene kr. 1920.00.

- d) For medlemmer som er født i tidsrommet 1894—1901, beregnes pensjonene som angitt under punkt a, men slik at de får godskrevet 300 premieuker ekstra dersom de har hatt gjennomsnittlig 50 premieuker eller mer om året fra inntredelsen i fellesordningen og fram til pensjonsalderen.

Det vil i praksis si at hvis vi tar for oss en som er 60 år, så kan vedkommende teoretisk oppnå 500 premieuker, hvilket skulle gi ham krav på 600.00. Imidlertid får han 300 uker godskrevet og vil dermed komme opp i kr. 960.00.

Alle disse eksemplene er illustrert ved en tabell som står på side 22 i innstillingen. Av denne vil det gå fram at den laveste på «stigen» er han på 68 år som får en minstepensjon på kr. 480.00.

Jeg vil så nevne en ting som har vært oppe i diskusjonen før og som for så vidt har vært et stridspunkt. Det gjelder administrasjon. Det har vært nevnt mange alternativer når det gjelder spørsmålet om å administrere denne pensjonsordningen. Jeg skal ikke her gå inn på alle dem. Jeg sa på representantskapsmøtet i mai måned i år at det nå faktisk bare sto to alternativer igjen. Det ene var en administrasjonsordning gjennom Rikstrygdeverket, og dermed trygdekassene, eller en egen administrasjonsordning. Det vil si at partene i fellesskap måtte opprette et eget administrasjonskontor. Komitéen har helt fra begynnelsen av hatt for øye at det måtte stilles bestemte krav til administrasjonsordningen. For det første måtte vi ha et sentralregister og dermed til enhver tid oversikt over den enkeltes opptjente pensjonsrettigheter. Vi måtte sørge for å ha et system som til enhver tid fylte kravet om at enhver arbeidstaker som ville bli innmeldt også ble det. Vi måtte få sikkerhet for at enhver arbeidstaker som sluttet ved en bedrift og flytter til en annen blir flyttmeldt. Er vedkommende med i fellesordningen, må det straks meldes, er vedkommende ikke medlem av fellesordningen, så må han selvfølgelig holdes utenfor. Vi måtte til enhver tid ha korreksjon og melding om sykefravær, og dermed

kontroll om premiefritaking. Og, det som kanskje var vanskeligst i denne forbindelse, det måtte sørges for at *premieinnkrevingen* gikk uhindret. Alle de ting jeg her har nevnt ville ikke være mulig selv for forsikringsselskapenes administrasjon å ha en patentløsning på, og følgelig ikke for en privat ordning som vår i tilfelle måtte bli. Det ville avstedkomme et voldsomt arbeid. Det som vi imidlertid forutsetter i denne forbindelse er at RTV får utpantingsrett, og RTV er vel den eneste som kan få dette. Hverken forsikringsselskapene eller vi kunne regne med å få det..

Vi har derfor etter lange drøftelser kommet til det resultat at den eneste administrasjonsordning som tilfredsstiller disse krav, er administrasjonen gjennom RTV og trygdekassene. Det står i innstillingen et steds at trygdekassene i dag kan følge en arbeidstaker fra vuggen til graven, og det er sikkert riktig. Vi skal også være merksam på at det innenfor fellesordningen finnes en mengde småbedrifter uten noe særlig kontoradministrasjon, og hvor vi sannsynligvis måtte stadig sende purring om premieinnbetaling. Dessuten har jo RTV et apparat som kan stå til disposisjon, både når det gjelder statistiske opplysninger, analyser, økonomiske beregninger og prognoser, hva vi ikke ville hatt.

Komitéen har imidlertid vært merksam på, og det ble også understreket på siste representantskapsmøte, at det ville være ønskelig om man i så stor grad som mulig stadfestet dette som en tariffestet pensjon slik at det ikke gled inn i de offentlige trygder. Det har vi forsøkt å finne en løsning på. Løsningen ligger nettopp i dette at denne pensjonsordningen ikke er konstant, men er gjenstand for regulering til enhver tid. For å markere at det er en tariffestet pensjon, vil jeg peke på det som står først i innstillingen at vi har ikke kaldt dette for en bedriftspensjonering, men har kaldt den for *Fellesordning for Tariffestet Pensjon*, og denne betegnelsen skal vi sørge for å bruke når vi snakker om disse sakene.

Vi har ved vurderingen av dette spørsmål hele tiden hatt for øye de henstillinger som er kommet fra sekretariatet og representantskapet i mai, men vi har sett det slik at hvis man her skulle handle under ansvar, så var det ikke mulig å komme fram til noe annet resultat enn det som ligger på bordet.

Det foreligger også det nødvendige materiale for å opprette en endelig avtale med Rikstrygdeverket. RTV må på sin side ha tillatelse fra Sosialdepartementet, og dette spørsmålet har vi også diskutert.

Jeg skal til slutt kort si litt om fondsmidlene. Det er selvsagt et viktig problem sett både fra fagbevegelsens og samfunnets side. Komitéen antar at spørsmålet om plassering av fondsmidler må sees

på bakgrunn av gjeldende regler for pensjonskasser og pensjonsfondsmidler, og ifølge disse skal midlene anbringes slik:

- a) Obligasjoner som er utstedt eller garantert av den norske stat eller er utstedt av Kongeriket Norges Hypotekbank,
 - b) norske kommuneobligasjoner utstedt i samsvar med lovgivningen i kommunene,
 - c) bankinnskudd i norske banker og sparebanker og
 - d) lån mot pant i fast eiendom inntil 60 prosent av verdien etter offentlig takst.
- Lån mot pant i industrieiendom må godkjennes av forsikringsrådet,
- e) i andre verdier etter godkjenning av forsikringsrådet.

Om dette vil man i innstillingen finne rundskriv nr. 3 fra Forsikringsrådet av 29. januar 1960.

I fellesforslaget 1958 står det blant annet:

«ved plaseringsen av den opplagte fondskapital skal en ha for øye betydningen av at det mot betryggende sikkerhet kan plasseres i bedriftslivet».

Komitéen er derfor enig om at de regler som jeg her har henvist til, ikke bør hindre at en del av midlene i fellesordningen plasseres i industribedrifter og andre bedrifter, herunder også kraftverk. Det må imidlertid bli styrets sak å forvalte den kapital som man etter hvert har oppsamlet.

Når det så gjelder de bedriftsvise ordninger som etter hvert er bygget opp på de enkelte bedrifter, vil jeg bare kort si: De bedrifter som i dag, eventuelt etter fellesforslagets inngåelse, ønsker å stå utenfor ordningen, enten fordi de *har* en pensjonsordning, eller fordi de ønsker å opprette en sådan, må søke hovedorganisasjonene, det vil si pensjonsstyret innen 1. juli 1961. Det står i avtalen at det «er en tariffplikt å stå i denne ordningen». Man har anledning til å stå utenfor, det sies også i fellesforslaget. Forutsetningen for at man kan stå utenfor er at den bestående pensjonsordning på den enkelte bedrift har *minst* de samme ytelser som det som framgår av fellesordningen, og at også overgangsreglene og det hele ikke skal være noe ugunstigere — og, de skal også forplikte seg til i framtiden å følge eventuelle økninger i fellesordningen når det skjer. Altså: Hvis en bedrift ønsker å stå utenfor fellesordningen, må man ha klart for seg at hvis den ikke i dag er så god som fellesordningen, må vedkommende bedrift eller bedrifter regulere sine pensjonsordninger opp til *minst* samme høyde, og man må

også forplikte seg til å holde den på samme høyde som fellesordningen i de år som kommer. De kan ikke i dag unnlate å melde seg inn og så komme om en 3—4 år og si at nå akter vi å gå inn, og løpe fram og tilbake på den måten.

Det har ikke vært mulig å komme inn på alle ting, det er jo et veldig stoff, og jeg kan vel trygt si uten å overdrive at det har vært et veldig arbeid. Det er forutsetningen, hvis denne avtalen blir vedtatt, at det skal opprettes et styre som får i oppdrag å administrere ordningen, i kontakt med Rikstrygdeverket. Norsk Arbeidsgiverforening har i sitt sentralstyremøte 21. november d. å. godtatt avtalen, og de har foreslått at det bør opprettes et representantskap på 15 medlemmer fra hver side som styret skal stå til regnskap for. Det vil altså si at styret skal ha en overinstans, og det er vel ikke noe å si på. Det vil framgå av det som blir framlagt senere at vi for vår del ikke har noe å innvende mot at det blir opprettet et representantskap som skal ha møte én gang i året og kontrollere styret som ellers har den vanlige administrasjon.

Når det gjelder ikrafttreden og varighet, er det som jeg tidligere nevnte, slik at man skal opprette en førstegangsavtale på 5 år hvor ytelser og det hele skal være konstant. Når den første 5-årsperiode er gått, står man fritt til å regulere det hele. Vi har drøftet spørsmålet om en av partene i det hele tatt når denne avtalen først er opprettet kan si opp avtalen, og kvitte seg med den. Jeg tror alle er enig om at når denne avtalen først er inngått, må det også være forutsetningen at den skal fortsette. Det eneste som kan avløse en slik avtale må jo bli et eventuelt inngrep fra det offentlige side i en eller annen retning. Så lenge partene behersker dette selv må en vel gå ut fra at man skal utbygge avtalen videre, men vi måtte jo åpne en adgang for revisjon. Vi har derfor blitt stående ved en varighet på 5 år og at den kan oppsies med 6 måneders varsel.

Vel, formann, med dette kan vel komitéen si seg ferdig med sitt arbeid, og vi legger da saken i representantskapets hender.

— — — — —
Formannen: Jeg skal få lov å takke Alf Andersen for den greie og utførmende utredning vi fikk av dette store og vi kan vel også si et på mange måter nokså innviklede problem.

Ingvold Hansen, Skotøyarbeiderforbundet: Stort sett sier jeg meg fornøyd med den innstilling som foreligger, det er et godt stykke arbeid som er gjort. En ting jeg skulle ønsket hadde vært annerledes, gjelder kvinnene. Som en har hørt av innstillingen, omfatter ordningen alle kvinner og menn mellom 20 og 70 år. Likeledes at man må ha minst 200 premieuker før man er berettiget til pen-

sjon eller såkalt hvilende rett. Jeg ser her bort fra de spesielle overgangsbestemmelser som er i avtalen. Nå er det nå engang naturens lov at mange kvinner som har tatt arbeid i ung alder, går hen og gifter seg i 23-24-årsalderen og produserer barn i stedet for noe annet. Og man må vel si at dette stort sett er i samfunnets interesse. Men dette fører svært ofte med seg at disse kvinner går tapt for arbeidslivet i mange år. Dette vil imidlertid føre til at en kvinne, i verste fall, har 195 premieuker, og går hun ut av arbeidslivet av den grunn som allerede nevnt, så taper hun sin sitt til pensjon. Det er urimelig, derfor bør man ved tid og leilighet søke å få dette forhold rettet.

En annen ting jeg vil si litt om, og som i og for seg ikke angår det foreliggende forslag, men som likevel henger sammen med denne sak, gjelder våre samlede trygdepremier. I dag utgjør de samlede trygdeutgifter kr. 17.50 pr. uke som blir fratrasket lønningsposen. Fra 1. januar vil vi så få den nå foreslåtte pensjonsordning og da kommer kr. 1.50 pr. uke i tillegg. Taleren viste til en artikkel i Arbeiderbladet forleden hvor det ble påvist at trygdesatsene må heves i takt med lønnene, økte satser fra 1. april 1961. Ingen er uenig i at våre trygder blir utbygd til det best mulige, men en annen sak som er verd drøfting er om utgiftenes fordeling er sosialt forsvarlig slik de er i dag. For de lavest lønte er trygdesatsene i dag blitt en belastning til stor skade for fagbevegelsen. Mange av de lavest lønte får i dag ikke begge ender til å møtes, og så må det spares der hvor det spares kan, og for manges vedkommende blir det til at det spares på fagforeningskontingenten, og dermed et synkende medlemstall. LO må derfor nå i sin egen interesse kreve at fordelingen av våre trygdeutgifter blir tatt opp til vurdering snarest mulig.

Jeg vil framsette følgende forslag:

«Representantskapet henstiller til Sekretariatet å ta opp med Regjeringen spørsmålet om en mer rettferdig fordeling av våre trygdeutgifter. Spesielt bør overveies om det ikke bør tas inn gjennom den direkte beskatning. Saken bør utredes snarest mulig.»

Walther Kristiansen, Arbeidsmandsforbundet: Dette er jo en omfangsrik innstilling, og det burde vel vært noe bedre tid å sette oss inn i den. Komitéen har utført et kjempearbeid, og det er ikke så enkelt å gå i detaljer om selve dette framlegget. Det må være meg tillat å peke på de vansker som vårt forbund står overfor, så mye mer som også komitéen har berørt dette i selve innstillingen, side 1. Det gjelder pensjonsordningen for gruvearbeiderne. Komitéen har funnet at det vil føre til så mange komplikasjoner å gå inn på en

egen pensjonsordning for enkelte grupper at de har funnet å måtte sparke ballen tilbake til den bergverkskomitéen som skulle framlegge forslag i pensjonssaken når det gjelder en generell ordning. En pensjonsalder på 70 år for en gruvearbeider betyr ikke noe annet enn den muligheten det ligger i enkepensjon. Vår statistikk viser at en gruvearbeider kan ikke være i virksomhet i en så høy alder som 70 år. Det heter i innstillingen: «Komitéen mener at spørsmålet om pensjon for arbeidstakere med lavere pensjonsalder enn 70 år, for så vidt angår tiden mellom pensjonsalderen og 70-årsgrensen må løses på bedriftsplanet ved forhandlinger mellom vedkommende organisasjoner. Komitéen tenker her særlig på de forhandlinger som ble ført i følge overenskomsten av 1956 mellom Bergverkenes Landssammenslutning og Norsk Arbeidsmandsforbund.» Denne innstillingen foreligger ikke sammen med det stoffet vi har fått utlevert og det kan vel fortone seg for mange som om denne saken skulle være forholdsvis lett. Bildet er imidlertid ikke fullt så lyst og taleren ga en historisk bakgrunn for det som hadde skjedd. Mentsen og vår gruvesekretær, Larsen, sier i sitt særvotum i en komité som ble nedsatt at hvis det «ikke lykkes å løse pensjonsspørsmålet generelt mellom LO og NAF så må pensjonssaken med bergverkene tas opp til drøftelse med myndighetene og det må undersøkes om bergverksbedriftene kan komme inn under statsarbeidertrygden.»

Når kan en si at det har lyktes for LO og NAF å komme fram til en generell pensjonsavtale, men jeg gjentar at det er ingen brukbar løsning for gruvearbeiderne og for så vidt heller ikke for anleggsarbeidere som driver i tunneler og bergrom. Vi kan iallfall ikke slå oss til ro med det resultat som er framlagt, og vi må ta den invitasjon vi har fått fra komitéen og forsøke å forhandle videre på bedriftsplanet eller BVL, men, hvis det ikke lykkes, så har jeg heller ikke noen tro på at gruvearbeiderne vil komme inn under pensjonstrygden for statens arbeidere. Vi har to gruver innunder den ordningen, og det er fordi det er statsgruver. Men det vi må ta sikte på, og som vi håper at Sekretariatet vil støtte oss i, er å få en lov om pensjonstrygd for gruvearbeidere i likhet med hva som er tilfelle for skogsarbeidere, fiskere, sjøfolk osv. Så noen ord om pensjonens størrelse i den påtenkte fellesordningen. En må vel si at en pensjonsavgift på arbeidstakersiden på 3,33 pr. time er rimelig. Jeg må støtte Ingvald Hansens uttalelser når det gjelder de samlede utgifter til de sosiale trygder og at fordelingen burde foretas på en noe annen måte. Men når det gjelder dette med pensjon med en noenlunde skikkelig pensjonssats mener jeg at man muligens kunne ha gått noe lenger. Klar over at så lenge

det skal fordeles med $\frac{2}{3}$ på arbeidsgiversiden og $\frac{1}{3}$ på arbeidssiden så er det jo spørsmål om hvor langt arbeidsgiverne går, og de har vel da ikke villet gå lenger i denne omgang. Men om en hadde fått strukket seg noe lenger slik at selv om pensjonsutgiften skulle blitt noe mer at en da hadde kommet fram til et noe høyere resultat. Jeg vil peke på at statsarbeiderne betaler 19 øre pr. time, men har en helt annen pensjonsordning også selvfølgelig. Og mitt inntrykk er at de folkene gjerne tar en større avgift mot å få en høyning av pensjonsbeløpets satser.

H. Wigaard, Typografforbundet: Det er en stor sosial sak som er forelagt Representantskapet i dag. De eldres problemer er jo langt framme i debatten om de sosiale problemer i dagens samfunn. Jeg vil ikke blande meg opp i selve forslaget, men erfaringsmessig vet jeg at man kan komme opp i kollisjon med mange andre ting. Vi har jo nå et ganske godt utbygd trygdesystem på de forskjellige felter, men de har sine bestemte forutsetninger, bestemte inntektsgrupper, bestemte fradragssatser, og det vil komme til å melde seg ganske snart. Når man da får et beløp fra sin organisasjon eller ellers så kommer det til fradrag i trygden. Et problem som her særlig melder seg er at her kommer skattevesenet inn. Det er vel å frykte at denne pensjonsordningen som her er foreslått også blir et skatteobjekt. Jeg vil gjøre utvalget merksam på at de må søke å komme fram til at det arbeiderne hjelper sine kamerater med må ikke tas til inntekt av skattemyndighetene. Hensikten med denne ordningen er jo å hjelpe sine arbeidskamerater.

Når det gjelder grensen må den være noe tøyelig. Noen kan jo arbeide lenger enn 70 år, andre står i arbeid, som f. eks. gruveene, som betinger at de må slutte ved en lavere aldersgrense. Vi har i stat og kommune nedsatt arbeidstid etter alderen. I stedet for å komme over på trygder, uføretrygder osv., at de kunne få redusert arbeidstiden noe når de er f. eks. mellom 60 og 70 år. Jeg vet det er gjennomført i enkelte land, men det er etter ansettelse i den enkelte bedrift at de har fått nedsatt arbeidstid og lenger ferie. Dette er ting som en burde ta opp når det gjelder de eldres problemer.

Jeg vil anbefale det foreliggende forslag, men jeg tror og håper at denne pensjonsordningen ikke vil bli trukket inn til fordel for andre kasser slik at ikke ordningen kommer de til gode som er forsikringstakere.

Einar Strand, NNN: Når det gjelder spørsmålet om at denne ordningen skal gjelde for alle, enten en er organisert eller uorganisert, har jeg gitt uttrykk for min mening på representantskapsmøter tidligere. Jeg synes det er noe galt i at vi skal gi en uorganisert en tariffrett til å reise krav gjennom organisasjonen. Det kan faktisk

skje gjennom dette her, idet en uorganisert skal kunne nyte godt av denne pensjonsordningen og kan sidestilles med hensyn til rettigheter som en organisert. Jeg vil nevne den tolkning vi har av Arbeidstvistloven, og det er den reglen som følger av den tolkning at «i kraft av sin tariffhjemmel kan vedkommende fagforening kreve at en tariffbundet arbeidsgiver bringer en tariffstridig arbeidsavtale med en uorganisert i samsvar med arbeidsavtalens tariffer. Men, den uorganiserte har ikke selv noe rettskrav på å nyte godt av tariffavtalen». Dette er en bestemmelse vi har nyttet i vårt arbeid. Nå er dette gjennom denne avtalen på sett og vis utvisket. Nå kan man si at lov og kgl. resolusjoner om tjenestemannspensjoner må tas til etterretning også for dette forslag. Jeg tror ikke det er korrekt. Lov og kgl. resolusjoner omfatter nemlig ikke avtaler mellom tariffpartene. Men utvalget har ikke hatt noe annet mandat enn det som ligger der.

Men jeg vil rette et spørsmål til innlederen Alf Andersen: Hvordan forholder det seg med de arbeidere som har arbeid bare en kort tid og har hyppig fravær på grunn av at de blir permittert i henhold til Hovedavtalens § 14. Skal de holdes helt utenfor? I så fall har vi innen våre industrier en rekke grupper som blir holdt utenfor. Jeg kan f. eks. ta frossenfilétindustrien. De arbeider en 25—26 uker i året, og det kan i enkelte av disse ukene være arbeid bare 2—3 dager. I forslaget står det at komitéen ikke har tatt standpunkt til de som har korttids- eller deltidsarbeid. Går det arbeid jeg har nevnt under dette unntak?

Andersen: Nei.

Strand: Det svartes nei. Det samme må vel da gjelde de kvinnelige hermetikkarbeidere som blir tilsatt og avsagt uten varsel ifølge Hovedavtalens § 14?

Andersen: Ja.

Strand: Så var det et annet spørsmål. I innstillingen står det nevnt at det var ca. 19 000 arbeidere som før hadde pensjonsordning som var bedre enn denne avtalen. Skal disse fortsatt bestå? Er det noen hjemmel i avtalen for det?

Det kunne vel være ønskelig at pensjonsbeløpets størrelse var noe høyere, men som Andersen sa, må dette betraktes som en begynnelse, og så vidt jeg forstår innstillingen vil også pensjonene kunne økes etter hvert som fondene øker. Selvsagt unntatt de første 5 år.

Th. Hanæs, Telemark faglige Samorganisasjon: Jeg er enig med de talere som gir uttrykk for at det er et kjempearbeid denne komitéen har gjort. Men på den korte tid vi har hatt til rådighet for å gjennomgå den har vel ingen fått tilegnet seg hele innholdet.

Vi har innen enkelte industrier, så vel som innen enkelte kom-

muner pensjonsordninger for funksjonærer og for kommunenes folk. Det som har ergret meg er at arbeiderne er blitt nedvurdert ved disse pensjonsordninger. Jeg har i de siste dager vært borte i en kommune som har gjennomført en pensjonsordning for sine funksjonærer, men ikke for sine arbeidere. Det er nå framlagt en pensjonsordning for arbeiderne, men noe dårligere for dem. Slikt vekker selvsagt en voldsom irritasjon. Jeg vil derfor henstille til komitéen at hvor det faktisk eksisterer et pensjonsgrunnlag for samtlige som er beskjeftiget innen denne gren de skal også omfattes av denne pensjonsordning.

Jeg nærte det håp at organisasjonene selv skulle ha administrert denne pensjonsordning. Slik at den kunne ha fulgt fagforeningsboka og virket samlende for hele vår organisasjon. Så vidt jeg vet er det i Danmark gjennomført arbeidsløshetsstrygden slik at den er bundet av medlemskapet i organisasjonen. Det samme burde vært gjort i det spørsmål vi nå behandler for vårt vedkommende, og jeg vil henstille til komitéen at de tar opp disse spørsmål.

Olaf Ingvaldsen, Bergen faglige Samorganisasjon: Det har vært et utbredt ønske om å få knyttet denne ordningen til bare å omfatte de fagorganiserte. Jeg er fullt klar over de vansker som har vært til stede, og at vi må avfinne oss med det som har skjedd. Det er noe som står litt uklart for meg. Det står på side 32 i innstillingen at «Rikstrygdeverket har stilt seg positivt til tanken om å overta den tekniske gjennomføring av fellesordningen i sin helhet osv.» Sykelønnsordningen var jo også en tariffestet avtale. Når RTV skulle overta denne måtte det finne sted visse lovendringer. Og disse lovendringer åpnet da adgang til at man ikke bare kunne begrense det til de som hadde inngått tariffavtaler, men måtte åpne for samtlige lønnstakere. Det er mulig at dette spørsmål kan løses på en annen måte, men jeg syns det er grunn til å spørre komitéens formann om dette.

Et annet spørsmål er at pensjonen skal følge arbeideren fra arbeidsplass til arbeidsplass. Det forutsetter selvsagt at det er tariffestet avtale ved de plasser arbeiderne flytter fra. Det hender at en organisert arbeider som er på en bedrift hvor det er opprettet tariffavtale og hvor pensjonsordningen er gjennomført, og at han går over i en bedrift hvor det ikke er tariffavtale. En kan da si at det er hans plikt å påse at det blir opprettet en tariffavtale. Men det kan innebære visse konsekvenser. Det er ikke ukjent at det ved en rekke bedrifter er slik at de betaler det samme arbeideren ville ha fått ved en tariffavtale. I et slikt tilfelle hvor det er et stort antall arbeidere, men ikke opprettet tariffavtale, og det er en organisert arbeider. Skal en ta konsekvensen av det og opprette en av-

tale for denne ene arbeider så vil det etter denne avtalen om pensjonsordning bli gjort gjeldende for samtlige arbeidere ved denne bedriften som er uorganisert.

Kan avtalen virkelig innebære de konsekvenser?

Når det gjelder samordningen av trygdene som alderstrygden så er jo den saken klar. Og for så vidt gjelder det vel også de kommunale tilleggene. Det vil si det er enkelte kommunale tillegg, og da tar jeg utgangspunktet for Bergens vedkommende. Den alminnelige alderstrygd som kommunen støtter til med ved siden av den statlige, der er friinntekten så stor at denne pensjon ikke blir berørt av det. Men det er en annen støtteordning som kommunen har, og den er behovsprøvd etter kr. 500.00. Man kan med en gang konstatere at denne pensjon her vil bli redusert med kr. 400.00 som følge av det. Det er det intet å gjøre ved, det er selvfølgelig en sak som vi i Bergen må arbeide med.

P. Mentsen, Sekretariatet: Jeg har hatt anledning til å følge det arbeid som komitéen har gjort, og jeg er helt ut enig i den foreliggende innstilling. Jeg tror at komitéen har oppfylt sin oppgave helt ut tilfredsstillende. Den har løst sin oppgave i samsvar med kongressens forutsetning samt de forutsetninger som er nærmere fastsatt i fellesforslaget.

Når det gjelder innlegget til Walther Kristiansen så er jeg enig i hans resonnement. Det er også i samsvar med hva man er blitt enig om både i Arbeidsmandsforbundet og Sekretariatet. En kunne ikke komme noe lengre som følge av at saken skulle tas opp på generell basis. Men jeg tror alle må være enig i å støtte opp om det syn som Arbeidsmandsforbundet forfekter. At man må finne fram til en ordning som gir bergverksarbeiderne muligheter for å bli pensjonert på et lavere alderstrinn enn 70 år. Det er en viss uenighet om hvor en skal trekke grensen. 62, 64 eller 66 år. Vi må se den sannhet i øynene at aldersgrensen opp som følge av at den industrielle levealder er langt kortere hos bergverksarbeiderne enn noen annen arbeidergruppe. Derfor tror jeg at kravet igjen må reises ved denne tariffrevisjon overfor Bergverkenes Landssammenslutning, og at man forsøker å nå fram til en tilleggsordning for pensjonering enten gjennom forsikring eller på annen måte. slik at gruvearbeiderne kan pensjoneres fra lavere aldersgrense. Jeg tror jeg kan si på Sekretariatets vegne at vi gir Kristiansens synsmåter vår tilslutning.

Walther Edfeldt, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Denne komité's arbeid har vært fulgt med veldig stor interesse på alle arbeidsplasser. Jeg har fått anledning til å se litt på det forslaget som nå foreligger. Det er noen punkter jeg stiller meg noe skeptisk overfor.

Jeg går ut fra den bedrift jeg selv arbeider på. Der har vi en pensjonsordning som er frivillig fra bedriftens side, og hvor det ikke er noe innskudd fra arbeiderne. Man får utbetalt kr. 40.00 pr. uke for ektepar og kr. 25.00 for enslige. Enkepensionen er også på kr. 25.00 pr. uke. Jeg kan ikke skjønne annet av det forslaget som foreligger enn at enker etter fylte 70 år som får alderstrygd så vil det tillegget bortfalle. Det vil altså svekke det forhold vi har på vår bedrift. Men jeg går ut fra at vi kan samarbeide om dette så vi kan komme fram til et resultat, så vi ikke mister de goder vi har oppnådd.

Jeg vil også uttale min anerkjennelse for det store arbeid komitéen har nedlagt i denne sak. For det er jo den største del av landets arbeidere som ikke har noen pensjonsordning, så dette må derfor sies å være et stort framskritt.

Per Haraldsson, Arbeiderpartiets Presseforbund: Jeg er fullt klar over betydningen av at vår organisasjon kan forhandle seg fram til et resultat også på det område dette gjelder. Men jeg vil spørre om det er slik at vi helt skal gi opp å få til en statlig ordning. Jeg tenker her rent praktisk på det, fordi vi jo vil få en rekke ordninger: Alderstrygd, kommunale tilleggsordninger, denne ordningen her, og eventuelt kanskje en påbygning på denne ordningen for at de som har litt større inntekter skal få en noe større prosentvis pensjon enn det som denne ordningen kan gi. Så har vi jo fra før av forskjellige andre slags ordninger og til slutt blir det vel vanskelig å holde styr på dem, så en forenkling skulle være av interesse.

Jeg synes det ville være riktig å få slått sammen de offentlige trygdene for jeg har i grunnen ikke noe særlig tro på kommunene. Så vidt jeg har fått opplyst er det ca. 160 kommuner som har tilleggspensjoner og disse varierer svært mye fra kommune til kommune. Alf Andersen var inne på at man hadde henvendt seg til sosialkomitéen i Stortinget fordi det er foreslått å la kommunene stå fritt med hensyn til behovsprøving. Jeg tror det er helt på det rene at den bestemmelsen vi har i loven må opprettholdes, ellers blir det dårligere bortover i kommunene, og det behøver ikke å ha noe med kommunenes økonomiske evne å gjøre. Jeg tror det er bedre at staten overtar alt som heter alderstrygd for det første, og heller ta mer penger igjen av kommunene, hvis det er nødvendig.

Ingvald Hansen var inne på trygdepremiene. Skal man ha en pensjonsordning, får arbeidstakerne gjøre seg opp en mening om hvor mye de vil betale, for pensjonsordninger er kostbare. Jeg går ut fra at man må betale atskillig mer enn kr. 1.50 pr. uke, for å få en vesentlig bedre ordning.

Men her blir det jo også spørsmål om hvor langt arbeidsgiveren

vil gå. Jeg minner om hva representanter for NAF uttalte når det var spørsmål om å innføre uføretrygd: Skal vi nå belastes med flere eller større premier, så får heller hele ordningen utstå. Vi skal ikke utelukke at vi ikke fortsatt må gjøre henvendelse til myndighetene for å få bedret de ordningene vi har mye raskere enn hva vi ellers kan få til. Vi vil dessuten hver gang vi skal revidere denne avtalen, stå overfor en prioritetsavveining. Det er vel mange ting som skal inn etter hvert, ikke bare økingen av egenpensjon, men vel spørsmålet om en bedre barne- og enkepensjon enn vi har kunnet få til nå.

Skal man få en forbedring i forholdsvis raskt tempo, som man vel bør fordi dette er kommet så sent, så må en også se på hele trygdesystemet.

Jeg vil spørre om en ting for å ha det helt klart: Det er slik at man ikke skal betale premie for de ukene man ikke betaler premie til sykekassen, men de skal likevel være pensjonsgivende etter bestemte regler. Hvordan stiller det seg da, f.eks. under arbeidsløshet, og med de som har ledighetsstrygd, og hvordan vil det stille seg rent praktisk under konflikter?

H. Damli, Arbeidsmandsforbundet: Vi som arbeider i gruver har en bestemmelse om at man kan arbeide under dag til man er 65 år og de kvinnelige arbeideres aldersgrense er på 62 år. Etter de bestemmelser her må vi altså gå henholdsvis 5 og 8 år å vente på den pensjonsordning som er på trappene. Jeg finner det ikke formålstjenlig for gruvearbeiderne å gå med på en slik ordning, men etter de uttalelser Mentsen lot falle om å ta opp spørsmålet på annen basis kan jeg likevel tenke meg muligheten av å stemme for det foreliggende forslag, hvis vi gruvearbeidere får en forsikring fra Sekretariatet om at det vil bli gjort i nærmeste framtid.

For oss gruvearbeidere som arbeider under dag og som står i usunt arbeid i hele vårt liv, er det sjelden vi oppnår en alder av 70 år. Det kan da ikke være noen glede og nytte for oss å være med på å betale til en pensjonsordning som mange ikke får nytte av.

H. Gabrielsen, Gullsmedarbeiderforbundet: Den komitéen som har vært med på dette arbeid har all grunn til å være fornøyd. Det er imidlertid en ting jeg vil peke på, at innstillingen innebærer at ordningen også skal gjelde for de uorganiserte. Det er et spørsmål vi har snakket om før. Vi var for så vidt enig om at skulle det gå gjennom organisasjonen, så skulle det være knyttet den betingelse til at det bare skulle gjelde for de organiserte folk. Men komitéen har kommet fram til noe ganske annet. Vi vet jo at dette med å ha uorganiserte folk på en arbeidsplass er slik at de får den samme lønn og kanskje mer. Det at fagbevegelsen gjennomfører en pensjonsordning som denne og at den skal innebære at også denne

gangen skal de uorganiserte ha de samme rettigheter når LO går inn for en sak med hele sin tyngde, finner jeg meget vanskelig å forstå. Det betyr at man underbygger de uorganiserte. Disse viser bare til at vi får jo alle de fordeler som forbundene og LO skaffer oss uten å betale noen kontingent for det. Jeg vil si det så krasst at den pasus som sier at ordningen skal omfatte også de uorganiserte kan være grunn nok til å forkaste hele innstillingen. Vi kommer til å undergrave oss selv hvis det skal gå i den retningen.

Otto Totland, pensjonskomitéen: Det var selvfølgelig ikke mulig for Alf Andersen i sitt innledningsforedrag å komme inn på annet enn de vesentlige bestemmelser i fellesordningen. Må det da være meg tillatt å supplere litt. Jeg vil først nevne litt om det siste taler var inne på, at ordningen også skal gjelde for de uorganiserte. Kravet om at det bare skulle gjelde for de organiserte ble reist overfor NAF fra LO's representanters side. Det ble straks og kategorisk avvist av NAF's representanter. Det hadde da ikke blitt gjennomført noe som helst. For prinsipielt inntar jo NAF det standpunkt at ordningen skal gjelde alle lønnstakere.

De som omfattes av avtalen skal enten ha medlemskap i LO eller ikke medlemskap. Vi måtte i så tilfelle ta et brudd på det spørsmål og det fant komitéen ikke å kunne gjøre.

En annen ting er at når en nå har fått til denne Fellesordningen som omfattes både organiserte og uorganiserte der hvor en har tariffavtale, så burde det bli en appell til tillitsmennene rundt om på arbeidsplassene at dette må være en god agitasjonsplattform for å få organisert de uorganiserte.

Med omsyn til de som omfattes av pensjonsordning fra før av har NAF utarbeidet en statistikk og av denne går det fram at $\frac{1}{3}$ av arbeiderne i NAF's bedrifter omfattes enten av en pensjonskasseavgift eller pensjonsfond, mens $\frac{2}{3}$ av funksjonærene omfattes enten av pensjonskasse eller pensjonsfond. Men det som kunne være riktig og se på er: Hvor mange arbeidere er det som har en pensjonsordning som er bedre enn de bestemmelser som den foreliggende innstilling har bestemmelser om. Her viser det seg igjen etter NAF's statistikk at det er 13 000 arbeidere som har en ytelse hva alderspensjon angår, på kr. 2400,00 pr. år eller mer. Altså en liten del av arbeiderne har en ordning slik som denne fellesordningen er.

Det kan i denne sammenheng også være riktig å se på ytelsene til de eldre lønnstakere. Her er det visse overkompensasjonsregler og en er kommet ganske langt når det gjelder hvem som skal omfattes av ordningen for de eldre lønnstakere. I de private ordninger er det slik, vanligvis, at de som er 55 år og eldre, de kommer ikke inn

under pensjonskassens regler. I den foreliggende innstilling har man tatt alle med helt opp til 68 år. De får overkompensasjon etter visse regler. Når det gjelder premiebetalingen er den kr. 1.50 pr. uke for lønnstakeren, og la oss da se på noen av de eldre årsklasser hva de vil betale i premie i forhold til hva de gjennomsnittlig vil få i pensjonsytelse. Tar vi for oss en som er 68 år når ordningen trer i kraft, så vil han stå i aktivt arbeid i 2 år. Han betaler inn en premie på kr. 150.00 i 2 år. Hva vil han få igjen i ytelser? Etter statistikken er det slik at de som er fylt 70 år de lever gjennomsnittlig ca. 12 år til. Her må en ta hensyn til hvor lenge en lever etter fylte 70 år og ikke gjennomsnittsalderen. En som er 68 år vil da få en pensjon på kr. 5760.00 i de 12 år. Den som er 65 år vil såframt han/hun står i ordningen til 70 år betale en premie på kr. 375.00 og få utbetalt i pensjonsytelser i de 12 år som er gjennomsnitt på kr. 7920.00. Så overkompensasjonsreglene er jo ganske betydelige. Hvis en skulle søke å få de enda bedre, ville det bety en veldig stor utgift, så vi kom ikke lenger på det punkt. Når det gjelder spørsmålet om at pensjonsalderen burde være lavere enn 70 år så ble også det spørsmål reist overfor NAF. Men det er ikke bare Arbeidsmandsforbundet som har grupper som det saklig sett skulle være vel begrunnet å ha en lavere pensjonsalder for. Men det ville jo bre seg som ringer i vannet, så det var vanskelig for komitéen å vite hvor grensen skulle gå. Derfor mener en det er riktig å ta opp forbundsvise forhandlinger for å søke å nå fram til en lavere pensjonsalder der hvor det er nødvendig, med en pensjonsordning inntil de var 70 år.

Alt i alt må en vel få lov å si at denne ordningen er et ganske stort framskritt, og det som er det mest verdifulle med hele ordningen at en også standardforbedrer bestemmelsene etter hvert. At en ikke bare tar omsyn til prisstigningen, men også tar hensyn til reallønnstigningen etter hvert som tiden går. Og det er en ganske stor forskjell på denne ordningen i forhold til de private pensjonskasser som har den samme faste ytelse fra år til år, og dermed også en verdiforringelse fra år til år.

Karsten Torkildsen, Sekretariatet: Det er endel talere som har pekt på at de uorganiserte ikke skal omfattes av denne ordningen. Ja, det er nok ikke noe som komitéen liker, det kan jeg forsikre om. Men jeg vil gjerne minne om at vi har noe som heter Hovedavtalens § 1. Den står ennå ved makt, og den kommer vi vel til å diskutere på Fagkongressen i mai neste år. Spørsmålet om administrasjonsordningen var meget tidlig framme i diskusjonen. Totland har allerede vært inne på det, men jeg vil i tillegg til det nevne at vi ble spurt fra NAF's representanter: Hva da med de uorganiserte? Skal de få en egen ordning? Vi kontaktet så vel Sekretariatet og for-

bundene og spurte: Skal vi ta med de uorganiserte for også å frata arbeidsgiverne muligheten for å ha det argumentet. Det var mange forbund som svarte at vi får heller gjøre det. Vi har da en viss kontroll også over de uorganiserte, og ser hvem som er med og hvem som ikke er med.

Vi har drøftet dette spørsmålet meget inngående. Det er klart at det ikke er noen uenighet om at de uorganiserte ikke skal nyte fordeler osv. osv. Men jeg vil understreke det Totland sa at dette er en tariffestet pensjon opprettet mellom hovedorganisasjonene. Skulle ikke nå tidspunktet være inne til, når dette går i orden, at vi tar opp en energisk agitasjon blant de uorganiserte, for det er ikke alltid fagbevegelsens store arbeid blir holdt fram slik som det burde og skulle. Det blir tolerert altfor mye av de uorganiserte bortover på arbeidsplassene. Det gjelder så vel det forbund jeg er formann for, og det gjelder andre forbund. Jeg tror som sagt at dette er en meget god agitasjonsplattform for hele fagbevegelsen, men at det gjerne ved siden av også brukes litt skarp lut.

Torkildsen var siste taler, og så fikk

Alf Andersen ordet til noen sluttmerknader:

Jeg må først få takke for de blomster som er kommet for komitéens arbeid. Det er en så stor sak at det ville vært unaturlig om det ikke var kommet enkelte reaksjoner. Jeg er enig i at denne omfattende innstilling burde vært sendt ut tidligere så man kunne fått satt seg bedre inn i bestemmelsene. Men vi sto overfor visse vansker. Vi vet av erfaring at hvis en slik innstilling blir sendt ut på markedet på begge sider så oppstår det gjerne en hel del komplikasjoner, misforståelser og for ikke å snakke om misfortolkninger. Det førte til at partene ble enige om at innstillingen skulle behandles som en alminnelig tariffavtale, at intet skulle offentliggjøres før den dagen svaret skulle avgis. Det er beklagelig at vi var nødt til å gjøre det, men jeg går ut fra at man forstår hvorfor.

Jeg skal ikke gå stort inn på det med organiserte og uorganiserte, da to medlemmer av komitéen har svart på det. Men jeg syns det er litt eiendommelig at i det ene øyeblikk kritiserer enkelte avtalens form, at den medfører at den også omfatter de uorganiserte på den enkelte bedrift. I neste øyeblikk reiser man spørsmålet om det ikke var på tide å ta dette opp som en rent offentlig og statlig affære. Jeg skjønner ikke riktig logikken. For hva vil skje i det tilfelle? Kan staten opprette en ordning for de organiserte og ikke de uorganiserte? Selvsagt ikke! Personlig har jeg sett det, som jeg også sa i min innledning, som et monument for fagbevegelsen, og jeg tror det kan bli det, hvis man bruker den. Men det kan jo også

tenkes at det før eller siden gripes inn fra myndighetenes side med en ordning som er bedre. Da er det klart at vi får avvikle dette og ta det som er bedre. Fellesordningen *forhindrer* ikke gjennomføringen av en statlig ordning.

Jeg skal forsøke å besvare de spørsmål som er reist i tur og orden. Når det gjelder Hansens innlegg skal ikke jeg beskjeftige meg med det spørsmål som er reist separat, nemlig det med trekkprosenten i lønn. Jeg sa på forrige representantskapsmøte at jeg selvsagt er klar over de problemer som her er til stede, og er også for så vidt enig i at vi nå er kommet så langt at en kan si at grensen er nådd. Men vi er vel klar over alle sammen at på en eller annen måte skal det betales. Men at det rent psykologisk har en viss betydning at trygdetrekket i lønn er kommet så høyt er det vel ingen tvil om. Det jeg imidlertid var sterkt imot var at man skulle laste denne pensjonsordningen for at man nå var kommet til denne streken. For det er ikke tilfelle, hvis en ser på de saker som foreligger. At man skulle velte pensjonsordningen fordi at trekket nå ville komme så høyt. Ellers er jeg enig i Ingvald Hansens forslag.

Hansen var også inne på kvinnespørsmålet. Jeg vet ikke om det vil være praktisk mulig i dette tilfelle å trekke en skillelinje mellom de kvinner som får barn og de som ikke får barn i pensjonsvedtektene. Jeg tror det neppe. Det er jo en masse kvinner som står like lenge på arbeidsplassen som en mann, og det er vel spørsmål om ikke det vil være en form for diskriminering hvis en skulle fastsette en lavere opptjeningsstid for kvinner enn for menn. Det som går som en rød tråd gjennom hele vår innstilling er at her er det likhet.

Jeg er fullt oppmerksom på det problemet Hansen var inne på, at hvis en kvinne en rekke ganger er borte f. eks. på grunn av nedkomst, så vil hun ha mindre sjanser til å oppnå 2000 premieuker, men det samme kan også gjelde for menn av andre årsaker.

Så var det spørsmål om eventuelt å senke aldersgrensen for visse grupper. Det var ikke bare gruvearbeiderne som her kom inn i bildet. Det er også andre grupper som man med god grunn kunne sette en lavere aldersgrense for. Jeg nevner blant andre: Rutebilsjåfører, støperiarbeidere og en rekke andre grupper som sikkert ville meldt seg i det øyeblikk vi hadde kommet fram til en eller annen form for lavere aldersgrense. Når vi ikke har kunnet gå inn på dette, eller rettere: Når vi konsentrerte oss i diskusjonen om gruvearbeiderne var det fordi vi mente vi hadde holdepunkt i loven. For det er den eneste gruppe som i dag i henhold til Arbeidervernloven har en lavere arbeidstid på grunn av sitt arbeid enn hva andre har. Men det er rent praktiske forhold som har gjort det umulig

for oss å akseptere det. Det ville bringe forvirring inn i hele administrasjonsapparatet. Man var nødt til i så fall å få en annen premieopptjeningsordning og også andre overgangsregler og kanskje også andre premier. Og her er det om å gjøre å få hele dette komplekset så enkelt og ensartet som mulig. Dette spørsmålet må imidlertid løses, ikke bare for gruvearbeiderne, men også for andre hvor det er spørsmål om en lavere aldersgrense, at man her får en ordning med bedriftene eller bedriftssammenslutningene for årene mellom en lavere aldersgrense og 70 år. Kristiansen var inne på at man kunne ha strukket seg noe lengre. Ja, vi hadde også ønsket at vi hadde kommet noe lengre. Men vi skal heller ikke glemme utgangspunktet. Og det var en samlet utgift på kr. 3000.00. Det var vårt krav, nå er det blitt kr. 2800.00. Man må i denne forbindelse huske hvilket stadium NAF begynte og på hvilket de måtte ende. Det som man kanskje i denne forbindelse kunne ha sagt var at når en ikke har mer enn kr. 2800.00 til disposisjon så skulle man ha stoppet med en egenpensjon i henhold til Fellesforslaget. Men vi fant at det var av så stor verdi å få med enke- og barnepensjon at vi heller kappet av egenpensjon og ble stående ved kr. 2400.00. Og dette beløp korresponderer jo faktisk i dag med alderspensjon for enslige.

Når det gjelder samordningen med andre trygder er jo det i og for seg et problem. Komitéen har foreslått at vi skal ikke samordne denne pensjon med noen annen trygd, bortsett fra at vi må akseptere lovens bestemmelse om at pensjonen samlet ikke skal overstige hva den måtte gjøre i statens pensjonskasse under de samme vilkår.

Strand var inne på dette med permitterte arbeidere. Sesongarbeidere er med i ordningen. De vil som jeg forklarte det for kvinnene etter hvert få bygge ut sin pensjonsordning som alle andre. Vi har til og med tatt så stort hensyn til sesongarbeiderne at de har 1/2 års respit når det gjelder innmeldelse i ordningen, fordi man skulle være sikker på at ingen sesongarbeidere falt ut av bildet.

Når det gjelder de bestående pensjonsordninger så var Edfeldt endel inne på det spørsmål. For så vidt det gjelder dette så er det ikke to helt likt bestående pensjonsordninger. Vi har ikke inntil i dag maktet å kartlegge alle de ordninger som i dag fins på de respektive bedrifter. Ved noen er det fullt ferdig pensjonsordning, noen har pensjonsfond, noen utbetaler gavepensjoner osv. osv. Det som er det sentrale er at enhver bedrift, det være seg utenfor eller innenfor NAF, forplikter seg til å ha en ordning som ikke er dårligere enn den som ligger her på bordet. De forplikter seg også til at de skal holde en framtidig ordning på samme høyde som Fellesordningen. Så melder spørsmålet seg hva den enkelte bedrift vil gjøre

i et slikt tilfelle hvis den har en pensjonsordning, pensjonsfond eller hva det måtte være. Vil de så opprette en ordning som er like god som denne, så har de i henhold til fellesforslaget rett til det. Vil de det ikke, så må de gå inn i fellesordningen, men — det er ingen adgang til i det tilfelle å se bort fra den ordning de hadde på bedriften. Det står i loven at eventuelle pensjonsfonds og denslags skal stilles til disposisjon for de som fondet eller ordningen tar sikte på å pensjonere. De kan altså ikke ta vekk en ordning som de har ved bedriften, uten noen helst grunn.

Når det gjelder dette med de kommunale pensjoner opplyste jeg om at vi hadde gjort en henvendelse til Stortingets sosialkomité om Ot.prop. nr. 7 som forelå. Vi har grunn til å tro at den ordningen som hittil har vært for så vidt det gjelder grensen på 150 prosent, blir opprettholdt. Men — at kommunene ved et tillegg i loven får adgang til å gi ytelser eventuelt også på annen måte. Når det gjelder kommunenes pensjonering av sine funksjonærer og arbeidere, så er ikke det et problem som vi har hatt noe med. Det er det private næringsliv vi i dette tilfelle har stelt med. Det ligger helt utenfor vårt mandat å komme inn på det kommunale felt. Men vi må jo forutsette at Norsk Kommuneforbund i dette tilfelle vil gå inn for en pensjonsordning for de kommuner som i dag eventuelt ingen ordning har.

Det var et spørsmål Edfeldt reiste som jeg må ta separat. Det var dette med enkepensjon. Fordi vi ikke hadde mer enn kr. 400.00 til disposisjon for en enkepensjon, så var vi nødt til å innskrenke den til å gjelde enker mellom 60 og 70 år, og til den engangstønad til enker og barn som forslaget inneholder. Imidlertid opplyste jeg om at det var kommet et lovforslag som vi først ble merksam på i det øyeblikk innstillingen ble laget, og der var det foreslått at alle kvinner som var blitt enker i alderen 60—70 år, også de som i dette tilfelle var under 70 år ved dødsfallet, får rett til alderstrygd. Hvis dette skulle bli vedtatt har vi i henhold til avtalen rett til å ta spørsmålet opp å søke vår enkepensjon forbedret. Det må bli en oppgave for oss, så snart som råd er, å søke enkepensjonen forbedret. Men inntil da vil jeg si det samme som jeg har sagt tidligere. Så sant bedriften har en pensjonsordning i dag, kan den ikke på grunn av fellesforslaget opphøre med den. De kan gå inn i fellesordningen å opparbeide seg rettigheter der, men den pensjonsordning de har på bedriften skal stilles til beste for de som sorterer inn under pensjonsordningen på vedkommende bedrift. Det sier loven. Det er heller intet i veien for at man kan få det som tillegg.

Så var det til slutt noen ord til Haraldsson. Jeg skal ikke gå nærmere inn på statlig ordning kontra en avtale på faglig basis. Det

tror jeg jeg har svart på. Men det var dette med premiefritak. Det framgår av utredningen at man er premiefritatt i henhold til sykestrygdlovens § 80. Og dermed at man opptjener pensjongivende tjenestetid i denne tiden. Ved alle andre fravær enten det er konflikter, arbeidsløshet, permisjoner eller hva det måtte være, så får man selvfølgelig ikke pensjongivende tjenestetid, men man får opprettholdt sine rettigheter og når fraværet er over så bygger man videre på de premieuker man har. For å nytte et faglig uttrykk, så har man hvilende rett.

Så var det til forslaget fra Sekretariatet. Der er det bl. a. nevnt at man skal henstille til Sekretariatet å ta spørsmålet opp om eventuell forhøyelse av pensjonen for de fra 60 til 68 år. Jeg vil bare gjøre merksam på at vi møysommelig har forsøkt å bygge opp en avtrapping så rettferdig som mulig fra 45-årsalderen og opp til 68 år. Og det er helt klart for meg at hvis man her skal gjøre en endring må en ta hele avtrappingen opp til revisjon og se på den. Vi har en avtrapping på kr. 96.00 pr. år fra 45-årsalderen og til 60 år. Fra 60 år til 68 år har vi en avtrapping av kr. 60.00 pr. år. Forykker man noe av dette kan man med god grunn si at en har aldersklasser som blir urettferdig behandlet i forhold til de andre. Man kan her selvfølgelig finne muligheter for å øke selve sluttbeløpet, men man skal jo også være klar over at det er jo nettopp overgangsreglene her som i første omgang koster penger.

Hvis en skal oppregulere satsene må man enten redusere fondet eller man må eventuelt øke kontingenten. Jeg har for øvrig foretatt en beregning over hva det kan bety. På side 22 ser man at det er en avtrapping fra kr. 2400.00 og ned til kr. 480.00. Hvis jeg nå finner fram til en avtrapping på kr. 80.00 fra 45 og til 60 år, og kr. 60.00 ned fra 60 til 68 år får jeg et sluttbeløp på kr. 720.00. Det vil i første 10-årsperiode koste 18 millioner og da vil fondsbeløpet reduseres med 24 millioner.

Som sagt har jeg intet imot at man her forsøker å gjøre dette bedre. Men jeg vil også få lov å gi et annet tall som beviser hva dette kan bety i penger hvis man her går videre. La meg si at man stopper ved et tall på kr. 1000.00 som i dette tilfelle ville vært meget ønskelig, så hadde det betydd at ordningen i løpet av de første 30 år hadde kostet 320 millioner kroner mer. Og fondet hadde gått ned med 530 millioner. Dette beviser bare hvilke proporsjoner en her snakker om.

Men vel, det får vi da selvfølgelig se på hvis Representantskapet vedtar det, og forsøke å få en endring. Vi har i og for seg god tid til det.

Konrad Nordahl: Bare en kort merknad til det siste Andersen sa.

Jeg vil her nevne LO's pensjonskasse som startet i 1937. Uten penger. Endel av de som gikk med i pensjonskassen den gang er også med i dag, og har altså betalt hele tiden. Men størsteparten av de som har hatt pensjon av pensjonskassen har ikke betalt tilnærmedesvis i forhold til den pensjon de har fått utbetalt. Endel begynte med full pensjon uten å ha betalt ett eneste øre. Vi kan si det slik at det har vært i høyeste grad urettferdig overfor dem som har vært med og betalt i kassen hele tiden, og det har vært en økonomisk belastning på kassen, men likevel fant vi den gangen at vi skulle sikre dem. Så dette med rettferdighetssynet tror jeg man skal kople ut. Det hender det at ettertiden må betale av for å hjelpe dem hvor det ikke var avsatt noen ting i fortiden for. Når forslaget blir vedtatt mener jeg at en også bør vurdere denne siden av saken.

Nordahl fortsatte: Det er ikke kommet noe forslag utover Sekretariatets innstilling. Vi skal senere komme tilbake til forslaget fra Ingvald Hansen.

Følgende forslag ble lagt fram av Sekretariatet:

Fellesordningen for tariffestet pensjon (FTP).

I fellesforslaget av 3. mars 1958 er det i punkt D — Pensjonsspørsmålet — en deklarasjon fra Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge om at organisasjonene i prinsippet er enige om å etablere en pensjonsordning for arbeidstakere. Det heter videre at det i den anledning skal nedsettes en komité med representanter for begge organisasjoner for å utrede de spørsmål som reiser seg i anledning av saken. Grunnlaget for komitéens arbeid var retningslinjene i fellesforslaget av 3. mars 1958. Til slutt heter det at komitéen skal søke å ha sin innstilling ferdig slik at den kan framlegges til endelig avgjørelse for NAF's sentralstyre og LO's representantskap i løpet av 1960.

Avsnittet om pensjonsspørsmålet var sammen med fellesforslaget for øvrig ute til avstemning blant medlemmene og ble godkjent av et flertall av dem som deltok i avstemningen. I henhold til dette avstemningsresultat er det altså LO's representantskap som har den endelige avgjørelse.

Pensjonskomitéens forslag er blitt behandlet i Sekretariatet i møter 24. og 30. november, og Sekretariatet innbyr Representantskapet til å gjøre dette vedtak:

1. Pensjonskomitéens innstilling godkjennes.
2. Videre godkjennes at det opprettes et representantskap med like mange representanter fra Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen, som ansvarlig organ overfor pensjonsordningens styre. Regler om representantskapets funksjoner fastlegges i vedtektene. Valg av medlemmer til representantskapet og styret foretas av Sekretariatet.
3. Det henstilles til LO's sekretariat i god tid før utbetaling av alderspensjon etter II, punkt 10—14, trer i kraft 1. januar 1964, å oppta forhandlinger med NAF for om mulig å få økt satsene for aldersgruppene fra 60—68 år.

Ingvald Hansen hadde fremmet sådant forslag:

«Representantskapet henstiller til Representantskapet å ta opp med Regjeringen spørsmålet om en mer rettferdig fordeling av våre trygdeavgifter. Spesielt bør overveies om det ikke bør tas inn gjennom den direkte beskatning.»

Nordahl: Jeg vil spørre Hansen om han ikke i siste avsnitt kan moderere sitt forslag litt, og akseptere følgende endring: «Spesielt bør overveies om ikke en større del av trygdeavgiftene bør tas inn gjennom den direkte beskatning.»

For jeg anser det som en utopi å komme fram til en ordning hvorved alle trygdeavgifter skal gå inn i den direkte beskatning. Vi har et trygdebudsjett på om lag 2,3 milliarder som skal betales ut hvert år. Og jeg tror det ville være umulig å ta hele dette beløpet inn gjennom den direkte beskatning. Men en større del enn i dag skulle være mulig, og kanskje også en annen fordeling tror jeg kanskje det kunne være håp om å komme fram til en ordning.

Ingvald Hansen erklærte seg villig til å gå med på Nordahls endring som Nordahl foreslo. Med denne endringen ble så Ingvald Hansens forslag enstemmig vedtatt.

Deretter ble Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Uttalelse om nedrustning og forbud mot kjernefysiske våpen.

Konrad Nordahl: Det er en sak jeg gjerne vil ta opp på Sekretariatets vegne. Det er utdelt en uttalelse på representantenes bord, om nedrustning og forbud mot kjernefysiske våpen. Når den kommer fram i dag skyldes det en masse henvendelser fra forskjellige hold, men mest fra framtrедende organisasjonshold, og fra organisasjoner, men mest personlige henvendelser når det gjelder spørsmål om å undertegne på en rekke opprop som sirkulerer nå om dagen. Det vi har fått de fleste henvendelser om er å underskrive på at en erklærer seg villig til å delta i en atommarsj mot å ha kjernefysiske våpen i vårt land.

Det hender ofte at mange personer, og deriblant jeg, blir stadig anmodet om å undertegne snart sagt på alt mulig. Jeg for min del er alltid meget forsiktig. Jeg spør meg alltid selv: Hvem er det som står bak? Jeg bryr meg ikke om det kommer en smilende prest eller for den saks skyld en biskop, eller en eller annen med høy utdannelse til meg og spør om å undertegne et opprop. Jeg ser på oppropets innhold og spør: Hvem står bak deg som kommer med dette. Jeg foretar en grundig undersøkelse før jeg eventuelt undertegner et opprop. Og det tror jeg er nødvendig. Den som kommer og skal ha underskriften kan være velmenende nok, men dem som står bak ham i tredje eller fjerde ledd, og som opprinnelig har orga-

nisert det har en ganske annen hensikt enn vedkommende smilende professor eller prest.

Når jeg nevnte dette med atommarsj, var det fordi det var en atommarsj i Storbritannia i fjor, og Storbritannia har atomvåpen. Og de ha også produksjon av atomvåpen. Det har også vært små marsjer til atomfeltene i USA, og det har også vært en slik mars i Danmark, og nå forberedes det en marsj her. Men det er på et felt det ikke har vært noen atommarsjer, og det er til de russiske atomfeltene. For også der er atomvåpen. Og kjernefysiske våpen av forskjellige typer. Men der har det ikke vært organisert noen marsjer. Men i de vestlige land har det altså vært organisert slike. Det er grunn til å tro at det er krefter som står bak i tredje eller fjerde ledd i dette tilfelle som ønsker en bestemt utvikling i en del av verden for at man i den andre delen av verden skal være så mye sterkere på dette område. Jeg mener iallfall at man skal være veldig forsiktig før man undertegner på de tingene.

Nå — jeg vil gjerne ha sagt at Landsorganisasjonen kan ikke blande seg bort i, eller organisasjonene kan ikke blande seg bort i hva det enkelte menneske vil gjøre eller ikke gjøre når det gjelder å undertegne opprop. Vi lever heldigvis i et fritt land hvor en kan si hva man vil, og demonstrere for hva man vil og skrive hva man vil. Det kan man ikke i alle land i verden. Den innstilling som foreligger fra LO's sekretariat er ikke noe kategorisk forbud mot noen ting, men det er en rettleiing etter den organisasjonsmessige behandling, som vi har tatt til disse saker når det er ytre ønske om det fra våre medlemmer eller fra våre organisasjoner. Taleren refererte følgende enstemmige innstilling fra Sekretariatet:

Landsorganisasjonen i Norge har ved flere anledninger, bl. a. på kongressen i 1957 gitt uttrykk for at alle gode krefter må samles om å avverge den katastrofe for menneskeheten som en atomkrig ville bety. Representantskapet bekrefter og understreker dette på ny. Samtidig vil Representantskapet oppfordre Regjeringen til fortsatt å støtte alle bestrebelser, gjennom FN og på annen måte, for å få i stand nedrustning og forbud mot kjernefysiske våpen, under internasjonal kontroll.

Vårt land har ingen atombomber eller andre kjernefysiske våpen, og hverken fra Regjeringens side eller i Stortinget foreligger noe forslag om å anskaffe slike våpen. Men fra en av de stormakter som har atomvåpen, er det truet med at de kan bli brukt mot Norge eller bestemte norske områder. Hvis en protestbevegelse skal ha noen effekt, bør den derfor rettes mot atomopprustning i sin alminnelighet, og særlig mot land som truer med å bruke slike våpen. En slik protestbevegelse ville være i samsvar med det norske folks interesser, og ville sikkert få folkets tilslutning.

Hvilke våpen det norske forsvar til enhver tid skal være utstyrt med avgjøres av Stortinget under ansvar overfor folket. Representantskapet har tillit til at Regjeringen og Stortinget i sin utenriks- og forsvarspolitik,

heretter som hittil, vil legge vekt på å unngå ethvert skritt som kan skjerpe de internasjonale motsetninger.

Til Landsorganisasjonens kongress i mai 1961 foreligger en rekke forslag om utenriks- og forsvarspolitiske spørsmål. Forslagene vil bli behandlet av kongressen etter en samlet vurdering av den internasjonale situasjon og Norges sikkerhet.

Bjarne Olsen, Papirindustriarbeiderforbundet: Jeg slutter opp om den foreliggende uttalelse. Men jeg kan ikke helt slutte meg til Nordahls fortolkning når han bl. a. snakker om de som står bak i tredje og fjerde ledd. Jeg syns ikke det er riktig å mistenkeliggjøre de som står bak de oppropene som er blitt sendt rundt i det siste. Det gjelder ikke bare i vårt land, men i den vestlige verden. Vi har sett at mange kjente vitenskapsmenn og andre skriver under, og jeg tror sikkert at de fleste av disse har likeså god vurderingsevne som hvilken som helst andre, også hva angår den politiske siden ved et slikt opprop.

Når det er kommet henvendelser til LO i det siste, går jeg ut fra at bakgrunnen er den blest det har vært om saken i den senere tid og på bakgrunn av at det er landsmøte i Det norske Arbeiderparti til våren. Det er vel mange som er bange for at partiets programpost på dette område kan bli forandret. Personlig hadde jeg gjerne sett at det i uttalelsen hadde blitt presisert at vi slutter opp om den programposten vårt parti her i dette spørsmål. Setningen som sier at «hvis en protestbevegelse skal ha noen effekt, bør den derfor rettes mot atomopprustning i sin alminnelighet, og særlig mot land som truer med å bruke slike våpen» så går jeg ut fra at det gjelder samtlige land som truer med slike våpen, for det har vært truet med det fra forskjellig hold. Skal en uttalelse ha noen verdi må den slå til begge sider, hva jeg har inntrykk av at den ikke gjør. Jeg mener at uttalelsen burde vært noe mer nøytral enn hva den er. Jeg, og mange med meg er redd for spredningen av disse våpen. Det hadde vært fullstendig nok med at de tre stormakter som allerede har atomvåpen hadde dem, men det ser dessverre ut til at Frankrike følger etter. Men jo ferre land som har kjernefysiske våpen, jo mindre sjanser er det for at de skal bli brukt. Jeg ser med stor bekymring på at også Tyskland skal få atomvåpen, det åpner skremmende perspektiver. Jeg vil dog ikke stille noe avvikende forslag, men jeg syns jeg ville ha sagt dette.

Alfred Nilsen, Sekretariatet: På bakgrunn av det Nordahl sa og etter å sett litt nærmere på teksten er det et spørsmål om det ikke ville være fordelaktig å stryke tre ord i første avsnitt. Kunne man ikke sløyfe de tre ord «fra privat hold».

Nordahl: Det kan man ikke godt gjøre Nilsen, for når de kommer som vil ha oss til å underskrive så kommer de på vegne av private.

Erik Eriksen, Treindustriarbeiderforbundet: Arkitekt Engh ringte til meg en dag og spurte om jeg ville være med å skrive under et opprop mot atomvåpen. Jeg svarte at jeg ville tenke over saken. Iallfall ville jeg ikke ta noen stilling til den i telefonen. Dagen etter kom han opp på mitt kontor i følge med en annen person. Jeg oppfattet ikke navnet på sistnevnte. Vi diskuterte denne saken, og det ble lagt fram et par utkast til uttalelse. Jeg pekte akkurat på dette med atomvåpen på «norsk jord», og spurte om det ikke også skulle være en protest mot atomvåpen i sin alminnelighet. Forøvrig gikk jeg ut fra at den endelige formuleringen skulle drøftes i et senere møte av de som ville være med å ta opptakten til dette. I denne konferansen underskrev jeg ikke noe. Da jeg kom tilbake fra reise på Vestlandet lå imidlertid oppropet ferdig trykt.

Under et møte av initiativtakerne noen dager før åpningsmøtet i Klingenberg gjorde jeg oppmerksom på dette, og i Klingenberg ble det av en av foredragsholderne nevnt at formuleringen av oppropet kanskje kunne oppfattes slik at en bare var imot atomvåpen på norsk jord. Men det manifest som ble referert på møtet i Klingenberg og som møtet ga sin tilslutning til har en annen og bredere utforming, som klart gir uttrykk for at en er imot atomvåpen i sin alminnelighet.

Så er det spørsmålet om hvem som sto bak. Vi snakket også om dette i nevnte møte, og det viste seg at flere ikke kjente hverandre fra før. Denne frykten for at det skal stå kommunister bak, eller at kommunistene vil hekte seg på er nokså utbredt. Ikke bare hos oss, men også i andre politiske partier. En mann som f.eks. formannen i Arbeidsretten fortalte at han hadde fått spørsmål fra flere av sine venner om han kjente alle initiativtakerne. Da han svarte at han ikke gjorde det, spurte de hvordan i all verden kunne du da si ja til å undertegne oppropet? Hovedsaken med dette var at det skulle være et privat initiativ. Det skulle ikke stå noen organisasjoner bak, og aksjonen skulle ikke ha noen brodd mot noe politisk parti. Det var spørsmål om å skape en virkelig bred samlet folkeopinion mot kjernefysiske våpen. Jeg tror ikke noen har politiske spekulasjoner med dette.

En ting er iallfall felles, at vi vil ikke ta ansvar for eller være medansvarlig for at et eventuelt oppgjør skal skje med atomvåpen. Det som for meg står som det viktigste er: fins det ikke noe annet alternativ til kommunismen enn verdens selvutslettelse. Det er ganske sterke krefter i vårt land som vil ta konsekvensen av at det skal brukes atomvåpen. En kan ikke si at motstanderne av atom-

våpen bare gjør det ut fra følelsesmessige grunner, men ut fra virkelige realistiske handlinger som kan bringe en helt annen tillit mellom stormaktene. Det må arbeides for en effektiv kontroll og dermed kanskje litt etter litt hel avskaffelse av kjernefysiske våpen. Men naturligvis skal det ikke være slik at det er bare vesten som ensidig skal nedruste. Vi er klar over at de russiske arbeidere ikke har anledning til å protestere. Gjør de det blir de forfulgt. Vi vet også at russerne bruker selve 1.-maidagen til å vise fram sin krigspotensial. Men alt dette forhindrer ikke at ikke vi frie arbeidere kan være med på den protestbevegelse som er satt i gang. Jeg tror det betyr verdens utslettelse hvis det ikke gjøres et alvorlig forsøk fra vestmakenes side. Altså for å si det rett ut: fra de som har vett og forstand for å få en endring i den situasjon vi nå befinner oss.

Nordahl: Får jeg si til Eriksen at det er ingen som drar i tvil den oppriktige mening og de følelser hos de som har skrevet under oppropet det er tale om. Det eneste jeg kunne etterlyse var navnet til den mann som var med den andre på ditt kontor. Hans navn står nemlig ikke på dette oppropet. Det foreligger nemlig et annet opprop også, om at det skal organiseres en protest mot våpen som ikke fins på norsk jord. Jeg vil også nevne at det foreligger en henvendelse til Stortinget at de ber om dettes initiativ til å få i stand internasjonale konvensjoner mot bruk av kjernefysiske våpen. Se det er noe ganske annet. Hvis man kunne få til slike konvensjoner så ville det være utmerket. Men da må det også kontroll til, slik at konvensjonene virkelig gjennomføres. Ellers vil jeg si at vi nå ikke kan innlate oss på noen bred debatt, da jeg går ut fra at det vil vi få på kongressen i mai neste år.

Hans Bjerkholt: Jeg vil slutte meg helt til det Nordahl har sagt og slutte meg helt til det framlagte forslag. Det som Eriksen har sagt avslører i grunnen hele situasjonen. Vi behøver ikke å spørre hvem som står bak all den tid vi vet hvem som står bak. Helt fra Stockholmappellens dager for ca. 10 år siden og inntil dags dato er det kommunistene som står bak gjennom infiltrasjon og gjennom forskjellige kanaler, gjennom såkalt fredelig sameksistens for å stille hele den vestlige verden i en komplett uholdbar politisk, økonomisk og beredskapsmessig situasjon, så man ved den «fredelige sameksistens» skal nå fram til et kommunistisk diktatur. I dag ser jeg at en av underskriverne av oppropet skriver i en avis at han for sin del heller tar en okkupasjon enn å forsvare landet med de våpen som står til rådighet. Jeg er også klar over at mange av de som skriver under på oppropet har ment det godt. Men vi må også ha klart for oss, som allerede er sagt at hvis dette skal ha noen mening for norske

arbeidere, og for Norge som nasjon så må man ta skrittet fullt ut, som det er nevnt i det foreliggende forslag, og rette kravet der det rettelig hører hjemme. De som har underskrevet oppropet har valgt en fullstendig feil adresse, og det bare beviser at de ikke forstår noe av den virkelighet de befinner seg i.

Nordahl: Hermed er debatten avsluttet og jeg tar opp forslaget til votering: Sekretariatets forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt.

Avslutning:

Nordahl: Hermed er vi ferdig med dagsordenen. Dette har vært et viktig representantskapsmøte. For det første har vi trukket opp retningslinjene for tariffrevisjonen neste år, for det annet har vi vedtatt pensjonsordningen som kommer til å tre i kraft fra 1. januar 1962. Det er vidtrekkende vedtak, og vi får inderlig håpe at vedtakene som er gjort blir til gagn for oss alle sammen, for organisasjon som helhet og hvert enkelt medlem og for landet som helhet. La oss nytte den tid som er igjen før vi begynner på tariffrevisjonen til å øke aktiviteten på arbeidsplassene og sette i gang en vervingskampanje. Vi har nå også saker å kjøre med som må føre til større aktivitet blant medlemmene. La det være vår oppgave i den nærmeste tid framover.

En annen ting jeg vil legge forbundene på minne er at så snart de har hatt sine møter bør begynne å sette opp sine forslag til nye tariffavtaler. Hvis vi vil se et resultat i mars som kan sendes medlemmene til avstemning så vi kan ha de nye tariffavtaler i orden til 1. april for de forbund hvis avtaler løper ut til den tid, så bør forhandlingene komme så hurtig som mulig. Helst bør forhandlingene komme i gang i slutten av januar. Da bør forslagene til nye avtaler være ferdig så vi kan holde forhandlingene kontinuerlig, så vi ikke får aprilfagene ut i mai og juni måned. Det ville jo være bra om vi kunne ha mest mulig ferdig av årets tariffrevisjoner innen kongressen trer sammen innen slutten av mai. Jeg henstiller derfor til forbundenes folk å gå i gang med arbeidet så hurtig som mulig. Vi har dessverre enkelte ganger vært i den situasjon at vi ikke har kunnet oppta forhandlinger i fag og industrier fordi forbundsledelsene ikke har gjort kravene ferdig. La det ikke strande på oss for å komme i gang så hurtig som mulig. Vi har oppgaver nok. Jeg sier takk for dette representantskapsmøtets forhandlinger som etter min mening har vært meget gode, og jeg håper på gode resultater for det arbeid vi nå skal gå i gang med.

Sekretæren, Thorleif Andresen, leste så opp protokollen fra formiddagsmøtet, og formannen erklærte så det ekstraordinære representantskapsmøtet for avsluttet.

Avtale om tariffestet pensjon

I.

Under henvisning til fellesforslaget 1958 er NAF og LO enige om følgende:

Fra og med 1. januar 1962 er det en tariffplikt for bedrifter tilsluttet NAF å skaffe de arbeidstakere som omfattes av tariffavtale med forbund innen LO, pensjon overensstemmende med bestemmelsene i nærværende avtale og de til denne knyttede vedtekter.

En tilsvarende tariffplikt vil LO gå inn for å pålegge bedrifter utenfor NAF med hvilke det er eller blir opprettet tariffavtale gjennom forbund innen LO.

Unntatt fra denne tariffplikt er bedrifter hvis arbeidstakere omfattes av lovfestet tjenstepensjonsordning (f.eks. pensjonstrygdene for sjømenn, statsarbeidere o.a.), men bare for de arbeidstakere som er sikret pensjon på denne måte.

II.

Fellesordningen.

1. NAF og LO oppretter en pensjonsordning under navn: «Fellesordningen for tariffestet pensjon» (FTP).
Det er partenes forutsetning at fellesordningen blir godkjent av myndighetene slik at det oppnås skattefrihet for premier til ordningen.
2. Fellesordningen ledes av et styre bestående av 3 representanter med varamenn fra hver av hovedorganisasjonene. Styret skal:
 - a) utarbeide vedtekter for fellesordningen,
 - b) forestå gjennomføringen av fellesordningen,
 - c) behandle tvister som måtte oppstå om fellesordningens gjennomføring eller om denne avtales forståelse,
 - d) forvalte den oppsamlede fondskapital,

e) for øvrig følge fellesordningens utvikling og økonomiske stilling.

Styret kan nedsette særutvalg til behandling av spesielle saker. Styret fastsetter i så fall retningslinjer for disse utvalgs sammensetning og arbeidsoppgaver.

3. Det oppnevnes et representantskap med 15 medlemmer fra hver av de to hovedorganisasjoner. Representantskapet skal behandle styrets beretning og regnskap, samt føre tilsyn med at FTP's formål fremmes i samsvar med avtalen og vedtektene.
4. Den tekniske gjennomføring av fellesordningen overlates til Rikstrygdeverket med trygdekassene og godkjente sykekasser som lokale organer i henhold til særskilt avtale mellom hovedorganisasjonene og Rikstrygdeverket.

Medlemmer.

5. Med de unntakelser som er nevnt nedenfor under punkt 8 og i avsnitt III skal som medlemmer av fellesordningen innmeldes:
 - a) arbeidstakere som er sysselsatt i bedrifter tilsluttet NAF og som omfattes av tariffavtale med forbund innen LO, og
 - b) arbeidstakere som er sysselsatt i bedrifter utenfor NAF og som omfattes av tariffavtale med forbund innen LO.

Bedrift eller arbeidsgiver som beskjeftiger arbeidstakere som kommer inn under punkt a) eller b) skal sørge for at innmeldingen blir foretatt på den måte og innen den frist som er fastsatt i vedtektene.

6. Bedrift eller arbeidsgiver tilsluttet NAF har dessuten adgang til å innmelde arbeidstakere som ikke omfattes av tariffavtale med forbund innen LO. Samme rett har også bedrift eller arbeidsgiver utenfor NAF som har andre av sine arbeidstakere innmeldt i fellesordningen. Innmelding i fellesordningen i henhold til dette punkt skal omfatte samtlige slike arbeidstakere hvis det ikke er opprettet egen pensjonsordning for enkelte grupper. Jfr. III, punkt 1.

For øvrig følges bestemmelsen i punkt 5, siste ledd.

7. Innehavere av personlige firmaer og selvstendige håndverkere som er tilsluttet enten NAF eller LO, kan også få adgang til å bli medlem av fellesordningen.
8. Arbeidstakere må for å kunne bli medlem av fellesordningen:

a) ha en fast ukentlig arbeidstid som under normale forhold ligger over en viss grense som fastsettes i vedtektene.

b) ha fylt 20 år, men ikke 65 år.

I en overgangstid på 2 år etter fellesordningens ikrafttreden gjelder en øvre aldersgrense på 68 år. Arbeidstaker som er født i tidsrommet 1. januar — 30. juni 1894 blir medlem av fellesordningen dersom vedkommende innen 1. juli 1962 får arbeid i bedrift som er tilsluttet ordningen.

Premie.

9. Det betales en ukentlig premie pr. medlem på kr. 4.50, hvorav arbeidsgiveren dekker $\frac{2}{3}$, dvs. kr. 3.00 og medlemmet $\frac{1}{3}$, dvs. kr. 1.50, som skal trekkes i medlemmets lønn. Premien innkreves av trygdekassene og de godkjente sykekasser sammen med premie til de sosiale trygder. Premiebetalingen opphører ved oppnådd pensjonsalder. Medlemmer innmeldt etter punkt 7 betaler både arbeidsgiverens og medlemmets andel av premien.
10. Premie betales ikke for kalenderuker i hvilke medlemmene er fritatt for premie til syketrygden, men disse uker teller likevel som pensjonsgivende tjenestetid i inntil 2 år for hvert sykdomstilfelle. Nærmere regler herom fastsettes i vedtektene.

Pensjonsalder og pensjonsytelser.

11. Rett til alderspensjon etter denne avtale inntreffer ved fylte 70 år.
12. For å få rett til full alderspensjon kreves en pensjonsgivende tjenestetid på 2000 premieuker. Ved kortere tjenestetid avkortes pensjonen forholdsmessig. Tjenestetid på under 200 premieuker gir ingen rett til alderspensjon og heller ikke rett til tilbakebetaling av premier, jfr. dog punkt 15, e).
13. Full alderspensjon fastsettes til kr. 2400.00 pr. år.
14. Når mannlig medlem dør, ytes enkepensjon på inntil kr. 1500.00 pr. år, men tidligst fra enkens fylte 60 år og ikke til enker som mottar alderstrygd eller uføretrygd. Til enker som er under 60 år ved mannens død, ytes en engangsstønad som utgjør 2 års enkepensjon. For hvert barn under 18 år som enken (uansett hennes alder) forsørger, ytes en engangsstønad som utgjør ett års enkepensjon. De nær-

mere regler om rett til enkepensjon og engangsstønad, om tap av retten, om avkorting i ytelsene i forhold til mannens tjenestetid, m. v., fastsettes i vedtektene.

Overgangsregler.

15. For medlemmer opptatt i fellesordningen innen 31. desember 1963, skal det ytes pensjon etter følgende regler:
- a) Medlemmer som er født i 1932 eller senere, får full pensjon dersom de ved nådd pensjonsalder har fått godskrevet 2000 premieuker eller mer. Den som har fått godskrevet mindre enn 2000 premieuker, får forholdsmessig avkortet pensjon.
 - b) For medlemmer som er født i tidsrommet 1917—1931, er opptjeningstiden for full pensjon 2000 premieuker med fradrag av 50 premieuker for hvert år medlemmet er født før 1932. Den som har hatt kortere tjenestetid, får forholdsmessig avkortet pensjon.
 - c) For medlemmer som er født i tidsrommet 1902—1916, er opptjeningstiden for full pensjon 1250 premieuker. Ved kortere tjenestetid ytes forholdsmessig avkortet pensjon.
 - d) For medlemmer som er født i tidsrommet 1894—1901, beregnes pensjonene som angitt under punkt a), men slik at de får godskrevet 300 premieuker ekstra dersom de har hatt gjennomsnittlig 50 premieuker eller mer om året fra inntredelsen i fellesordningen og fram til pensjonsalderen. Den som har hatt mindre enn gjennomsnittlig 50 premieuker om året, får godskrevet en forholdsmessig del av 300 premieuker.
 - e) Kravet om en minste tjenestetid på 200 uker, jfr. punkt 12, skal ikke gjelde for dem som kommer inn under overgangsreglene. Minste alderspensjon som kommer til utbetaling skal være kr. 240.00 pr. år. Medlemmer som er født i årene 1894, 1895 og 1896, og som ved oppnådd pensjonsalder ikke har opptjent rett til minst kr. 240.00 i alderspensjon, skal få tilbakebetalt pensjonsinnskuddet, dvs. både egen og arbeidsgivers premie.

Samordningsspørsmål.

16. Avkorting av ytelser fra denne pensjonsordning som følge av samordning med andre tjenestepensjonsordninger, vil under forutsetning av Sosialdepartementets samtykke bare

finne sted hvis summen av de opptjente pensjoner overstiger tilsvarende pensjon i Statens Pensjonskasse. Samordning med ytelser fra personskadetrygd vil finne sted etter samordningslovens regler.

III.

Bedriftsvise pensjonsordninger.

1. Bedrifter som kommer inn under denne avtale ved dens ikrafttreden og som ønsker å opprettholde eller opprette egen pensjonskasse eller pensjonsforsikring for samtlige arbeidstakere eller for enkelte grupper av arbeidstakere, og helt eller delvis stå utenfor fellesordningen, må søke om godkjenning innen 1. juli 1961.

For bedrifter som kommer inn under avtalen på et senere tidspunkt, gjelder tilsvarende bestemmelser. Styret fastsetter fristen for søknad om godkjenning.

2. Hovedorganisasjonene oppnevner et utvalg på 2 medlemmer fra hver av partene til å avgjøre søknader etter punkt 1.
3. Betingelsen for godkjenning av bedriftsvise ordninger er at ytelsene totalt sett er minst like gode som i fellesordningen. Alderspensjonen etter fylte 70 år bør i alminnelighet ikke være lavere enn alderspensjonen i fellesordningen. Nærmere retningslinjer for vurderingen utarbeides av styret.

IV.

Twister.

1. Tvist mellom hovedorganisasjonene om forståelse eller fortolkning av denne avtale, skal avgjøres av Arbeidsretten med de unntakelser som er nevnt under punkt 2 og 3.
2. Blir det utvalg som er nevnt under III, punkt 2, ikke enig om godkjenning av en bedrifts pensjonsordning, avgjøres slik tvist ved tilkallelse av en oppmann. Hvis utvalget ikke blir enig om oppmannen, oppnevnes han av Riksmeglingsmannen.
3. a) Person som er uenig i trygdekassens eller styrets avgjørelse når det gjelder rettigheter eller plikter etter denne avtale, kan innbringe avgjørelsen for en ankenemnd. Nemnda skal bestå av 5 medlemmer med personlige varamenn. Hovedorganisasjonene utpeker hver ett av nemndas medlemmer. Av de øvrige 3, som skal

oppnevnes av Oslo byrett, skal ett være arbeidsgiver og ett arbeidstaker under fellesordningen, mens det tredje, som skal være nemndas formann, skal oppfylle de betingelser som er foreskrevet for dommere.

- b) Ankenemnda prøver tvistespørsmålet i sin helhet og kan endre den påankede avgjørelse både for og i mot den som har anket.
- c) Anke må være uttatt innen 6 uker etter at vedkommende har mottatt underretning om trygdekassens eller styrets avgjørelse.
- d) Styret fastsetter nærmere retningslinjer for ankebehandling. Utgiftene ved ankebehandlingen dekkes av fellesordningen.

V.

Ikrafttreden og varighet.

- 1. Denne avtale trer i kraft 1. januar 1962. Fra denne dato løper premiebetalingen etter II punkt 9 og ytelser til enker etter II punkt 14. Utbetaling av alderspensjon etter II, punkt 11—15 trer i kraft 1. januar 1964.
- 2. Denne avtale gjelder til 31. desember 1966 og videre ett år ad gangen med mindre den av en av partene oppsies skriftlig med minst 6 måneders varsel.

Oslo, 9. desember 1960.

A. P. Østberg	Konrad Nordahl
Ansgar Eriksen	P. Mentsen
Trygve Kleppe	Alf Andersen.

